ROLUL FORȚELOR CONTRAREVOLUȚIONARE ÎN EVENIMENTELE DIN UNGARIA DIN LUNA OCTOMBRIE

II

EDITURA DE STAT
PENTRU LITERATURĂ POLITICĂ

Scanned with OKEN Scanner

ROLUL FORŢELOR CONTRAREVOLUŢIONARE IN EVENIMENTELE DIN UNGARIA DIN LUNA OCTOMBRIE

II

(Editat de Biroul de informaţii
al Consiliului de Miniştri
al Republicii Populare Ungare)

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ POLITICĂ
BUCUREŞTI — 1957

Scanned with OKEN Scanner

Introducere

Înainte de evenimentele din octombrie, şi în mare parte chiar şi în timpul desfăşurării lor, propaganda pentru restaurarea regimului burghez s-a caracterizat prin făţărnicie, prin camuflarea adevăratelor scopuri urmărite. Această făţărnicie a fost un mijloc bine chibzuit şi viclean pentru inducerea în eroare a maselor pătrunse de ideile socialiste. Revendicările şi programele formulate *prin presă* în perioada răscoalei armate au rămas cu mult în urma revendicărilor formulate *verbal* de contrarevoluţionari şi *a faptelor săvîrşite de ei.* Analizînd punctele din revendicările formulate trebuie să ţinem cont de o caracteristică specifică acestei perioade, şi anume că faptele au depăşit cu mult orice cuvînt scris sau tipărit.

Astfel, deşi în materialele tipărite n-a apărut niciodată lozinca ca toţi funcţionarii de stat şi comunali cu posturi de răspundere, directorii de fabrici etc. comunişti, sau care au urmat cuvîntul comuniştilor să fie înlocuiţi — această măsură a început să fie pusă în aplicare în diferite domenii ale administraţiei, în multe întreprinderi şi instituţii. Mulţi oameni destoinici şi respectaţi au fost îndepărtaţi din funcţiile lor şi înlocuiţi cu reprezentanţii restaurării capitaliste.

N-a apărut, de pildă, în nici un material tipărit revendicarea contrarevoluţionară ca partidul comunist să fie interzis, iar fruntaşii comunişti să fie arestaţi, — totuşi sediile raionale de partid au fost ocupate de grupe înarmate, comitetul de partid al capitalei a fost atacat cu focuri de artilerie şi mulţi activişti de frunte ai partidului au fost asasinaţi. La Budapesta grupuri înarmate organizate au circulat din casă în casă, arestînd sute de membri de partid şi alcătuind liste cu numele acelora care urmau să fie arestaţi ulterior. Teroarea albă a cuprins şi provincia.

S-a scris despre egalitatea în drepturi şi prietenia faţă de Uniunea Sovietică, în realitate însă rebelii au profanat monumentele eroilor sovietici, au rupt stelele roşii, au dat foc cărţilor ruseşti, printre care şi operelor lui Lenin, Tolstoi şi Dosto-

Scanned with OKEN Scanner

ievski. Au fost arse chiar și operele lui Petöfi apărute în limba rusă.

Dacă contrarevoluția și-ar fi dezvăluit de la început și în presă adevăratele sale intenții, adevărata sa față, masele largi populare, printre care și studențimea socialistă, s-ar fi întors repede împotriva ei.

În general revendicările și lozincile formulate verbal sau tipărite adresate guvernului aveau un caracter provizoriu. Îndată ce guvernul accepta ceva, contrarevoluționarii formulau alte revendicări, adăugînd că nu pot avea încredere în guvern pînă cînd nu va satisface și ultima revendicare. Acest lucru reiese și din modificarea continuă a revendicărilor referitoare la compoziția guvernului : la început s-a cerut un guvern Nagy Imre ; îndată ce acest lucru a fost îndeplinit, s-a cerut înlăturarea miniștrilor comuniști și cooptarea lui Kéthly etc. ; în primele zile ale lunii noiembrie a apărut și lozinca „Să piară Nagy Imre".

Tactica amplificării revendicărilor a fost sugerată de oficina imperialiștilor americani, faimosul post de radio „Europa liberă".

La 31 octombrie, un colonel Bell a cerut prin postul de radio „Europa liberă" ca portofoliul apărării naționale să fie dat „luptătorilor pentru libertate", și în curînd Maléter a devenit ministru al apărării naționale. La 31 octombrie „Europa liberă" a început să lanseze în eter : „Anulați tratatul de la Varșovia și declarați că Ungaria nu mai este membră a acestui tratat" — și în ziua următoare, la 1 noiembrie, Nagy Imre s-a supus acestui ordin. „Europa liberă" nu și-a ascuns intenția de a așeza pe grumazul poporului maghiar un guvern compus din emigranți „cu mînă de fier", guvern care ar fi avut rolul de a restabili în Ungaria vechea orînduire. În acele zile această problemă a fost mult dezbătută și în presa străină.

Făcînd aprecieri asupra revendicărilor, trebuie ținut cont și de faptul că în această perioadă însuși centrul american de propagandă, care a avut conducerea întregii mișcări contrarevoluționare, a dat dispoziția tactică ca *deocamdată* să nu fie încă revendicate fabricile, minele și moșiile pentru foștii lor proprietari. Nu încape nici o îndoială că, îndată ce vechile elemente capitaliste ar fi pus mîna pe *puterea politică*, propagandiștii americani și agenții lor din Ungaria „nu ar fi insistat" ca marile întreprinderi să rămînă în proprietate obștească.

Deși împrejurările enumerate mai sus au împiedicat manifestarea deschisă și directă a tendințelor îndreptate spre restabilirea vechii orînduiri, într-o formă estompată, camuflată, aceste tendințe au ieșit totuși la iveală. În momentul în care au

crezut că puterea politică se află în mîinile lor, adepții vechiului regim horthyst nu s-au mai putut abține și într-o oarecare măsură au încălcat tactica prescrisă de ideologii americani ai postului de radio „Europa liberă". Ici-colo au reapărut moșierii de altădată, cerînd să li se restituie pămînturile; Otto de Habsburg a revendicat coroana ungară; grofi emigranți au apărut în cel mai elegant hotel al orașului Sopron din apropierea frontierei; chiar și principele Lichtenstein a venit în Ungaria. Și Mindszenty s-a demascat.

Restaurarea burgheză avea rețeta pregătită de agenții americani. După această rețetă prima etapă trebuia să fie zdrobirea organelor puterii de stat democrat-populare, situarea partidului clasei muncitoare în afara legii, azvîrlirea lui în ilegalitate, ruperea Ungariei, sub pretextul „neutralității", din lagărul țărilor socialiste și alăturarea ei la blocul țărilor capitaliste apusene. Bineînțeles, la început i s-a ascuns poporului că în momentul în care americanii, trupele apusene „ale O.N.U." și agenții maghiari ai acestora ar fi devenit stăpîni în Ungaria, ar fi fost posibilă restaurarea fără nici o piedică a puterii marelui capital. S-a ascuns maselor și faptul că acest pas ar fi dus la reînvierea vrajbei dintre Ungaria și vecinii săi și, în consecință, țara noastră ar fi devenit un nou focar de război. Acest plan a urmărit transformarea Ungariei într-un cap de pod înaintat spre răsărit al imperialismului apusean. Acest lucru ar fi comportat pericole atît de evidente, încît nici unii politicieni burghezi mai lucizi nu le-au putut trece cu vederea. Astfel, de exemplu, în așa-numitul „comitet național al capitalei" Bilkei Gorzó Nándor a atras în mod serios atenția asupra „jocului periculos" pe care l-ar fi constituit încălcarea tratatului de la Varșovia.

Un fenomen al restaurării burgheze a fost și apariția în viața publică a partidelor de pe vremea regimului horthyst. La primăria din Budapesta a apărut „partidul creștin maghiar" și „Uniunea tineretului creștin", pe lîngă care au mai funcționat în capitală trei grupuri de organizare ale unor partide „creștine". Au luat ființă partidul democrat popular creștin, asociația tineretului creștin și partidul creștin democrat. Partidele „creștine" ale regimului horthyst reînviate și aliații lor au pornit imediat — atît în presă cît și pe alte căi — la ațîțarea valului murdar al agitației anticomuniste, antisovietice, antisemite și iredentist-șoviniste.

S-au format și partide ai căror organizatori au intenționat să desăvîrșească restaurarea burgheză, înlocuind puterea socialistă nu cu un regim horthyst, ci cu un regim burghezo-democrat sau burghezo-liberal. Adevărata conducere militară și po-

Scanned with OKEN Scanner

litică a contrarevoluției s-a aflat însă în mîinile exponenților politici și militari ai fascismului horthyst. Numeroase grupări ale restaurării burgheze au constituit un amestec al tendințelor burghezo-democratice, burghezo-liberale, „creștine" și fasciste. „Elementul de coeziune" principal al acestui conglomerat a fost ploconeala în fața imperialiștilor apuseni.

In aceste zile au fost depuse la Președinția Consiliului de Miniștri o sumedenie de cereri pentru autorizarea de ziare din partea diferitelor persoane și grupuri de organizare ale unor partide necunoscute sau foarte puțin cunoscute. La cererea înaintată la 1 noiembrie din partea partidului independenței ungare se află anexat și programul acestui partid, care, printre altele, *respinge sistemul socialist* și se declară fățiș pentru *„realizarea democrației burgheze maghiare* pure și eterne" și *„inviolabilitatea proprietății particulare"*.

Forțele fasciste ale restaurației burgheze au format și un așa-zis „bloc național al celor fără partid". In proiectul lor de program înaintat guvernului Nagy se pot citi următoarele: „Punerea sub supraveghere polițienească a tuturor acelor partizani care după lichidarea securității de stat se mai află în libertate"; „In cadrul fiecărei întreprinderi, uzine, autorități sau instituții se vor desființa imediat birourile partidului comunist, birourile sindicatelor și serviciile de cadre..."

Tot sub conducerea fasciștilor a fost înființată și „Asociația camaraderească a foștilor deținuți politici maghiari", din rîndurile căreia făceau parte și asasini nyilasiști condamnați. Această organizație a vrut să scoată un ziar intitulat „Ébresztö" („Deșteptătorul"), al cărui titlu amintea de „Asociația ungurilor care se deșteaptă", faimoasa organizație fascistă a contrarevoluției din 1919.

Un fapt evident și caracteristic al restaurării horthyste a fost înființarea în ziua de 1 noiembrie, la primăria din Budapesta, a Comitetului național al capitalei. Acest comitet a declarat de la sine putere că este singurul în drept să facă numiri în cadrul primăriei. Avocatul Zajgóvári Károly a cerut, după cum rezultă din procesul-verbal, ca „Comitetul național să declare ca destituiți din funcție pe toți funcționarii superiori, de la șefii de serviciu în sus". In ziua de 2 noiembrie comitetul „a început să activeze". Delegatul inexistentului „partid creștin ungar" a recomandat ca un preot piarist să fie numit conducătorul serviciului de învățămînt al capitalei și a propus ca toți horthyștii concediați în 1945 și ulterior să fie reîncadrați.

Scanned with OKEN Scanner

Această fotografie a apărut în numărul din 8 noiembrie 1956 al revistei ilustrate elveţiene „Sie und Er", cu următorul text:
„Nu ne predăm! — susţin toţi cei de la cartierul statului-major al luptătorilor pentru libertate, unde reporterul nostru a putut pătrunde numai datorită paşaportului său elveţian. În camera de alături se afla comandantul luptătorilor pentru libertate (a cărui fotografie nu o comunicăm din motive de conspiraţie, şi tot din acest motiv am făcut ca să nu se poată recunoaşte nici feţele colaboratorilor săi)".

Scanned with OKEN Scanner

Numeroase fapte care dovedesc tendințele de restaurare s-au petrecut în diferite orașe și sate ale țării. Vom cita și în această broșură cîteva fapte caracteristice.

Unul dintre cei mai caracteristici exponenți ai tendințelor de restaurare a fost cardinalul Mindszenty. În seara zilei de 3 noiembrie, Mindszenty a ținut un discurs radiodifuzat, în care și-a expus concepțiile politice. Deși învăluit în fraze nebuloase, discursul său a fost totuși foarte clar.

Mindszenty a dat o formulare categorică a felului în care să fie stabilită orînduirea socială a Ungariei: „Vrem să fim o societate fără clase într-un stat constituțional, o națiune și o țară pătrunsă de spiritul unui naționalism bazat pe cultură, care dezvoltă cuceririle democratice și este constituită pe temelia proprietății particulare, îngrădită just și drept de interesele sociale".

Situîndu-se pe poziția proprietății particulare „drepte" și „îngrădite de interese sociale", Mindszenty se reîntoarce la demagogia „cursului creștin" [1] și a nazismului. Știm însă prea bine din istorie că toate acestea nu înseamnă decît domnia nelimitată a capitalului.

Baza societății socialiste este proprietatea obștească, comună, asupra mijloacelor de producție. Prin discursul său mai sus-menționat, Mindszenty a și înmormîntat această orînduire socială, declarînd-o falimentară. Mindszenty n-a recunoscut, bineînțeles, guvernul Nagy Imre, declarînd pe tonul său arogant: „Părtașii și moștenitorii regimului falimentar (!) (moștenitorii: Nagy Imre și membrii guvernului său) poartă o răspundere aparte pentru activitatea lor proprie, pentru omisiunile lor, pentru întîrzierile sau măsurile lor greșite".

Amenințările lui Mindszenty sînt adresate lui Nagy Imre și colegilor săi:

„...Tragerea la răspundere legală va trebui să aibă loc sub toate aspectele și pe calea unei justiții imparțiale și independente".

Mindszenty a cerut și alegeri noi, la care „fiecare partid să poată participa", și anume „sub control internațional". Cardinalul a reluat lozinca lansată cu cîteva zile în urmă de postul de radio „Europa liberă", despre „independența" sub control apusean alături de asigurarea deplinei libertăți de acțiune pentru toate partidele restaurării burgheze și sugrumarea, punerea în ilegalitate a partidului comunist.

Cardinalul și-a terminat cuvîntarea cu cererea de a se re-

[1] Curent politic ultrareacționar din timpul regimului horthyst.

Scanned with OKEN Scanner

stitui bisericii „instituțiile sale". Această noțiune cuprinde bineînțeles și moșiile.

Mindszenty a ținut discursul funebru al „regimului falit" democrat-popular. El s-a pripit însă cu acest discurs. Regimul și poporul muncitor din Ungaria remediază relele cauzate de politica lui Rákosi, ca și distrugerile provocate de rebeliunea contrarevoluționară înfrîntă.

În acest volum vom relata unele date și evenimente politice referitoare la tentativa de restaurare a capitalismului, precum și noi materiale despre vărsările de sînge provocate de contrarevoluție, materiale documentare care vor arăta mai complet în ce a constat rebeliunea contrarevoluționară.

Din materialul adunat se pot trage unele concluzii de nedezmințit:

1. Inițiatorii și organizatorii rebeliunii armate au fost agenți străini, emigranți horthyști și îndrumătorii organizațiilor ilegale din interiorul țării, care, în calitate de organizatori, au participat la mișcările de mase, devenind din ce în ce mai mult îndrumătorii acestora.

2. Exponenții din țară ai regimului apus cu 12 ani în urmă porniseră deja în capitală și în multe orașe din provincie, în plăși și în comune la restaurarea vechii puteri, iar emigranții din străinătate împreună cu agenții lor din interior au început să facă pregătiri în vederea preluării totale a puterii.

3. Emisiunile atițătoare ale postului de radio „Europa liberă", din Germania occidentală, întreținut cu dolari și îndrumat din America, au avut un rol foarte însemnat în pregătirea ideologică și în conducerea practică a contrarevoluției, în dezlănțuirea rebeliunii armate, în nerespectarea înțelegerii cu privire la încetarea focului, în provocarea unei isterii de masă, care a dus la asasinarea unor oameni nevinovați, devotați poporului și patriei lor. Îndrumătorii postului de radio „Europa liberă" sînt răspunzători îndeosebi pentru vărsările de sînge între unguri, pentru ademenirea lor spre țările apusene, pentru tragediile provocate în mii și mii de familii maghiare în urma emigrărilor care au avut loc.

4. După 29 octombrie intențiile contrarevoluționarilor au devenit din ce în ce mai evidente. Aceste intenții au fost: răsturnarea orînduirii populare socialiste și extinderea sferei de interese a capitalismului apusean asupra Ungariei, cu un cuvînt restaurarea burgheză.

Zdrobirea rebeliunii contrarevoluționare a fost singura cale pentru ca poporul maghiar să scape de era neagră a unei noi contrarevoluții.

Scanned with OKEN Scanner

Asediul clădirii radioului în zilele de 23 şi 24 octombrie

Locul unde a izbucnit rebeliunea armată

Cineva care n-a putut pătrunde în studio

(Relatările lui K. I.)

In dimineaţa zilei de 23 octombrie am aflat că studenţii Institutului de construcţii au hotărît să organizeze în legătură cu evenimentele din Polonia o manifestaţie paşnică de simpatie la statuia lui Bem. La vestea interzicerii manifestaţiei au avut loc adunări în universităţi şi, după cîte ştiu, studenţii — cu excepţia celor de la Institutul de ştiinţe economice — au hotărît ca să manifesteze în ciuda interzicerii. Am auzit că la Institutul de construcţii organizatorii au insistat ca manifestaţia să aibă loc, susţinînd că ea va fi paşnică, că studenţii vor merge pînă la statuia lui Bem, iar de acolo se vor întoarce imediat la institut.

Am urmărit manifestaţia pe bulevardul Bajcsy-Zsilinszky. Trecerea coloanei a durat aproximativ o oră. Bineînţeles că manifestaţia nu a fost de loc paşnică. Majoritatea manifestanţilor care au trecut purtînd panourile diferitelor universităţi erau într-adevăr studenţi. Această constatare era valabilă mai ales în ceea ce priveşte prima parte a coloanei. Aici lozincile erau scandate ritmic şi într-o atmosferă de bună dispoziţie. După cum am aflat, aceste lozinci au fost răspîndite prin manifestele D.I.S.Z.-ului [1]. Lozincile subliniau prietenia polono-maghiară şi prietenia ungaro-sovietică bazată pe egalitate; ele erau îndreptate împotriva lui Rákosi sau cereau cooptarea lui Nagy Imre în conducere. Ele scoteau în relief unitatea muncitorilor şi a studenţilor. Mai pe urmă, cînd coloana a devenit mai pestriţă, s-au auzit din ce în ce mai multe lozinci antisovietice, ca: „Nu ne trebuie ghimnastiorca“ [2] etc. După cît îmi aduc aminte, atunci nu se ceruse încă retragerea trupelor sovietice, deşi asemenea revendicări apăruseră deja pe multe manifeste afişate prin oraş. Manifestanţii au cerut să se arboreze steaguri tri-

[1] DISZ = Uniunea Tineretului Democrat.
[2] Ghimnastiorca = bluză militară.

colore pe case, iar acolo unde li s-a îndeplinit dorința au izbucnit în aplauze. Mai pe urmă au cerut să se pună steaguri cu stema Kossuth, iar vechea stemă să fie tăiată. Oamenii de pe stradă priveau manifestația relativ pasivi, mulți chiar zîmbind. Observații dezaprobatoare nu s-au putut auzi; cei care nu simpatizau cu cele întîmplate tăceau și numai pe fețele lor se putea citi dezaprobarea. Dar încă aici, pe stradă, am auzit în unele locuri cuvintele care spre seară s-au repetat din ce în ce mai des: „În sfîrșit, după 12 ani am trăit-o și pe asta".

La ora 8 și jumătate am aflat că manifestanții au încercuit clădirea radioului. Pe la ora 9 — 9 și un sfert am sosit cu autobusul la cinematograful „Ady". Abia aici am observat că aspectul pe care-l avea orașul la acea oră nu era cel obișnuit. La întretăierea bulevardului Muzeului cu bulevardul Rákóczi se strînsese o masă de oameni mult mai mare decît de obicei. Intîi am încercat să mă apropii de clădirea radioului dinspre partea bulevardului Muzeului, dar n-am ajuns decît pînă la strada Bródy Sándor, unde am văzut două turisme în flăcări. Aici drumul fusese blocat de o mulțime imensă. Se auzeau focuri de arme. Din curtea universității ieșeau oameni în fugă, scoțînd din ambalaje proaspăt deschise pachete de cartușe și strigînd: „Cu astfel de cartușe trag cei de la securitate". Ei au distribuit arme și cartușe tinerilor. Acestea s-au întîmplat pe la ora 9 și un sfert. După relatările lui Benke și ale altor colaboratori rămași în clădirea radioului, forțele polițienești n-au întrebuințat cartușe veritabile decît abia după miezul nopții.

Am încercat să mă apropii de clădirea radioului dinspre partea străzii Puşkin. Nu am reușit nici pe aici. Pe stradă fuseseră împrăștiate bucăți de cărămizi sparte; se vedea că au fost luate din grămada de cărămizi de la construcția din colțul străzii. Oamenii care circulau pe stradă cînd se strîngeau în grupuri, cînd se împrăștiau din nou. În mijlocul unui asemenea grup cineva explica că aceste cărămizi au fost aruncate în trupele de securitate care veniseră în ajutorul studioului și că cei de la securitate, fără a opune rezistență, s-au îndreptat în fugă spre studio. Altcineva arăta că, dacă s-ar arunca în el cu cărămizi, nu s-ar lăsa. Însă aceștia fură repede reduși la tăcere și începură să se audă tot mai frecvent cuvinte ca: „netrebnicii", „trag în unguri" și altele asemănătoare. Nici nu s-a pus problema dacă este just ca oricine să ocupe studioul și care ar fi datoria organelor de ordine în asemenea cazuri.

Mulți dintre pietoni manifestară întîi doar o simplă curiozitate, însă în curînd și aceștia fură cuprinși de o stare de spirit dușmănoasă securității. Pe bulevardul Rákóczi, în jurul străzii Sip, staționau cîteva autobuse goale. De pe acoperișul unui

autobus un tînăr vorbea oamenilor adunaţi pe stradă. N-am auzit ce spunea, parcă formula anumite revendicări, iar mulţimea răspundea la fiecare frază cu vii aplauze şi ovaţii. Pe stradă goneau motocicliști, unii se opreau pentru o clipă la marginea trotuarului, în jurul lor se strîngeau grupuri care discutau vehement, pe urmă motocicliştii o porneau din nou în goană. Aici se repetau mereu afirmaţiile: „trag în unguri" şi ceea ce se mai auzise şi înainte: „în sfîrşit, după 12 ani..." Soseau mereu noi şi noi camioane, pline de tineri care purtau steaguri tricolore. La această oră s-a strins o masă imensă şi în jurul clădirii ziarului „Szabad Nép". Şi de aici se auzeau împuşcături. Dintr-un camion, o fată tînără comunica: „Am doborît statuia lui Stalin". „Cînd"? — întrebă cineva din mulţime. Fata s-a uitat la ceas. „E ora 9,36, deci acum 6 minute".

Dinspre bulevard venea un puhoi de oameni spre Emke.[1] Pe stradă staţiona un şir lung de tramvaie, unele cu geamurile sparte.

Pe bulevardul Rákóczi cineva relata că de la Csepel au pornit muncitorii. Această ştire a provocat nelinişte, dar muncitorii n-au venit. În cursul serii începu să se vădească din ce în ce mai mult contradicţia dintre primele lozinci, acceptabile, şi acţiunile săvîrşite. Paralel cu aceasta s-a observat şi o oarecare gradaţie în lansarea lozincilor. La început lozincile erau îndreptate împotriva stalinismului şi împotriva lui Rákosi, cerînd o Ungarie independentă şi liberă. În acelaşi timp însă, acapararea maşinilor TEFU (cu difuzoare. — *Nota Trad.*), motocicliştii care goneau de colo-colo cu steaguri, transporturile de arme, atacarea clădirii radioului au vădit existenţa unei acţiuni premeditate şi bine organizate, care nu era îndreptată împotriva fostului secretar al partidului Rákosi.

La studio

(Relatarea lui M. L.)

În atmosfera de tensiune nervoasă ce domnea la radio, vestea sosită la ora 2 după amiază despre revocarea interzicerii întrunirilor a fost primită cu un sentiment de uşurare. Oamenii au început să facă planuri unde se vor duce ca să facă înregistrări. Judecînd însă după starea de spirit a celor de la radio şi după revendicările elementelor celor mai zgomotoase, nu se puteau aştepta lucruri prea bune. Oamenii mai serioşi bombăneau aflînd de anumite revendicări absurde, dar atmosfera ge-

[1] O cunoscută cafenea din Budapesta.

Scanned with OKEN Scanner

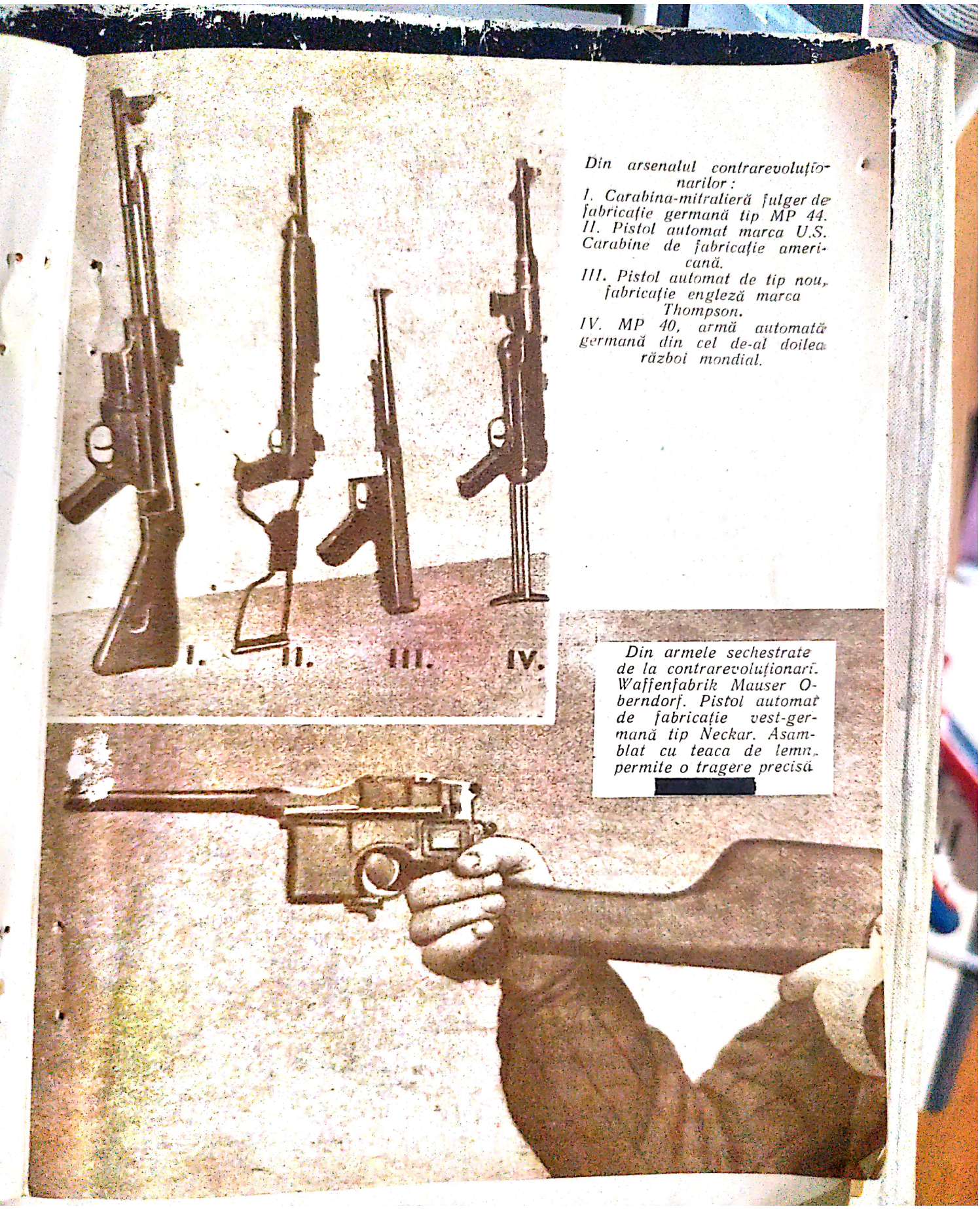

Din arsenalul contrarevoluționarilor:
I. Carabina-mitralieră fulger de fabricație germană tip MP 44.
II. Pistol automat marca U.S. Carabine de fabricație americană.
III. Pistol automat de tip nou, fabricație engleză marca Thompson.
IV. MP 40, armă automată germană din cel de-al doilea război mondial.

Din armele sechestrate de la contrarevoluționari. Waffenfabrik Mauser Oberndorf. Pistol automat de fabricație vest-germană tip Neckar. Asamblat cu teaca de lemn, permite o tragere precisă

Scanned with OKEN Scanner

nerală era de așa natură, că nu se putea spera ca acum rațiunea să învingă.

Pe la ora 5 a sosit vestea că o mulțime de manifestanți se îndreaptă spre radio. Pe la ora 5 și jumătate manifestanții au inundat strada Bródy Sándor, astfel că dinspre această parte nimeni nu s-a mai putut apropia de poartă. Strada vuia fără întrerupere, fără să ai posibilitatea să deslușești ce se striga, iar atmosfera era dușmănoasă și agresivă. Indată a început arderea steagului roșu. Benke Valéria, directorul radioului, și reporterul sportiv Szepesi au ieșit pe balcon și au încercat să vorbească, spre a afla ce vrea mulțimea. Cuvîntul „tovarăși" a fost primit cu huiduieli care au ținut minute de-a rîndul. „Sîntem unguri" — exclamau mulți. Situația a devenit periculoasă.

A sosit prima delegație, compusă din cîțiva studenți, din cîțiva tineri cu aspect de lumpenproletari, cu o atitudine provocatoare și din cîțiva oameni mai vîrstnici, antipatici, în total aproximativ 12 persoane, care s-au comportat foarte agresiv. Au cerut să se întrerupă emisiunea obișnuită și să se citească cele 16 puncte ale lor în fața unui microfon așezat pe stradă.

Benke le-a răspuns că sîntem dispuși să citim cu anumite mici modificări cele 16 puncte, deoarece rezoluții similare ale adunărilor din seara premergătoare și de azi dimineață de la universități au fost deja transmise la radio. Dar nu vom întrerupe emisiunea, ci vom comunica aceste puncte în cadrul radio-jurnalului următor sau în reportajul informativ despre manifestație. Le-am arătat că nu putem pune un microfon pe stradă și nici nu putem îngădui intrarea mulțimii în studio, fiindcă aceasta ar avea drept consecință un haos babilonic, anarhie pe stradă sau devastări în studio. Un băiat foarte tînăr, cu aspect neîngrijit, a sărit în picioare, a înjurat-o grosolan pe Benke, precizînd că „nu vor ceda pînă cînd radioul nu va fi al poporului". La întrebarea cum crede el că „radioul să fie al poporului", a răspuns: „Puneți microfonul pe stradă ca oricine să poată spune ce vrea".

După discuții foarte vehemente, membrii mai civilizați ai delegației, care vorbeau mai chibzuit — probabil studenți —, au luat cuvîntul, acceptînd pînă la urmă condițiile noastre. Singurul punct în jurul căruia s-a iscat o discuție mai violentă a fost problema evacuării Armatei Sovietice. După cum îmi aduc aminte, s-a căzut de acord și asupra acestui punct într-o anumită redactare, în care era vorba despre independența totală, pe baza egalității în drepturi cu Uniunea Sovietică.

Intre timp pe stradă s-a lansat zvonul că delegația ar fi fost arestată și maltratată în studio. Geamurile clădirii fuseseră sparte încă mai înainte cu pietre. Acum bombardarea cu

Scanned with OKEN Scanner

pietre s-a intensificat. A sta la fereastră sau pe balcon a devenit un lucru foarte periculos. *Cînd delegaţia a ieşit şi unul din membri a încercat să informeze mulţimea asupra înţelegerii, a fost întîmpinat cu aceeaşi rumoare duşmănoasă şi s-a aruncat în el cu pietre ca şi în salariaţii de la radio.* Delegaţia aleasă de către ei nu a fost ascultată, a fost împrăştiată, iar, după cum relatează unii, membrii delegaţiei au fost şi bătuţi. După aceasta, ore de-a rîndul s-a repetat aceeaşi situaţie : venea o delegaţie, cu membrii ei mai potoliţi ne înţelegeam, însă afară, în stradă, aceasta n-avea nici un efect. Ultima delegaţie, văzînd soarta predecesorilor ei, n-a mai îndrăznit să se întoarcă în stradă. Discuţiile cu delegaţiile au fost întrerupte de către Benke atunci cînd „manifestanţii paşnici" au împuşcat un maior de honvezi care făcea parte din paza clădirii.

La ora 8 s-a difuzat discursul lui Gerö, însă masa adunată în faţa clădirii nu a auzit discursul, deoarece nu am avut cu ce să-l transmitem. Prin urmare nu este adevărat că acest discurs ar fi provocat atacul împotriva clădirii, deoarece acesta începuse cu cîteva ore mai înainte. Istoricul Nagy Balázs mi-a povestit mai tîrziu că, trecînd spre înserat pe lîngă clădirea radioului, a observat un bărbat mai în vîrstă, îmbrăcat în civil, cu o atitudine milităroasă, care a lansat următoarea lozincă : „Să ocupăm radioul !" — Pentru ce ? — au întrebat studenţii din jurul lui. La această întrebare el n-a răspuns, însă, împărţind tinerii în grupuri de cîte 8 şi de cîte 10, i-a dirijat în diferite locuri.

Ceva mai devreme, pe la ora 7, au venit la radio Losonczy Géza, Vásárhelyi Miklós şi mai pe urmă Szántó Zoltán. Losonczy a ieşit pe balcon, s-a uitat la dreapta, la stînga, pe urmă s-a întors. Mulţimea din stradă a insistat că vrea să-l audă pe Nagy Imre. Losonczy a dat un telefon lui Nagy Imre şi l-a întrebat dacă vine. Nagy Imre a răspuns că nu vine pînă cînd nu va fi chemat de partid. Mai tîrziu am aflat că Nagy Imre ţinuse deja un discurs manifestanţilor, în faţa parlamentului şi că discursul fusese înregistrat de către cei de la radio, care urmau să aducă banda de magnetofon. Am montat un difuzor spre stradă. La prima frază a lui Nagy Imre mulţimea a făcut linişte, pe urmă a început iarăşi rumoarea ; mulţimea a început să huiduiască şi a spart difuzorul. Prin urmare nu i-a trebuit nici Nagy Imre. Între ora 8 şi 9 Losonczy şi Vásárhelyi au plecat.

Primele focuri au fost trase asupra clădirii radioului la ora 9. Între ora 9 şi 10 au fost trase numai focuri răzleţe, însă trăgătorii trebuiau să fi fost ţintaşi buni, deoarece trei ostaşi ai securităţii care au apărut în fereastră au fost loviţi imediat în cap. După ora 10 clădirea a fost ţinută permanent sub focuri.

Scanned with OKEN Scanner

Tovarăşi cunoscuţi şi necunoscuţi de la „Szabad Nép“, de la Uniunea scriitorilor, de la Asociaţia ziariştilor ne-au chemat mereu la telefon, *unii de la „Szabad Nép“ aducîndu-ne acuzări, iar alţii punîndu-ne numai întrebarea: dacă este adevărat că la noi oamenii securităţii trag în masă şi asasinează pe studenţii care manifestează în mod paşnic? Am comunicat: noi sîntem sub focul armelor. Radiodifuziunea nu trage, pentru că nici nu are ordin de a deschide focul. Cei din clădire au făcut tot posibilul să convingă masa neînarmată să se împrăştie. Pînă atunci nu vor deschide focul asupra atacanţilor înarmaţi. Însă aceste încercări ale apărătorilor clădirii au fost fără rezultat.*

Apărătorii clădirii au aruncat bombele lacrimogene pe care le aveau la dispoziţie; dar aceasta a fost numai în defavoarea lor, deoarece gazul a pătruns în camerele cu geamurile sparte. Au cerut furtunuri de pompieri, dar acestea n-au sosit. Atunci a fost pusă în funcţiune pompa din curtea clădirii. Însă aceasta nu a avut efect, deoarece atacanţii *au nimerit cu gloanţele lor capătul furtunului şi mîna soldatului care-l ţinea.*

Am aflat abia mai tîrziu că manifestanţii din faţa clădirii erau împinşi din spate de o masă foarte mare, care a fost adusă la radio de zvonul că „acolo se împuşcă studenţii“. În diferitele puncte ale capitalei — asta ne-au povestit-o martori oculari — agitatori rebeli acostau oamenii şi, arătîndu-le cartuşele pe care le ţineau în mîini, spuneau: „Iată cu ce trag asasinii de la securitate“. Cartuşele din mîinile lor au servit astfel drept „dovadă“.

Paza armată a clădirii era alcătuită din diferite arme: au fost ostaşi de la securitate, de la transmisii, ofiţeri de honvezi, de la unităţi de blindate etc. Ei nu erau pregătiţi pentru luptă armată; aveau un efectiv mic şi, ceea ce era mai important, aveau foarte puţine muniţii. Cînd au văzut că manifestanţii au înconjurat complet clădirea (numai prin poarta garajului puteau să circule civili, unul cîte unul; în acel moment răsculaţii nu ştiau încă că şi această poartă duce la radio) şi că exista pericol iminent să pătrundă în sediu, paza a cerut întăriri. A fost anunţată că au fost trimise două coloane de cîte 600 de honvezi pentru întărire; aceştia însă nu au sosit. La un moment dat am văzut că a pătruns în stradă un camion cu honvezi; s-a blocat însă în mijlocul masei. Oamenii s-au urcat atunci pe camion şi mai cu voie, mai cu forţa au luat armele soldaţilor. De la Ministerul de Interne şi Ministerul Apărării Naţionale am primit răspunsuri foarte nesigure la întrebările şi la cererile noastre. Am insistat foarte mult pentru trimiterea unui efectiv puternic de infanterie, ca să putem evacua strada

Scanned with OKEN Scanner

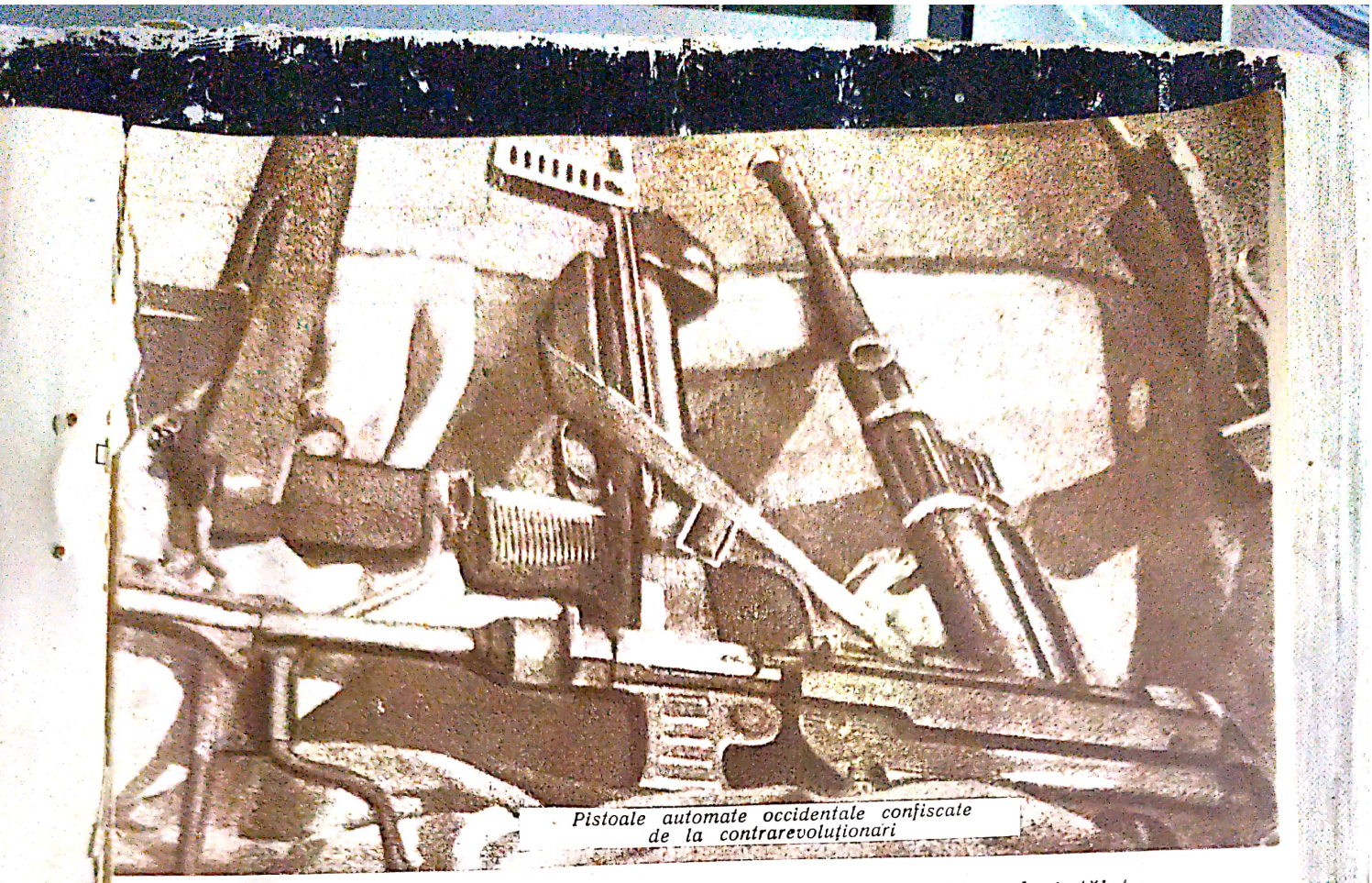

Pistoale automate occidentale confiscate de la contrarevoluționari

Patul acestor pistoale automate, de fabricație occidentală, a fost tăiat spre a putea fi purtate ascunse sub haine.

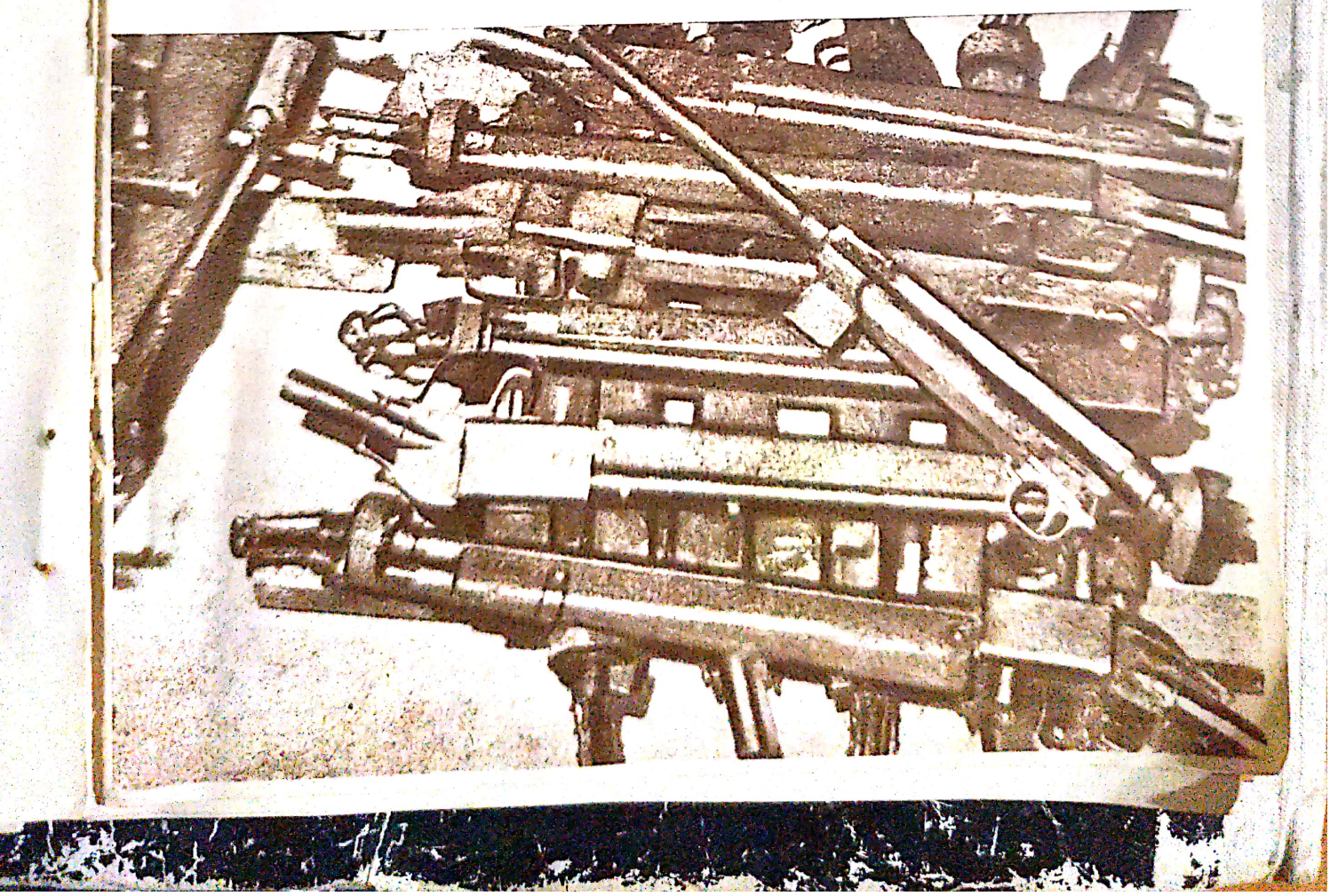

Scanned with OKEN Scanner

fără folosirea armelor, numai cu forța brațelor. Nu am înțeles pentru ce nu ni s-a trimis ajutor.

Între timp am aflat că s-au pornit atacuri armate împotriva centralei de telefoane „József", împotriva chesturii poliției, împotriva comandamentelor raionale de poliție, precum și împotriva mai multor tipografii și clădiri publice. Fazekas György ne-a telefonat de repetate ori de la chestură și ne-a comunicat cum stau luptele în celelalte locuri. *Cînd a început lupta armată, doi studenți, membri ai delegației care au rămas în clădire, au cerut și ei arme și au luptat împreună cu garda pînă dimineața împotriva atacanților.*

După ora 10, atacul armat împotriva clădirii radioului s-a intensificat. Radioul a fost supus unui adevărat asediu. Pe acoperișurile caselor din față au fost instalate posturi de tragere; din ferestrele podurilor, din spatele hornurilor, mai tîrziu din ferestrele clădirilor din jur se trăgea asupra noastră. După un timp oarecare s-a tras în noi chiar și de pe acoperișul clădirii noastre.

În cursul luptei centrala telefonică a fost distrusă și astfel s-a întrerupt legătura internă. Hartai și Láng lucrau la postul de emisiune, iar noi le transmiteam dispozițiile cu privire la emisiune mergînd acolo pe jos. O dată cu intensificarea focului acest lucru a devenit destul de periculos. Totuși era necesar să facem acest drum de mai multe ori, deoarece Comitetul Central ne-a trimis o serie de comunicări, pe urmă rectificări la aceste comunicări. (De exemplu: „C.C.-ul a fost convocat pentru ziua de 31"; pe urmă rectificarea: „pentru zilele următoare"; apoi „se întrunește imediat"). Totuși noi am desfășurat emisiunea în mod normal pînă la terminarea programului.

Spre miezul nopții devenise clar pentru noi toți că nu avem de-a face cu un atac nechibzuit și de scurtă durată al cîtorva fasciști, ci că e vorba de o acțiune armată bine organizată și de mari proporții. Strada nu a putut fi evacuată, orice încercare în acest sens s-a dovedit a fi zadarnică. Dat fiind că nu s-a mai putut prelungi această situație, comandantul gărzii a cerut de la comandamentul său instrucțiuni asupra celor ce are de făcut. La ora 12,35 fix a primit ordinul să deschidă focul.

În momentul cînd s-a făcut cunoscut acest ordin, a venit la noi colonelul de honvezi Konok Ferenc. El a propus ca să nu se deschidă focul și i-a cerut lui Benke să găsească o altă soluție de conciliere. El spunea că a fost afară și că în fața porții a stat de vorbă cu tinerii, care sînt foarte dornici să meargă acasă și nu mai cer altceva decît să se transmită revendicările lor. La început Benke nu a fost de acord, arătînd că acest joc continuă de la ora 5 și jumătate; ea a arătat că dacă ne înțe-

Scanned with OKEN Scanner

legem cu o delegație, masa din stradă nu-i mai dă ascultare, deoarece masa este acționată de altcineva și în alte scopuri. Totuși tov. Konok era împotriva luptei armate. El arăta că focurile noastre vor nimeri nu pe aceia care, bine pitiți, trag asupra noastră, ci tineretul neînarmat adunat în stradă. Asupra acestui lucru atît Benke cît și comandanții forțelor din clădire, ca și noi, ceilalți activiști de la radio, am fost complet de acord cu dînsul. Și atunci s-a mai făcut o ultimă încercare, deși se părea că nu va avea nici o perspectivă de reușită.

Tov. Konok a ieșit iarăși în stradă și a adus cu sine un om matur, după aparență un muncitor, și doi tineri. Benke a acceptat transmiterea textului propus de către ei. De altfel, noi nu am mai fost atît de migăloși cu textul, iar ei erau dispuși la concesii. Însă și această ultimă încercare a rămas fără efect, deși delegația a făcut tot ce i-a stat în putință — mai ales muncitorul cel vîrstnic, care a strigat pînă ce a răgușit — ca să determine mulțimea să se retragă.

Acest episod are importanță fiindcă arată că apărătorii clădirii au făcut tot ce le-a stat în putință spre a împiedica lupta armată. Atitudinea dușmănoasă față de organele securității manifestată de către populație nu a fost provocată de atitudinea organelor securității, ci de faptul că masa a fost atîțată cu ajutorul zvonurilor.

Pe la ora 1 comandanții, văzînd că nu există altă soluție, au dat ordin unităților lor să deschidă și ei focul.

Am sperat că atunci cînd strada va fi golită de civili, lucru care s-a și întîmplat, unitățile forței armate care apărau radioul vor putea lichida repede persoanele înarmate, despre care se presupunea că sînt puține la număr. S-a constatat însă ulterior că atacanții reprezentau o forță mult mai mare decît s-a crezut la început și aveau pe semne armament și rezerve din belșug, pe cînd apărătorii clădirii primeau numai promisiuni.

Pe la ora 3 situația apărătorilor a devenit critică. Erau puțini și aproape nu mai aveau muniții. În clădire erau mulți morți și răniți; întăriri, respectiv un schimb — dat fiind că eram complet încercuiți — nu au sosit. Apărătorii raportau mereu comandamentului superior că, dacă nu vor primi ajutoare, nu vor mai putea ține clădirea. Se promiteau mereu întăriri și apărarea încerca să se mențină pe poziții.

În zorii zilei s-a constatat că sectorul din strada Bródy Sándor nu mai poate rezista. De cîteva ore ne aflam într-o cameră dosnică; numai din cînd în cînd alerga cineva din

Scanned with OKEN Scanner

conducere la telefon. Camera prezidiului, unde erau instalate telefoanele, era ţinută permanent sub un foc foarte intens. Menţinerea legăturii telefonice cu lumea din afară era foarte anevoioasă. Activiştii conducători ai radioului au decis să meargă în secţia de amplificare (centrala tehnică) şi să asigure emisiunea atîta timp cît va fi posibil. Trebuie ştiut că în ziua de 24 dimineaţa, la ora 4,30, am deschis emisiunea cu programul obişnuit. La ora 6 am pornit spre postul de emisiune, însă din cauza focurilor foarte intense nu am putut ajunge acolo cu toţii. Şi staţia de amplificare a fost ţinută sub foc, însă mai puţin intens decît sectorul din strada Bródy Sándor. De la ora 7,15 dimineaţa tabla de comandă a fost supusă unui foc atît de intens, încît a trebuit să întrerupem de acolo emisiunea. Din acest moment emisiunea a continuat de la postul din Lakihegy. La ora 8 dimineaţa am mai reuşit să luăm încă o dată legătura, într-o formă oarecare — după cîte ştiu cu Gerö Ernö —, am comunicat că nu mai e decît o chestiune de minute şi va trebui să predăm radioul. Totuşi chiar şi atunci ni s-a promis că ni se vor trimite întăriri.

Cei cîţiva ostaşi care mai erau în viaţă au hotărît pe la ora 9 să depună armele. Aproape că nu mai aveau muniţii. Au venit la noi, la garderobă, le-am dat halate şi paltoane şi am aşteptat sosirea rebelilor pînă la noi. Postul de amplificare este instalat la capătul unei săli, aşa încît, aflîndu-ne ca într-o capcană, poziţia noastră era foarte periculoasă. Printre noi se aflau foarte multe femei şi copii mici (copiii din creşă nu au mai putut părăsi clădirea după masă, fiind împiedicaţi de mulţimea din stradă), aşa încît s-a produs o atmosferă care se apropia de panică. Auzeam focuri foarte intense, însă nu se îndrepta nimeni spre noi. Ne temeam că, apropiindu-se de acest coridor strîmt, atacanţii vor arunca mai întîi o grenadă şi vor nimici astfel pe toţi cei de acolo. Din acest motiv Benke şi Szécsi s-au hotărît să iasă de acolo şi să comunice intenţia noastră de a ne preda. Aşa s-a şi făcut. In hol ne-am întîlnit cu rebelii înarmaţi, care, văzînd că vin funcţionari civili de la radio (femei de servici, tehnicieni) şi nerecunoscînd nici pe Benke, nici pe ceilalţi conducători ai radioului, ne-au înconjurat, ne-au condus pînă în stradă şi acolo ne-au dat drumul. Pe oamenii securităţii care nu au reuşit să-şi camufleze destul de bine uniforma i-au reţinut acolo.

Grupul din care făceam parte şi eu a putut în felul acesta să iasă din clădirea radioului asediat în dimineaţa zilei de 24 octombrie.

Scanned with OKEN Scanner

Cum a fost organizat atacul

(Din relatările lui N. I.)

...Ca să putem afla revendicările manifestanţilor, paza a permis încă în primele ore ale serii intrarea unei delegaţii a manifestanţilor compusă din 10 membri. Prima lor revendicare a fost încadrarea imediată în program a celor 16 puncte ale lor. S-au mai formulat şi anumite revendicări confuze: „Acesta este radioul poporului, prin urmare să fie predat poporului", sau „Hai să conducem împreună radioul" etc.

Caracteristic pentru agresivitatea masei a fost faptul că spre ora 20—21 în strada Bródy Sándor şi în Piaţa Kálvin au fost oprite mai multe maşini cărora li s-a dat foc. Atacul a cîştigat mereu în intensitate, comandantul pazei a raportat în repetate rînduri că nu mai este în stare să facă faţă presiunii. Însă mereu i s-a repetat ordinul că trebuie să împiedice pătrunderea mulţimii în clădire fără să deschidă focul.

Deşi paza a primit anumite întăriri, situaţia a devenit periculoasă.

Pe la ora 11 şi jumătate, prin poarta principală din strada Bródy Sándor, care era deschisă, s-a tras şi în curtea clădirii. Cu această ocazie a fost împuşcat un maior şi încă un ofiţer care se aflau în curte. Nici în acest moment paza nu a răspuns la focuri.

Mai tîrziu focul a pornit cu o intensitate extraordinară. Aşa cum am putut constata din clădire — asupra căreia se trăgea din toate direcţiile —, rebelii înarmaţi au încercuit cele cinci blocuri ale radioului. În cursul nopţii, cînd din cauza împuşcăturilor ne retrăgeam dintr-o cameră într-alta, a devenit limpede că sîntem asediaţi cu focuri de arme din toate casele înconjurătoare. Atacanţii au ocupat poziţii în mai multe case din strada Bródy Sándor, apoi în Muzeul naţional, pe etajele caselor din strada Szentkirályi şi strada Muzeului. Vehemenţa focurilor a surprins şi masa de manifestanţi; în anumite locuri oamenii au evacuat strada în panică.

Se vedea că se trage de la etajele caselor înconjurătoare după flăcările de la gurile armelor. Împuşcături intense au continuat toată noaptea.

Asediatorii au început să pătrundă în clădire în primele ore ale dimineţii, aproximativ pe la 7, intrînd prin pod, pivniţă şi prin clădirile învecinate, şi au ocupat în mod organizat întregul radio pînă la ora 10 a. m. inclusiv.

Din mersul evenimentelor am putut constata că avem de-a face cu un atac armat, pregătit dinainte în mod sistematic, mi-

Scanned with OKEN Scanner

nuţios şi bine organizat. Posturile de tragere ale atacanţilor au fost astfel situate, ca să se poată trage cu uşurinţă în aproape toate încăperile celor cinci clădiri, care puteau să formeze obiectiv de tir din afară.

La începutul luptei eu mă aflam împreună cu mai mulţi colaboratori în blocul din strada Puşkin. Pe măsura intensificării luptei, am fost siliţi să căutăm adăpost, retrăgîndu-ne din cameră în cameră din faţa împuşcăturilor. Un atac foarte vehement a fost dezlănţuit din casa situată pe strada Bródy Sándor, colţ cu strada Puşkin. De aici a putut fi ţinută sub foc, în condiţii optime, grădina, unde, după informaţiile noastre, au fost foarte multe victime.

Pe la ora 8 şi jumătate dimineaţa am fost prinşi de către atacanţi într-una din camerele interioare ale blocului în care era situat studioul. Împreună cu paza dezarmată a acestui corp de clădire, sub ameninţări şi maltratări, am fost făcuţi prizonieri şi duşi în garaj [1].

Grupul înarmat care ne-a arestat era alcătuit, în majoritatea sa, din elemente mai vîrstnice, cu o atitudine extrem de ameninţătoare şi care în mod vădit erau elemente criminale. Din acest grup făcea parte un singur tînăr cu aspect de student, care s-a arătat dispus să ne salveze; însă în urma atitudinii ameninţătoare manifestate de către ceilalţi, nu şi-a putut realiza planul. Am fost introduşi în garaj, unde se aflau vreo 50—60 de soldaţi din securitate dezarmaţi. Din această situaţie foarte periculoasă am fost salvaţi de către un alt civil înarmat, cu aspect de student. El a venit la noi. civilii (eram trei la număr), şi, arătînd spre morţii căzuţi în luptele din cursul nopţii care zăceau în curte, ne-a spus: „Foarte regretabil, noi nu am vrut să se întîmple aşa". La cererea noastră, ţinînd pistolul automat aţintit asupra noastră, ne-a escortat în pivniţă şi de acolo, prin curtea casei vecine, am scăpat din clădirea radioului.

(Din amintirile lui N. N.)

Întrebarea principală — dacă asta reprezintă într-adevăr întrebarea principală... — este: cînd şi din partea cui au fost trase primele focuri de armă în jurul clădirii radioului. În vederea clarificării acestei probleme voi încerca, în cele ce urmează, să redactez un tabel cronologic. Bineînţeles, în ceea ce priveşte absoluta exactitate a timpului indicat nu pot să-mi asum răspunderea, căci acea noapte ni s-a părut infi-

[1] Maiorul Fehér, unul din comandanţii forţelor armate, a fost prins şi după aceasta omorît în bătăi în camera direcţiei.

Scanned with OKEN Scanner

nit de lungă, în fiecare moment s-au întîmplat evenimente îngrozitoare, fapt care — cel puţin pentru un martor ocular — a făcut să crească de cîteva ori însemnătatea acestor momente. Voi trece deci la prezentarea cronologică a evenimentelor.

17,30 — începe manifestaţia în faţa clădirii radioului.

18—19 — încercări de a linişti mulţimea, vorbindu-i de la balcon, respectiv de pe maşina radioului care staţiona în stradă; alegerea delegaţilor, sosirea unor întăriri militare dinspre intrarea garajului din strada Muzeului.

19—20 — discuţii cu delegaţii, noi încercări de a linişti mulţimea vorbindu-i din balcon, încercări de a întrebuinţa autoritatea lui Losonczy, Gimes sau eventual a lui Nagy Imre; pătrunderea asediatorilor în clădire prin ferestre; se forţează poarta din strada Sándor, ostaşii securităţii aliniaţi acolo alungă cu forţă fizică, fără întrebuinţarea armelor, pe manifestanţii pătrunşi prin poartă.

20—21 — pe frontul din strada Sándor creşte presiunea şi primim ştiri că blocurile sînt ameninţate şi dinspre Piaţa Pollák Mihály. Se opreşte mulţimea în faţa porţii cu bombe lacrimogene şi cu furtunuri cu apă; asediatorii atacă încăperile de la parter şi de la etajul I, aruncînd cu cărămizi, cu pietre, cu bombe lacrimogene neexplodate şi, probabil, cu bidoane de benzină, reuşind astfel să incendieze mobilierul unei camere. Ostaşii de la securitate curăţă frontul din strada Sándor, pînă la colţurile străzilor Puşkin şi Szentkirályi şi formează un cordon. *Toate acestea se petrec fără să se tragă un singur foc, nici chiar un foc de avertizare; însă din cauza bombardării cu pietre, în mijlocul apărătorilor sînt deja mulţi răniţi.* Nu ştiu dacă şi printre asediatori există răniţi şi cîţi anume.

21—22 — sosesc noi întăriri militare; mulţimea scoasă din strada Sándor încearcă să atace acum din direcţia Pieţei Pollák Mihály, unde presiunea creşte; încep să se audă şi împuşcături. Conform ordinului primit, militarii apărării nu au voie să tragă decît focuri de avertizare, *deşi, după declaraţia ostaşilor, din grădina Muzeului s-a tras deja asupra lor.* Maşinile blocate în stradă sînt incendiate. În faţa porţii o maşină a radioului, cu ajutorul căreia s-a forţat poarta, este împinsă în curte. Din direcţia bulevardului Muzeului sosesc două maşini blindate şi în urma acestora „infanteria" manifestanţilor se

reîntoarce pe frontul de pe strada Sándor. Mașinile blindate se opresc exact în fața porții. Ele au devenit pe urmă adăpostul din spatele căruia poarta a fost ținută toată noaptea sub foc.

22—24 — arma apărătorilor clădirii este tot bomba lacrimogenă și furtunul de cauciuc. Strada, în schimb, intensifică focurile. In acest moment nu se disting însă decît focuri de carabină și pistoale, asediatorii nu au încă grenade, nici mitraliere și nici arme automate. Totuși se pot auzi focurile trase din pistoale automate. Prima noastră victimă este un maior de securitate, maiorul Magyar. Maiorul Magyar ieșise în fața porții, încercînd să convingă mulțimea să se retragă. Pistolul său se afla în port-pistol, nu l-a avut în mînă. In acest moment cineva din mulțime l-a împușcat. Cînd bietul om a fost adus înăuntru, ceilalți ofițeri i-au controlat arma. S-a constatat că nu a tras. Aceasta s-a întîmplat pe la ora 22,30. După cum îmi aduc aminte, acesta a fost momentul cînd ostașii au primit ordin să tragă focuri de alarmă.

In orice caz *fapt* este că *în acest moment erăm deja ținuți sub focuri de armă răzlețe.* Se trăgea mai ales prin poarta din strada Sándor, de la adăpostul tancului aflat acolo și se făceau mereu noi și noi încercări de a se pătrunde în clădire la adăpostul focurilor. Se auzeau însă focuri intense de armă și din direcția Pieței Pollák Mihály, iar de pe frontul din strada Muzeului se auzeau trăgîndu-se rafale mai scurte. Nu cunosc situația frontului din strada Szentkirályi la această oră. Nu ne mai puteam apropia de ferestrele dinspre stradă, așa că ne-am retras cu toții în camerele dinspre curte, majoritatea dintre noi în camera lui Benke.

Presupunerea noastră că pînă la urmă atacanții își vor termina munițiile și că pînă la miezul nopții totul se va potoli s-a dovedit a fi o iluzie zadarnică. Cu cît trecea timpul creștea și puterea de foc a atacanților. Pe la ora 23 am deslușit și explozii de grenade, iar ceva mai tîrziu și serii de mitralieră și de arme automate.

Deoarece formațiile de apărare nu trăgeau și în general aveau o atitudine pasivă, atacanții au ocupat nestingheriți pozițiile cele mai favorabile. Astfel au ocupat ferestrele caselor din fața noastră, din strada Sándor; tot acolo au instalat și posturi de trăgători pe acoperișurile caselor, folosind ca adăpost hornurile și alte obiecte. Pe la miezul nopții, în mod practic eram complet încercuiți și ținuți sub un foc care creștea mereu în inten-

Scanned with OKEN Scanner

sitate. Strada Sándor a început să fie mai pustie; manifestanții care n-au vrut să pună mîna pe arme s-au împrăștiat.

Pe la miezul nopții a început asediul propriu-zis, am putea spune asediul armat și sistematic al radioului. De la această oră a fost greu să părăsim clădirea chiar și pe poarta din strada Muzeului. Pe la ora 0,30, un grup — format în majoritate din femei — a plecat, restul personalului rămînînd blocat în incinta clădirii pînă la căderea radioului în mîinile asediatorilor.

Știu foarte bine că o problemă mult discutată este: cine a tras primul foc? S-au răspîndit foarte multe zvonuri tendențioase, neîntemeiate, adevărate romane de groază despre lupta din jurul radioului. Știu că încă de pe la ora 8 seara, oameni izolați și chiar grupuri îmbarcate în camioane au cutreierat de colo pînă colo toată capitala strigînd: „Cei de la securitate omoară în masă oameni pașnici la radio". Cei care au răspîndit acest zvon au făcut acest lucru conștient, cu scopul de a masa cît mai multă lume la radio și de a aținta spiritele în așa măsură, încît să se producă vărsări de sînge. Cu un cuvînt, cei care au făcut această treabă erau contrarevoluționarii. *Formațiile care au apărat clădirea au primit din partea autorităților militare superioare ordin de deschidere a focului o jumătate de oră după miezul nopții.* Tot pe la această oră manifestanții au făcut să ajungă o nouă delegație, mai numeroasă, în camera lui Benke. Aici militarii au făcut cunoscut delegației că au ordin să deschidă focul și au cerut ca delegația să se întoarcă și să comunice că peste 20 de minute unitățile militare care apără radioul vor începe lupta împotriva atacanților. Imi aduc aminte ce fețe palide și îngrozite aveau delegații. Ei explicau că nu sînt în stare să împiedice pe atacanți să continue focul, neavînd nici o influență asupra lor. Benke relata că doi membri ai delegației au declarat că afară nu mai pot face nimic și că rămîn în incinta clădirii să apere radioul împreună cu armata...

Deși nu sînt expert în probleme militare, chiar ca necunoscător am putut să constat că acțiunea militară *împotriva radioului a fost temeinic pregătită. Cel sau cei care au condus-o au cunoscut bine terenul și au determinat bine posturile de trăgători.* Cei care au luptat la radio, în majoritatea lor probabil nu au avut nici o idee despre felul cum trebuie să se deplaseze și care sînt acele puncte-cheie care trebuie neapărat cucerite în acest labirint de construcții, care, pe lîngă aceasta, în urma transformărilor suferite, are un sis-

Scanned with OKEN Scanner

tem foarte complicat de coridoare. Insă cei care au condus atacul au dat probabil ordinele pe baza unor planuri militare bine elaborate. Tactica lor a fost următoarea : să strîngă pe apărători într-un cerc din ce în ce mai strîns, respectiv să-i dividă în unităţi mai mici, izolate între ele. Această tactică a reuşit. Seara asediul mai continua din casele învecinate ; în zorii zilei poziţiile de trăgători erau instalate chiar pe acoperişurile propriilor noastre clădiri şi pe etaje. Atacanţii au ţinut sub focul armelor trecerile, coridoarele care leagă unele blocuri de celelalte ; de asemenea au fost sub controlul focurilor lor şi scările, astfel ca apărătorii să nu se mai poată deplasa de la un etaj la altul. După cum s-a putut vedea, atacanţii au avut la dispoziţie arme şi muniţii în cantităţi nelimitate, cu alte cuvinte aprovizionarea a fost bine organizată. Noi, cei de la radio, încă de la ora 0,30, deci de la începutul efectiv al asediului am suferit permanent de lipsă de muniţii. Pot să afirm că şi conducerea militară a atacanţilor a fost mai unitară, de o concepţie superioară aceleia a apărătorilor. Unităţile de apărare, în afară de paza de securitate întărită, s-au compus din diferite formaţii militare. E caracteristic pentru slăbiciunea apărării militare faptul că „s-a asigurat" clădirea, dar nu s-a gîndit nimeni — cu toate că chiar subsemnatul, ca profan în probleme militare, le-am atras de repetate ori atenţia — să ocupe acoperişurile, şi mai puţin încă casele dimprejur. Cu un cuvînt, apărătorii s-au lăsat — ne-am lăsat prinşi într-o capcană...

Din declaraţia unuia dintre comandanţii militari de la radio

La ora 15 am sosit cu o companie militară la blocul din strada Bródy Sándor.

In timpul cît a durat manifestaţia, în clădire a fost linişte şi calm. Pe la ora 18—18,30 a apărut în strada Bródy Sándor primul grup de manifestanţi. Mulţimea devenea din ce în ce mai numeroasă şi lua o atitudine din ce în ce mai agresivă. Deşi somaţi, manifestanţii nu au plecat. Din acest motiv am început să-i hărţuim cu cîteva „pene" de împrăştiat mase şi cu grenade lacrimogene. Mai tîrziu am tras cîteva focuri de alarmă, şi în acest fel strada Bródy Sándor a fost evacuată în două rînduri. Cînd au văzut însă că tragem numai în sus au revenit, şi de data asta nu s-au mai lăsat respinşi.

Primele focuri răzleţe, dar în plin, au fost trase de către manifestanţi aproape exact la aceeaşi oră — la ora 19.30 —

Scanned with OKEN Scanner

și din strada Bródy Sándor și din direcția Muzeului național, prin grădina palatului. Țintele în care au tras au fost ferestrele de la etaje, la care se afla atunci multă lume.

Încă la prima ciocnire au căzut din rîndurile noastre cîțiva morți. Cînd am primit ordin să deschidem și noi focul, paza avea deja peste 20 de morți.

La salvele noastre energice strada s-a golit temporar, dar între timp atacanții au ocupat casele și acoperișurile caselor din fața radioului și au continuat focul de acolo. Au tras cu mitralierele nu numai din strada Bródy Sándor, dar și de pe acoperișurile unor case din strada Szentkirályi... Focul de infanterie a continuat pînă la ora 3 noaptea. După aceasta a urmat pentru un timp o pauză. Rebelii, care s-au strecurat prin grădina palatului, au început asediul clădirii din interior. Efectivul pazei care a mai rămas în viață a trebuit să se retragă în pivnițe. Aici am stat pînă în zorii zilei de vineri. În noaptea spre vineri clădirea a fost atacată de tancuri. Unitățile de tancuri guvernamentale conduse de lt.-colonelul Solymosi au recucerit clădirea aproximativ la ora 6.

În blocul studioului rebelii au spart dulapurile, sertarele birourilor și au furat valoroase instalații tehnice. În grădină, în camera de gardă puteau fi văzute urmele luptelor din zilele trecute, cadavre, resturi de uniforme și arme, mii și mii de metri de benzi de magnetofon, plăci sparte.

La ora 3 după-amiază, pe baza unui ordin superior, am retras din clădire paza întărită și am predat paza clădirii unității guvernamentale formată din elevii școlii de ofițeri de infanterie „Doja".

Maior *K. N.*

Asasinarea maiorului de honvezi Kovács cu ocazia atacului împotriva radioului

(Relatat de către căpitanul Z. E., conferențiar la Academia Petőfi)

„Pe la ora 10 seara au venit două tancuri ungurești, dintre care unul a luat poziție la intrarea în studio, direct la poartă. După aceasta, timp de o oră și jumătate, a fost o liniște relativă (focuri, explozii se auzeau din cînd în cînd). Nu știu din ce motiv tancul a părăsit pe la ora 11 și jumătate intrarea studioului. Atunci mulțimea din stradă a năvălit înăuntru. Noi, cei care ne aflam la poartă — vreo 10 persoane —, am alergat în fața mulțimii și, fără arme, *cu mîinile goale,* am încercat s-o oprim. De data aceasta am văzut

că doi civili, care se aflau în primele rînduri, au arme automate. Unul a tras imediat asupra noastră, şi maiorul Kovács, care stătea lîngă mine, a căzut. Văzînd acest asasinat, mulţimea s-a oprit. Cîţiva civili, vreo doi-trei inşi, au intrat, l-au ridicat pe maiorul Kovács şi l-au dus într-o cămăruţă din curtea studioului, unde l-au culcat. În clipa cînd Kovács a murit (ceea ce s-a întîmplat foarte curînd fiindcă a fost lovit în cap), mai aveam cîţiva răniţi din rîndurile soldaţilor de securitate (cîţiva au fost răniţi din cauza loviturilor cu pietre, alţii au fost răniţi cu focuri de armă). Cam pe la 11 şi jumătate civili trăgeau focuri şi undeva în partea dinspre Muzeu. Pe la 11 şi jumătate a început atacul organizat împotriva studioului, care a continuat pînă a doua zi pe la ora 9 şi jumătate. Trebuie constatat că din punct de vedere militar apărarea studioului a fost complet defectuoasă. În pivniţa studioului există o ieşire care dă în spatele clădirii, ieşire care n-a fost de loc apărată şi pe unde au pătruns mai tîrziu rebelii. Pentru apărarea clădirii ar fi fost necesar să se ocupe şi casele din împrejurimi. Ele au fost însă ocupate de rebeli. Din casele din faţa studioului, toată clădirea a fost ţinută sub foc; s-a văzut că *cei care au organizat atacul asupra studioului au făcut-o cu multă pricepere.* Rebelii au avut foarte multe puşti şi mitraliere, şi foarte multe muniţii..."

Radioul a fost asediat şi din clădirea Muzeului naţional

După relatările martorilor oculari, la 23 octombrie, cînd s-a produs atacul împotriva radioului, grădina Muzeului naţional a fost ocupată încă de la ora 6 şi jumătate seara de foarte mulţi oameni înarmaţi. Portarul a păzit poarta Muzeului din strada Bródy Sándor, şi cu toate că oameni înarmaţi au încercat să pătrundă în repetate rînduri în Muzeu, portarul i-a împiedicat. În îndeplinirea misiunii sale a fost expus şi el la focuri de armă trase prin fereastra cabinei dinspre grădină; totuşi pînă la miezul nopţii a reuşit să păzească clădirea. După miezul nopţii însă, oameni înarmaţi au forţat poarta din dos a Muzeului, din strada Muzeului, şi au invadat clădirea. Erau conduşi probabil de o persoană care cunoştea clădirea, deoarece au găsit imediat scara din dos şi s-au urcat la biblioteca arhivelor naţionale, destul de ascunsă, ale cărei ferestre se deschid spre clădirea radioului. De aici au început să tragă asupra radioului. Prin urmare trupele contrarevoluţionare au întrebuinţat această clădire masivă ca

Scanned with OKEN Scanner

poziție de luptă și astfel au provocat direct devastarea ei. Din biblioteca arhivelor naționale, din sălile de expoziție și din alte încăperi s-au strîns ulterior coșuri întregi de cartușe, focoase de grenade și chiar grenade. Intr-una din încăperi s-au găsit două sticle cu benzină. Intr-una din jaluzelele ferestrelor dinspre radio rebelii au făcut o deschizătură și au amenajat acolo o poziție de tragere. Și aici s-au găsit grămezi întregi de diferite cartușe.

În zorii zilei de 24 octombrie clădirea a fost preluată de un nou grup purtînd uniforme militare maghiare. În această zi, pe la ora 13 și jumătate, s-a constatat că arde clădirea. Însă din cauza luptelor din jurul clădirii, pompierii nu au putut începe operațiile de stingere a focului decît în zorii zilei de 25. La 25 octombrie, joi, în jurul orei 9 dimineața, au intrat în Muzeu primele trupe sovietice. Însă din cauza luptelor, stingerea focului a întîmpinat foarte mari greutăți. Pompierii au fost nevoiți să se retragă în repetate rînduri din cauza focurilor de armă. Rebelii au tras și în pompieri, ca să împiedice stingerea focului.

Spre seara zilei de joi, pompierii, datorită unei munci eroice, au putut stăvili incendiul. Dar au căzut pradă flăcărilor colecția mineralogică și colecția paleontologică, cu renume mondial, precum și o mare parte o colecției expoziției africane, așa de mult iubită de publicul nostru ; au fost mistuite de flăcări colecții de o valoare de neapreciat, biblioteci etc.

Scanned with OKEN Scanner

Atacul împotriva centralei telefonice din Józsefváros

(Raportul lui O. K., martor ocular, asupra desfăşurării atacului împotriva centralei telefonice)

M-am întors acasă în seara zilei de 23 octombrie, la ora 18,30. Pe stradă era neobişnuit de multă lume, se puteau vedea grupuri mari pe bulevardele Ferenc şi József. La întretăierea bulevardului József cu strada Baross erau foarte mulţi oameni şi se purtau discuţii zgomotoase. Lucrul acesta mi s-a părut suspect, deoarece ieşea din comun. Dat fiind că aveam conferinţe fixate pentru zilele de 25 şi 26 la cursul fără frecvenţă al Universităţii, m-am îndreptat grăbit spre casă, fără a ţine seamă de aglomeraţie. Am studiat acasă aproximativ pînă la orele 19—20, după aceea m-am dus la bufetul din colţul bulevardului ca să iau o bere. N-am mai putut cumpăra berea, deoarece aici în Piaţa „Celor 32" era foarte multă lume: se pusese tocmai în vînzare ediţia specială a revistei „Jrodalmi Ujság" şi oamenii se înghesuiau s-o ia. Pînă la urmă au smuls exemplarele din mîna vînzătorului şi le-au împrăştiat. Ediţia specială era tipărită pe o singură pagină, dar nici pînă în ziua de azi nu-i cunosc conţinutul. După aceasta m-am dus acasă. Pe la ora 23 sau 24, vecinul meu, F. J., ne-a trezit şi atunci m-am dus cu soţia mea în locuinţa lui, care avea două ferestre spre Piaţa Horváth Mihály. Ne-am instalat la cele două ferestre şi de aici am observat evenimentele care se desfăşurau în faţa noastră.

La început am observat doar un număr de circa 30—40 de oameni înarmaţi, care opreau şi sechestrau toate vehiculele. Au fost însă şi cazuri cînd unii şoferi au refuzat să conducă maşinile sechestrate. În aceste cazuri ei au fost goniţi de acolo. În fiecare maşină s-a urcat cîte un contrarevoluţionar şi maşinile au plecat în diferite direcţii. Au sechestrat mai multe turisme şi camioane şi chiar şi două maşini de salvare. Pe la ora 1 noaptea, după ce cam de la orele 23 centrala telefonică fusese încercuită, au sosit 3 camioane cu civili înarmaţi, care purtau căşti de culoare gri. Pe fiecare camion se aflau aproximativ 40 de persoane, strînse înghesuite. Oamenii înarmaţi sosiţi cu camioanele au fost primiţi de ci-

vilii înarmaţi pe care i-am văzut aici de mai înainte, iar aceştia din urmă i-au îndrumat spre intrarea principală a centralei telefonice şi spre poarta mare de fier. Oamenii înarmaţi s-au împărţit în două grupe şi s-au îndreptat spre cele două puncte. Curînd au apărut drapelele naţionale şi au început să se audă lozinci. A început o busculadă la fiecare din cele două intrări. Acest vacarm a durat aproximativ o oră, dar între timp am auzit cum unul din contrarevoluţionari striga: „aruncaţi un tri-doi şi veţi vedea că se va deschide uşa". În acest răstimp o maşină marca B.M.W. de culoare neagră circula fără întrerupere ; sosea în Piaţa Horváth Mihály la fiecare 10—15 minute; după ce stătea puţin aici, pleca prin strada Futó şi pe urmă revenea din aceeaşi direcţie. Se oprea mereu doar pentru cîteva minute. E foarte probabil că comunica dispoziţii şi pleca mai departe. Pe acest turism a fost arborat un steag naţional destul de mare. Centrala telefonică a fost ocupată de către contrarevoluţionari cam pe la ora 2 noaptea. Din acţiunea de ocupare a clădirii noi am văzut doar atîta: că doi honvezi şi un poliţist au fost dezarmaţi şi trimişi în direcţia străzii Futó. Afară de aceasta 5 salariaţi civili care, după părerea noastră, au fost scoşi din centrală, au plecat de asemenea în direcţia străzii Futó. După aceasta două dintre cele trei camioane, ticsite de oameni înarmaţi, au plecat prin strada Baross în direcţia Pieţii Kálvin. Astfel centrala telefonică a rămas ocupată de aproximativ 40 de oameni înarmaţi ; afară de ei au rămas aici şi persoanele care se aflau în stradă de mai înainte şi care au continuat să sechestreze maşinile care circulau pe acolo.

La 24 octombrie, pe la ora 5 dimineaţa, un grup mai mic de securitate a recucerit cu cîteva focuri de armă centrala telefonică şi a ţinut-o ocupată după aceasta timp de 3—4 zile. Acest grup de securitate nu numai că a ţinut ocupată centrala telefonică, dar a menţinut ordinea şi în piaţă. Contrarevoluţionarii au atacat de cîteva ori centrala telefonică atît în timpul zilei cît şi în timpul nopţii. Poziţiile lor de atac au fost colţul restaurantului Mátra dinspre strada Kisstáció şi locul viran din strada Futó. De pe aceste poziţii grupuri de cîte 8—10 persoane ţineau sub foc timp de cîte o oră centrala telefonică. Însă ostaşii securităţii nu ripostau la aceste focuri. Grupurile înarmate plecau prin strada Futó.

În ziua de 25 octombrie, la ora 4 după amiază, au venit din nou două grupuri, care au deschis foc asupra centralei din cele două puncte mai sus-amintite. Ambele grupuri aveau cîte o mitralieră germană cu tragere rapidă şi au tras două lăzi de muniţii asupra centralei. După aceasta au plecat prin strada

Scanned with OKEN Scanner

Futó. Aceste acţiuni se repetau fără întrerupere. Cînd guvernul a dat decretul de desfiinţare a formaţiilor de securitate, au venit soldaţi cu banderole tricolore şi au schimbat pe cei de la securitate. Este interesant şi merită să fie relevat faptul că grupurile contrarevoluţionare au continuat să atace şi această formaţie. In timpul luptelor a murit în Piaţa Horváth Mihály un singur om, care a sărit pe un tanc şi a deschis rezervorul de păcură al tancului; însă unul din paza centralei, care a stat în faţa clădirii, a tras o rafală asupra lui şi omul a murit pe loc. În strada Kisstáció a fost împuşcată o femeie. Nu ştiu cine a tras în ea. În Piaţa „Celor 32" zăceau cadavrele unuia de la securitate şi a doi civili. Cînd a început atacul împotriva sediului partidului din Piaţa Republicii, au venit dinspre strada Futó 50—60 de oameni înarmaţi cu mitraliere şi pistoale automate şi s-au îndreptat prin bulevardul József spre Piaţa Rákóczi.

*

Atacul împotriva centralei telefonice a coincis cu atacul împotriva radioului. Şi tactica aplicată a fost identică. Au fost masaţi în jurul obiectivului destinat atacării oameni în prealabil organizaţi, induşi în eroare şi aţîţaţi. La adăpostul mulţimii, grupuri mai mici de oameni înarmaţi au început să intre în acţiune; au oprit şi sechestrat maşini. Între timp grupuri înarmate, organizate ocupau poziţii în jurul obiectivelor care urmau să fie atacate, iar pe urmă, către miezul nopţii, au pornit atacul la radio şi la centrala telefonică, salvele pornind aproape exact în acelaşi timp. Din toate acestea se vădeşte în mod limpede felul organizat, pregătit din punct de vedere militar şi dirijat al rebeliunii.

Scanned with OKEN Scanner

Cine au fost conducătorii unităţilor de rebeli din Buda

Conducătorii militari ai răscoalei contrarevoluţionare au organizat şi unităţi ale rebelilor din Buda. Cercetările au arătat că în ziua de 24 octombrie existau la Buda următoarele unităţi:

1) grupul din Obuda
2) grupul de pe Rózsadomb
3) grupul din Piaţa Széna
4) grupul de pe Gellérthegy

Funcţia de comandant al „unităţilor de rebeli" a îndeplinit-o un individ cu pregătire militară, şi anume Buttkovszky Emanuel, locotenent deblocat din armata populară, care a fost numit în această funcţie de către un centru de rebeli denumit „Asociaţia revoluţionarilor". Locţiitorul său era un anume Kovács Dénes, fost locotenent horthyst. Buttkovszky a avut ca rival un individ emigrat din Iugoslavia, Ekren Kemál, unul din comandanţii grupului din Piaţa Széna. Celălalt comandant al grupului din Piaţa Széna a fost Szabo János. Atît Ekren cît şi Szabó au făcut parte din Comitetul revoluţionar naţional, condus de către Dudás.

Sferele de activitate ale grupurilor au fost împărţite în „sectoare". În fiecare „sector" a activat cîte un grup compus din 80—350 de oameni. Fiecare „sector" avea un comandant şi un locţiitor de comandant. Această structură a fost modificată ulterior, după schimbarea evenimentelor, precum şi în urma divergenţelor şi a rivalităţii dintre diferitele grupuri şi comandanţi ai acestor grupuri.

Grupul de pe Gellérthegy a fost în contact de foc cu unităţile de răsculaţi de pe bulevardul Rákoczi şi bulevardul Muzeului, adică au avut posibilitatea să ţină sub foc comun teritoriul situat între ele. Grupul din Obuda a stat de asemenea în contact de foc cu unităţile de răsculaţi dinspre bulevardul Robert Károly.

Grupul din Piaţa Széna a fost cel mai însemnat dintre toate grupurile din Buda. Sfera sa de activitate s-a extins de la podul Margareta pînă la capul de pod din Buda al podului Lánchid, cuprinzînd o bună parte din Várhegy şi teri-

Scanned with OKEN Scanner

toriile cuprinse între Vérmező, Városmajor și Piața Marcibányi.

Toată gruparea din Buda a avut înainte de izbucnirea rebeliunii aproximativ 200 de oameni instruiți și înarmați, însă numărul lor s-a ridicat după două zile la 1.200. Aceștia primeau și achiziționau arme pe diferite căi. În ziua de 24 au întrebuințat următoarea metodă pentru procurarea armelor: două „patrule militare", înarmate, opreau mașinile militare care treceau pe podul Margareta; la un semnal dat cu un fluier, civili înarmați atacau mașinile, amenințau militarii din mașini cu arma și-i dezarmau. Armele astfel procurate erau duse la bazele lor din Piața Széna.

În ziua de 24, acțiunea de procurare a armelor a fost condusă de Kovács Dénes. Pentru aceasta el a cerut de la maiorul D., care făcea servici în cazarma Bem, un număr de „cel puțin 20—25 de ostași". Și pentru ca cererea să aibă mai multă greutate, Kovács Dénes a formulat următoarea promisiune: „Dacă dv., domnule maior, îmi faceți acest servici, eu vă asigur că, începînd de mîine, dv. nu veți mai fi nici tovarăș, nici camarad, ci un domn în sensul adevărat al cuvîntului". (Maiorul D. a respins această ofertă). Este absolut sigur că o bună parte a oamenilor care s-au alăturat rebelilor nu au vrut acest lucru, ei nu au vrut ca vechii horthyști și acoliții lor să devină iarăși „domni" pe spinarea poporului. Totuși mulți dintre ei au căzut în mreaja acestora.

Tratative cu rebelii din Piața Széna

În ziua de 27 octombrie, maiorul D. a primit ordin să ia contact cu rebelii din Piața Széna și să trateze cu ei privitor la depunerea armelor lor, asigurînd retragerea liberă pentru cei care vor depune armele. Maiorul D. a luat contact în prealabil cu Buttkovszky și Kovács Dénes și, împreună cu ei, s-a prezentat la grupul de rebeli din Piața Széna, Buttkovszky și Kovács Dénes au participat la aceste tratative ca reprezentanți ai „Asociației revoluționarilor".

Cu această ocazie, în mijlocul rebelilor s-a produs o puternică demoralizare. Cei care s-au alăturat, răscoalei de bună-credință, în majoritatea lor au fost cuprinși de îndoieli în ce privește scopurile urmărite de către cei care o conduceau, și din acest motiv mulți dintre ei au părăsit pe rebeli. În această situație, văzînd că continuarea vărsării de sînge nu are nici o perspectivă și avînd încredere în succesul grupului lui Király Béla, care avea deja sub conducerea sa formațiile militare ale guvernului, Buttkovszky și Kovács, accep-

Scanned with OKEN Scanner

tînd condiţia retragerii libere, au fost de acord să se depună armele. Ei au putut face acest lucru fără nici o grijă, fiindcă cei care depuneau armele erau din nou înarmaţi în cadrul „gărzilor naţionale" de către organele puterii militare a guvernului, respectiv de grupul Király Béla.

Majoritatea conducătorilor grupului din Piaţa Széna — raportează maiorul D. — era gata să depună armele. Însă Ekren şi acoliţii lui au declarat că „au ordine categorice din partea conducerii superioare să continue lupta". S-a produs o ceartă între Ekren şi Buttkovszky. Buttkovszky a declarat că *numai el* poate da ordine trupelor din Buda. Ekren, însă, a declarat că Buttkovszky *nu-i poate da lui* nici un fel de ordin, deoarece „el primeşte ordinele prin ambasadele marilor puteri apusene din Budapesta". Ekren a şi indicat cele trei ambasade de unde primeşte dispoziţii şi a declarat că acestea l-au asigurat că „mîine vor sosi întăririle din Germania de vest". Răsculaţii sperau şi în sosirea unor trupe ale „ONU". Ekren a mai declarat că ei nu recunosc guvernul Nagy Imre, în numele căruia maiorul D. ducea tratativele. El a declarat maiorului D. următoarele: „Din întregul guvern nu avem nevoie de nici un ministru, nici de Kovács Béla, deoarece noi avem oamenii noştri pentru fiecare portofoliu".

Întregul „stat-major" din Piaţa Széna a fost unitar în a nu recunoaşte guvernul Nagy Imre, însă în majoritatea lor erau împotriva planurilor separate ale grupului Ekren de a forma un guvern.

Tratativele pentru depunerea armelor nu erau încă terminate cînd aproape trei sferturi dintre răsculaţi au şi depus armele şi s-au folosit de posibilitatea retragerii libere. Însă cei care sperau în sosirea întăririlor din apus au continuat lupta şi, încălcînd condiţia de bază a tratativelor, încetarea focului, au tras asupra unei patrule sovietice şi a unui grup de sanitari sovietici care venise să ridice un ostaş sovietic rănit. Cu toate acestea trupele sovietice nu au răspuns la acest atac provocator. Dezarmarea rebelilor a continuat. Studenţii din căminul de lîngă Biserica Matei şi-au predat armele. Rebelii care ocupaseră poziţii în jurul şcolii S.Z.O.T. din şoseaua Tárogató au depus şi ei armele. Baza grupului din Piaţa Széna a fost lichidată de către unităţile din cazarma Bem.

Încetarea focului şi urmările lui

Întăririle din vest — despre a căror sosire vorbise atîta Ekren — au sosit într-adevăr. Pentru contrarevoluţionari, înarmarea infractorilor politici şi de drept comun eliberaţi

Scanned with OKEN Scanner

din închisori și trimiși în detașamentele de rebeli a însemnat o întărire considerabilă. In aceștia rebelii aveau mai multă „încredere" decît în studențimea de bună-credință, deși rebelii au dat dovadă de multă viclenie în alegerea metodelor de inducere în eroare a tineretului. Insă cel mai mare ajutor pentru Ekren și ai săi a constituit-o „politica de încetare a focului" dusă de guvernul Nagy Imre, care în realitate a însemnat capitularea în fața rebelilor. Aceasta a avut ca urmare că în după-amiaza zilei de 28 unitatea militară a cazărmii Bem a fost retrasă de pe teritoriul bazei rebelilor din Piața Széna, care a fost redată grupului Ekren, asigurîndu-se în felul acesta grupului Ekren-Szabó libertatea de a acționa în continuare.

După aceasta, Ekren și complicii săi s-au dus la cazarma Bem pentru a încheia o înțelegere cu privire la încetarea focului. Ekren a început tratativele cu următoarele cuvinte: „Să vorbim scurt, fiindcă dacă pînă la ora 23 nu mă întorc, oamenii mei vor deschide focul asupra unităților militare". El a comunicat că ei vor fixa condițiile pentru încetarea focului, deoarece „guvernul a fost acela care a cerut încetarea focului, ceea ce denotă slăbiciunea lui".

Una din principalele condiții a încetării focului a fost aceea ca rebelii — în conformitate cu apelul lui Maléter — să se constituie în „gardă națională". S-au purtat discuții asupra problemei din cine să fie compuse patrulele. Reprezentanții armatei au propus ca patrulele să fie compuse din: un răsculat, un honved și un polițist. Ekren a cerut în schimb ca în fiecare patrulă să fie doi răsculați și un honved sau un polițist; prin urmare oamenii lui să aibă majoritatea. Pînă la urmă s-a ajuns la un compromis (un răsculat și un honved, sau un răsculat și un polițist). La insistențele lui Ekren, între punctele convenției, s-a înscris și condiția ca toate transporturile de alimente și medicamente trimise lor de către Crucea Roșie Internațională, ei să le primească direct și fără nici o piedică.

In ziua de 29 octombrie unitatea din Piața Széna, deși redusă ca efectiv, dar înarmată în schimb cu diferite arme automate de fabricație apuseană, și-a ocupat iarăși pozițiile de tragere, pe care mai înainte a trebuit să le abandoneze. După aceasta Ekren și Szabó s-au prezentat în numele grupului din nou la cazarma Bem și au cerut anularea convenției de încetare a focului. Ca motiv, Ekren a arătat că a fost la una din ambasadele apusene și acolo i s-au făcut „reproșuri foarte serioase" pentru faptul că a acceptat asemenea condiții.

Scanned with OKEN Scanner

Szabó a propus să se înscrie în convenţia de încetare a focului o clauză suplimentară care să prevadă restituirea armelor şi muniţiilor confiscate înainte de încetarea focului. O altă convenţie nu s-a mai încheiat. Detaşamentele grupului Ekren au întocmit însă un plan vast pentru ridicarea activiştilor comunişti şi au şi pornit la executarea acestui plan. Grupul Ekren-Szabó a ocupat cazarma securităţii din strada Maros şi au tîrît aici pe cei de la securitate şi pe activiştii de partid pe care i-au prins. Sediul principal al detaşamentului lui Buttkovszky a fost clădirea tribunalului şi a închisorii din strada Fö. In ziua de 4 noiembrie trupele sovietice au eliberat din cazarma din strada Maros aproximativ 150 de oameni de la securitate şi activişti de partid, iar din închisoarea din strada Fö un număr de 107 activişti de partid şi cîteva sute de la securitate. Sosirea trupelor sovietice a răsturnat planurile teroriste ce le urzeau detaşamentele contrarevoluţionare.

Scanned with OKEN Scanner

Contrarevoluționarii în spitale

Despre centrul contrarevoluționar lichidat la spitalul din strada Péterffy Sándor

În ziua de 17 noiembrie, în adăposturile antiaeriene ale spitalului din strada Péterffy Sándor, forțele armate au găsit circa 180 de elemente dubioase. Între ei erau diferiți condamnați pentru infracțiuni (28 la număr), prostituate care frecventau cafeneaua „Sala sporturilor" și restaurantul „Boul alb", obișnuiți ai cîrciumilor, doi cetățeni străini și numeroși tineri induși în eroare [1].

La una din ieșirile de incendiu ale adăpostului din strada Péterffy Sándor s-a găsit un aparat de *radioemisiune și recepție* camuflat. Aparatul era reglat pentru postul Salzburg și se afla în contact cu postul „Europa liberă". Nu departe de această ieșire de incendiu s-au găsit urme de vopsea pentru șapirograf, de unde se poate presupune că în acest subsol au fost multiplicate manifeste atițătoare. După cercetări ulterioare s-au găsit ascunse sub vechile dosare ale spitalului patru mașini de multiplicare șapirograf, două mașini de scris, o mașină de scris cu litere chirilice, vopseli și alte ustensile necesare pentru multiplicare. În această încăpere s-a mai găsit și cantitatea de 450 kg de hîrtie de multiplicat.

Contrarevoluția a pregătit în acest adăpost manifeste atîțătoare, pe care le-a difuzat prin persoanele care s-au ascuns aici. Aceste manifeste au fost răspîndite sub diferite semnături. De aici s-au lansat manifestele care atîțau la grevă, manifeste semnate ca venind din partea tineretului din Újpest, a tineretului din Kőbány, a muncitorimii de la Csepel, a muncitorilor constructori sau a muncitorilor metalurgiști. Forțele armate ale guvernului au descoperit și au lichidat în localul spitalului din strada Péterffy Sándor unul din centrele de propagandă ale contrarevoluției.

---

[1] Iată pentru ce fapte au fost condamnați unii dintre infractori: Németh József — violarea domiciliului în 12 rînduri, Mészáros István — furt cu recidivă, Szöllősi Irén — sustragere și escrocherie, Majoros Béla și Herczeg Benjámin — sustragere, Vörös Zoltán — furt și falsificare de acte, prostituata Andras Erzsébet — escrocherie și furt. Individul Harlait József, infractor recidivist, evadat din închisoare etc. etc.

Scanned with OKEN Scanner

Dar în acest spital nu a activat numai un centru de propagandă.

In adăposturile spitalului s-au găsit cantităţi enorme de articole de îmbrăcăminte provenite din jefuirea magazinului „Divatcsarnok", deşi, conform declaraţiilor martorilor, cea mai mare parte a prăzii provenite de la acest magazin fusese deja distribuită.

Grupul ascuns în spital a avut şi arme, a organizat şi a avut în grija sa un depozit de armament şi muniţii. El a transportat arme, alimente şi manifeste aţîţătoare în diferite puncte ale capitalei, în maşini camuflate sub semnul Crucii Roşii. O parte din arme a fost găsită pe terenul întreprinderii „Tüker", situată în faţa spitalului, în strada Péterffy Sándor nr. 19. Aici au fost găsite ascunse mai multe pistoale automate, grenade, puşti şi o carabină. O altă parte a armelor a fost găsită în incinta întreprinderii de montaj din strada Garai nr. 10, vecină cu spitalul. Armele care au rămas aici au fost descoperite în cursul cercetărilor ascunse sub scena din sala de festivităţi a întreprinderii. Forţele poliţieneşti au scos de sub estradă 142 de pistoale automate în stare de funcţionare şi încărcate, 4 mitraliere, 79 de puşti, 14 pistoale, afară de aceasta vreo 350 de grenade şi 450 kg de muniţii.

Firele cercetărilor au dus spre liceul situat în faţa întreprinderii de montaj. În pivniţa liceului s-au găsit uniforme aruncate şi articole de îmbrăcăminte provenite din jaf. În clădirea din spatele liceului — casa din Piaţa Baross nr. 19 — s-au găsit cantităţi foarte mari de explozibile, arme şi circa 1.500 kg de hîrtie de multiplicat, maşini de scris şi şapirografe.

Un grup înarmat al centrului din strada Péterffy Sándor, spărgînd zidul, a făcut contact între spitalul din strada Péterffy Sándor şi casa din Piaţa Baross nr. 19, care a fost centrul aşa-numitului grup de rezistenţă din Piaţa Baross.

Grupele contrarevoluţionare s-au cuibărit şi în Piaţa Garai, în căminul muncitoresc situat la întretăierea dintre strada Landler Jenő şi strada Murányi, precum şi în casa restaurantului „Dózsa" situat pe strada Landler Jenő, colţ cu strada Dózsa. Îndrumătorul acestor grupuri înarmate şi organizatorul lor militar a fost un ofiţer de transmisiuni, care s-a dat drept locotenentul Tóth. Locţiitorii lui erau deţinuţi eliberaţi din închisori şi nyilasişti. Dintre aceştia a făcut parte şi individul Pável Mihály, beţiv cronic, fost condamnat, care avea ca

misiune specială arestarea și exterminarea comuniștilor care locuiau în acest sector.

*

Subcentre contrarevoluționare au fost organizate și în alte spitale, de pildă în spitalul Újszentjános, în sanatoriul Korányi din Budakeszi. Subcentrul din urmă, condus de Losonczi Béla, fost ofițer, care pentru diferite isprăvi a fost degradat și scos din armată, dispunea la fel ca și centrul organizat în spitalul din strada Péterffy Sándor de multe turisme și camioane. În spitalul din strada Péterffy Sándor rebelii au căpătat legitimații false ca să aibă posibilitatea de a circula ușor cu mașinile. Ei au transportat — sub masca transporturilor de răniți — alimente provenite de la bucătăria spitalului, armament și muniții din depozitul lor (de la depozitul de lemne), iar din subsolul spitalului broșuri și manifeste atițătoare.

O doctoriță sadică din rîndurile contrarevoluționarilor

Tóth Ilona Gizella, aspirantă în medicină, a devenit la data de 1 noiembrie conducătoarea spitalului provizoriu din strada Domonkos, subordonat spitalului din strada Péterffy Sándor. Încă din primele zile tînăra doctoriță a strîns în jurul ei oameni înarmați. Aceștia sub conducerea lui *Gyöngyösi Miklós,* locuitor din Budapesta care, după eliberarea țării, a stat trei ani și șase luni în închisoare pentru crime de război, au organizat repetate „vînători" de comuniști pe străzile dimprejur. După cum rezultă din cercetări, în seara zilei de 18 noiembrie acest Gyöngyösi, pe care contrarevoluționarii l-au poreclit „Piri", a oprit pe stradă un muncitor cu numele de Kollár István, care îi văzuse pe contrarevoluționari lipind manifeste. Temîndu-se ca el să nu-i denunțe, Gyöngyösi și complicii săi au hotărît să-l omoare pe acest om fără apărare. Atunci Tóth Ilona a stabilit că ea va fi aceea care-l va omorî. Mai întîi i-a făcut o narcoză cu clorură de etil. Cînd omul și-a pierdut cunoștința, ea i-a administrat o injecție de benzină în vîna de la gît. Asasina fiind însă nervoasă, nu a administrat bine injecția, din care cauză efectul — moartea imediată — nu s-a produs. Atunci a cerut ajutor de la complicii ei. Gyöngyösi Miklós și Gönczi Ferenc s-au urcat cu picioarele pe gîtul victimei, vrînd să-l sugrume în felul acesta. Dat fiind că victima nu a murit nici atunci, ei l-au dus la closet, unde Tóth Ilona i-a străpuns de mai multe ori inima cu un briceag.

Scanned with OKEN Scanner

Kollár István, muncitor asasinat de către contrarevoluționari. Cadavrul său a fost ascuns sub un bloc de piatră lîngă capela Sf. Dominic.

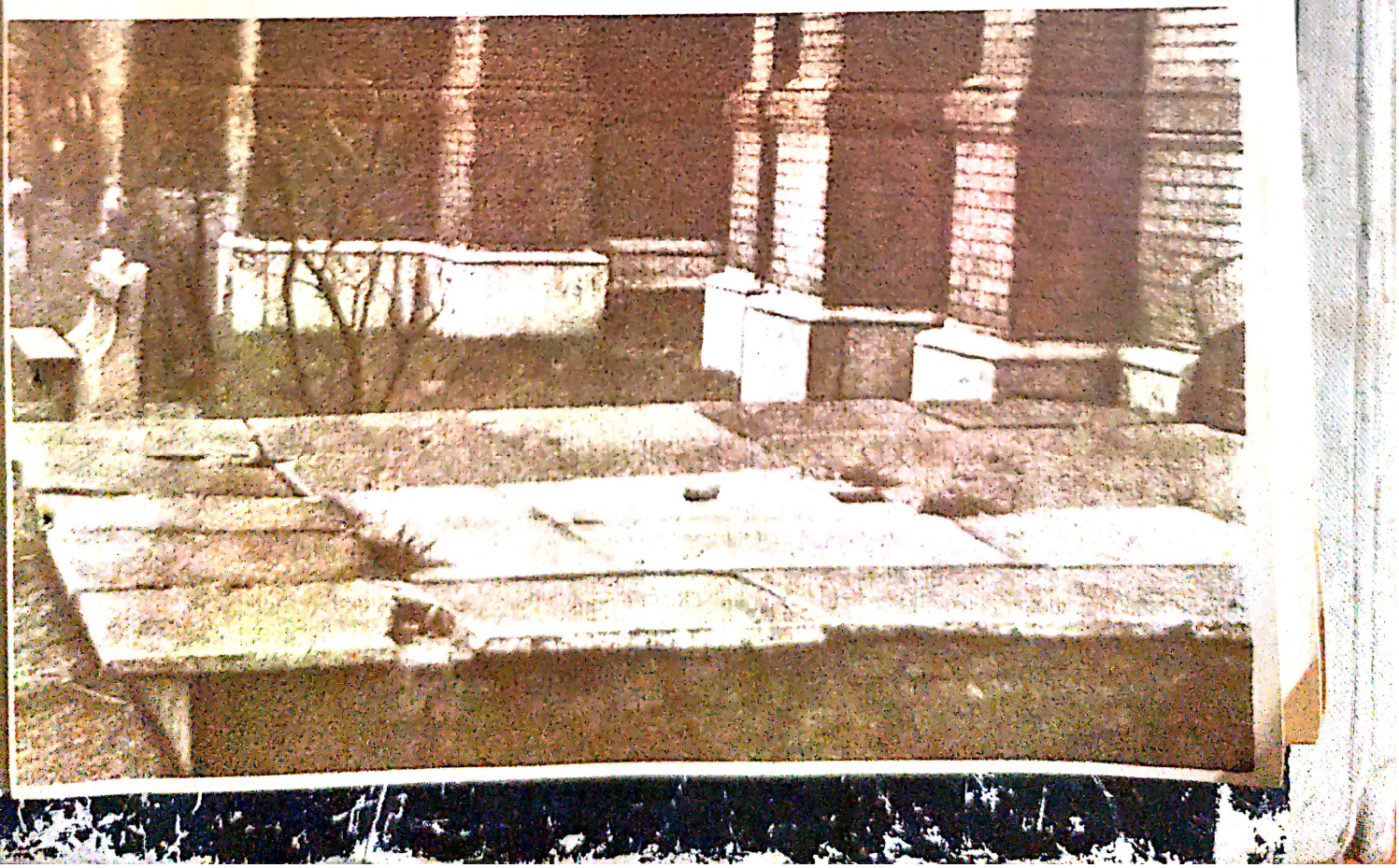

Scanned with OKEN Scanner

Sadicii bandiţi au înfăşurat apoi cadavrul victimei într-o pătură, l-au dus lîngă biserica Domonkos şi l-au îngropat sub un bloc mare de piatră, în partea dreaptă a bisericii.

Acest asasinat bestial a fost descoperit; Tóth Ilona şi complicii săi au fost arestaţi.

*

Grupul contrarevoluţionar din strada Péterffy Sándor şi-a continuat activitatea şi după 4 noiembrie. Ei au redactat manifeste contrarevoluţionare. Cu ajutorul ziaristului Obersovsky Gyula şi a scriitorului Gál József au scos un ziar ilegal cu conţinut aţiţător şi au comis o tentativă de asasinat împotriva desenatorului Jagicza László, pe care l-au rănit grav fiindcă nu a fost de acord cu activitatea lor contrarevoluţionară.

Focare în spitale

Rebelii au organizat posturi de tragere, în spitalele de pe şoseaua Üllői şi în spitalul „Rókus" de pe bulevardul Rákóczi, împotriva trupelor sovietice, care dădeau ajutor la zdrobirea contrarevoluţiei. Au instalat de asemenea posturi de tragere *în spitalul de copii „Bókai János"* şi în piaţa de lîngă spital, de unde au deschis foc de mitralieră asupra tancurilor sovietice.

Contrarevoluţionarii au instalat posturi de tragere şi pe acoperişul *spitalului „Korányi"* din strada Alsóerdősor, de unde au ţinut sub controlul focului lor toată împrejurimea. La controlul ce s-a făcut s-au găsit în spital foarte multe muniţii, precum şi foarte multe lucruri furate, pe care contrarevoluţionarii le-au cărat din magazinul universal „Divatcsarnok".

Bolnavul N. J., care se afla în ziua de 3 noiembrie internat în spitalul „Korányi", a relatat că în timpul nopţii rebelii s-au adunat în salonul în care se afla el şi au ascultat emisiunea postului „Europa liberă". După aceasta s-au consfătuit şi au hotărît modul în care vor executa dispoziţiile primite de la acest post.

Au instalat un post de tragere la întretăierea şoselii Üllői cu strada Szentkyrályi, la clinica „Hajnal". Despre cele petrecute acolo bolnavul N. B. a relatat următoarele:

„La 22 octombrie studenţii coreeni care lucrau la această clinică au părăsit clădirea. Cauzele nu le cunoştean. (Motivul a fost aţiţarea naţionalistă contrarevoluţionară care s-a pornit împotriva studenţilor coreeni. — *Nota Red.*).

La 23 octombrie s-a ţinut o şedinţă cu salariaţii spitalului. Un individ necunoscut a ţinut un discurs. Din acest moment conferenţiarul S. nu s-a mai ocupat de munca sa, nu s-a mai îngrijit de bolnavi; era vădit că el este principalul organizator al acţiunilor armate din spital. Totuşi, după părerea mea, deşi organizatorul principal a fost conferenţiarul S., autorul moral a fost conferenţiarul B.

Cam în a treia zi a luptelor armate *au venit la spital foarte mulţi oameni cu aspect dubios, care au primit halate albe şi au stat în permanenţă în incinta spitalului. Foarte des au venit şi femei, după informaţia mea din pasajul Corvin; ele au figurat ca bolnave.* O parte din aceste femei rămîneau acolo şi peste noapte, însă a doua zi plecau fără excepţie.

De la etajul IV al spitalului s-a tras asupra trupelor sovietice. La etajul IV sînt situate apartamentele medicilor şi ale personalului. După impresia mea, rebelii din spital au acţionat împreună cu rebelii instalaţi în casa vecină. De obicei deschideau focul simultan asupra ostaşilor sovietici. O dovadă a colaborării acestor două grupuri agresive este şi faptul că conferenţiarul S. a atras o dată atenţia, în mod foarte serios, bolnavilor ca nu cumva cineva să aprindă o ţigară la fereastră. Se poate presupune că aprinderea unui chibrit la fereastră era semnul convenţional, deoarece această avertizare a fost cu atît mai stranie şi mai nemotivată, cu cît în saloanele din spital fumatul este complet interzis şi nici nu se obişnuieşte".

★

Rapoartele, cercetările şi martorii oculari dovedesc în mod unanim că rebelii au abuzat în mod conştient de semnul Crucii Roşii, pe care l-au folosit pentru camuflarea acţiunilor armate şi a jafurilor. Spitalele au fost în foarte multe cazuri transformate în posturi de rezistenţă, în depozite pentru obiecte furate, în centre contrarevoluţionare.

Scanned with OKEN Scanner

Grupele rebele de la hotelul „Continental“

În fața hotelului „Continental“ este situat comandamentul secției militare din circa VII. Începînd din ziua de 23 octombrie ofițerii secției au stat în permanență acolo.

Căpitanul V., unul dintre comandanții secției, relatează cele întîmplate în felul următor:

„După atacul împotriva radioului, seara pe la ora 10, am observat pentru prima oară că se cară armament cu camioane la baia „Hungaria“. (Această baie este situată alături de hotelul „Continental“). După sosirea primelor camioane au venit grupuri de oameni neînarmați care, după cîteva minute, s-au îndreptat înarmați în direcția radioului. Baia este situată în strada Dohány, într-un loc destul de strîmt, astfel că paza acestui arsenal improvizat se putea ușor asigura. Din acel moment aducerea armelor și înarmarea grupurilor au continuat în mod sistematic. Dar nu numai cu mașinile T.E.F.U. (mașini prevăzute cu megafoane) se transportau arme. Chiar din prima noapte am văzut și mașini ale Crucii Roșii care s-au oprit la întretăierea străzii Dohány cu strada Kazinczy, precum și la întretăierea străzii Dohány cu strada Sip. Din aceste mașini s-au distribuit muniții și armament grupurilor adunate pe stradă.

S-a organizat foarte rapid și transportul de alimente pentru grupurile înarmate care s-au format. Începînd de la 24 octombrie, ele erau aprovizionate sistematic cu alimente și băutura necesară cu ajutorul unor camioane.

Rebelii s-au îngrijit însă și ei înșiși de satisfacerea nevoilor lor. În zorii zilei de 25 un camion a intrat în strada Nyár. Pe camion se aflau 16 oameni înarmați. Detașamentul secției noastre i-a atacat prin surprindere, și a reușit să prindă pe cîțiva dintre ei. Printre cei arestați se afla individul Bindler Tamás din Solymár, care mai înainte comisese un furt prin infracțiune. Cei arestați erau în stare de ebrietate; fiecare era îmbrăcat cu cîte 3—4 perechi de pantaloni, avea ghete noi, haine și lenjerie nouă. Dar și-au făcut rost și de rezerve. În camion s-au găsit articole din nylon, mănuși, fulare, mă-

Scanned with OKEN Scanner

nuşi de copii, şepci, mantale de ploaie, paltoane de iarnă, pantofi, bocanci şi mari cantităţi de vin şi alte băuturi.

Dar rebelii au transformat în arsenal nu numai baia „Hungaria", ci şi spitalul „Rókus" şi capela „Rókus". Încă din primele zile, a început să se transporte aici armament, turnul capelei „Rókus" *a fost transformat în post de observaţie*. Capela „Rókus" este aşezată într-un punct foarte important. Zidurile sale străvechi sînt solide, iar din turnul său se poate vedea toată împrejurimea. *Cu armele instalate în turnul capelei* puteau fi ţinute sub foc mai multe străzi. Rebelii au folosit din plin această posibilitate. Încă în ziua de 24 s-a deschis focul din turnul capelei asupra blindatelor care treceau prin faţa ei. Cu această ocazie a fost lovit pentru prima dată turnul.

Intre diferitele grupuri a existat o colaborare organizată, o coordonare planificată. Fiecare grup a activat în sectorul său propriu, dar pentru anumite acţiuni de tîlhărie grupurile s-au deplasat şi în alte raioane.

In 27 octombrie, cînd a început organizarea gărzii naţionale, comandamentul a luat contact cu unele grupuri cu scopul de a le atrage în garda naţională. Insă comandanţii grupurilor nu erau dispuşi să discute. Ei nu recunoşteau nici un for superior. Astfel discuţiile noastre n-au dat nici un rezultat.

După ziua de 30 octombrie grupurile înarmate au început să-şi desfăşoare activitatea fără nici o rezervă. Au considerat că acum puterea este în mîinile lor.

După 1 noiembrie li s-a mai alăturat încă un grup. Din circumscripţiile VIII şi IX a venit un grup de 80—90 de bărbaţi şi femei. Abia au sosit şi au şi început să intre în acţiune. Au jefuit alimentara situată în str. Nyár, colţ cu bulevardul Rákoczi, distribuind o parte din pradă oamenilor de pe stradă. După aceea au jefuit localurile cooperativei meşteşugăreşti „Szikra", care lucra pentru export şi, ca să-şi ascundă fapta, le-au dat foc. Deşi flăcările au periclitat locuinţele de la etaje, rebelii, fără să se gîndească la interesele locatarilor, la cei peste 70 de copii mici ameninţaţi să rămînă fără adăpost în toiul iernii, au tras de repetate ori asupra civililor neînarmaţi care se străduiau să potolească incendiul. In două zile au dat foc de patru ori localurilor cooperativei „Szikra", şi numai datorită intervenţiei cetăţenilor din cartier nu s-au produs pagube mai însemnate.

Tot ei au pus mîna şi pe magazinul de stat cu mărfuri de calitate superioară. Zile de-a rîndul au cărat la hotelul „Continental" mărfurile din acest magazin. Pe urmă, în ziua de 4 noiembrie, au dat foc magazinului în patru locuri şi, prin ac-

Scanned with OKEN Scanner

ţiuni armate, au împiedicat stingerea la vreme a incendiului.

In dimineaţa zilei de 5 noiembrie au incendiat un magazin de confecţii situat în apropiere. După ce au evacuat din magazin cea mai mare parte a mărfurilor, au cărat acolo un butoi cu benzină căruia i-au dat foc trăgînd cu cartuşe inflamabile.

Rebelii au organizat în hotel prînzuri îmbelşugate şi au împărţit numeroase lucruri jefuite femeilor de moravuri uşoare cu care benchetuiau.

În ziua de 8 noiembrie a trecut o maşină blindată prin faţa hotelului. Din hotel s-a tras asupra maşinii. Puţin timp după aceasta au sosit în faţa hotelului un tanc şi infanterie. Infanteria a fost întîmpinată cu focuri. În acest moment, din tanc s-au tras cîteva focuri asupra hotelului. Infanteria, care a înaintat din nou spre hotel, nu a mai întîmpinat rezistenţă. Rebelii au luat-o la fugă prin ieşirea din dos a hotelului şi prin ferestrele pivniţei, lăsînd în urma lor tot ce jefuiseră. *Poliţia a găsit acolo lucruri jefuite în valoare de 2.500.000 de forinţi.*

Scanned with OKEN Scanner

Activitatea contrarevoluţionară de la universitate

„Comitetul revoluţionar al intelectualităţii maghiare" a desfăşurat în ultimele zile din octombrie o activitate foarte intensă la Facultatea de drept a universităţii. Acest volum nu şi-a pus ca scop să descrie şi să caracterizeze activitatea acestei organizaţii. Fără îndoială că din această organizaţie au făcut parte — probabil în majoritate — persoane pentru care cuvîntul „revoluţie" nu a însemnat contrarevoluţie, oameni care au respins nu numai planurile restaurării capitaliste de felul celui urzit de Mindszenty, ci au respins chiar şi planul unei restaurări burghezo-democratice. Nu este însă de asemenea nici o îndoială că, sub egida acestei organizaţii cu compoziţie foarte pestriţă, au desfăşurat o activitate tot mai liberă şi tot mai deschisă cei care au avut scopuri comune cu Mindszenty şi cu agenţii imperialiştilor din apus.

Activitatea elementelor contrarevoluţionare camuflate în spatele „Comitetului revoluţionar al intelectualităţii maghiare" este demascată în raportul maiorului Sz., membru în colectivul catedrei militare de la Facultatea de drept, precum şi în rapoartele altor persoane.

Colectivul catedrei militare de la Facultatea de drept s-a rupt în două. „Rolul principal — arată maiorul — l-a avut la catedră locotenentul Decsi. El dădea directivele politice. Locotenentul Decsi fusese lezat de faptul că tatăl său fiind calificat chiabur, el şi-a pierdut funcţia de la statul-major şi, ca locotenent, a fost trimis într-o funcţie inferioară, conferenţiar la universitate. (La 25 octombrie am aflat că tatăl său a avut 180 ha şi că fusese intendent la o moşie)". Asupra situaţiei care s-a produs la catedră, maiorul relatează cele ce urmează :

„In ziua de 28 octombrie, cînd m-am dus la facultate, a intrat în biroul şefului de catedră un civil al cărui nume nu-l cunosc. S-a salutat cu tovarăşul locotenent-colonel J., îmbrăţişîndu-se fierbinte. Tovarăşul J. mi l-a prezentat ca pe un fost coleg al său şi al lui Király Béla de la Şcoala militară ludovikă şi în prezent locotenent-

colonel la statul-major. El a mai adăugat că Király Béla a invitat la el cîtiva asemenea foşti colaboratori care urmează să vină la noi la catedră şi noi să le creăm posibilităţi ca să poată munci aici. Mai tîrziu a sosit un alt bărbat, înalt, cam de 50 ani, care, prezentîndu-se, a spus că este colonel de intendenţă. Aceşti doi domni s-au apucat să-şi scrie la maşină referinţe unul pentru celălalt, referinţe în care arătau unde au luptat fără a-şi cruţa viaţa, cîţi oameni au avut sub comanda lor".

Pe lîngă „Comitetul revoluţionar al intelectualităţii maghiare" s-a format şi *grupul militar* al acestei organizaţii. Din rapoarte nu se poate constata însă cine a format acest grup şi cu ce scop. Fapt este că acest grup a devenit un centru de adunare a elementelor horthyste şi de altă natură. Principala lozincă naţionalistă a activităţii lor a fost lupta împotriva trupelor sovietice. Şi sub semnul acestei lozinci, s-au cocoţat în frunte reprezentanţii de toate nuanţele ale restaurării burgheze. Conducerea era în mîinile lor.

Acest grup militar a organizat participarea la răscoală a studenţilor de la universitate. Au contribuit la aceasta şi popii lui Mindszenty, care şi-au dat partea lor de contribuţie la aţîţarea antisovietică şi anticomunistă prin aprovizionarea şi „însufleţirea" răsculaţilor. Unul dintre participanţi, ofiţerul N., arăta în raportul său că la universitate s-a organizat un serviciu de pază. Comandantul pazei la Facultatea de filozofie era studentul G. T. Ofiţerul N. arată că în seara zilei de 28 octombrie i s-a făcut foame. S-a dus să se intereseze de posibilitatea de a-şi potoli foamea, deoarece el nu avea nimic de mîncare. „Camaradul G. m-a asigurat — scrie el — să nu am nici o grijă în această privinţă, fiindcă preoţii şi-au asumat răspunderea de a hrăni tineretul universitar, şi avem o haleală minunată". G. l-a şi condus imediat la sala de mese.

„Cînd am intrat în sala de mese — scrie ofiţerul N. —, am fost înconjuraţi de fete care ne-au întrebat ce vrem să mîncăm: raţe sau gîşte fripte? Eu am răspuns, zîmbind, că aşa de boiereşte nu am dus-o niciodată şi că mi-e indiferent ce mi se dă, numai să mănînc ceva. Pe o tavă mi s-a adus de la popi gîşte şi raţe întregi fripte; pe spinarea fiecăreia dintre ele era fixată o bucată de hîrtie lungă de 15 cm şi lată de 3 cm, pe care era scris cu maşina: «Dragi studenţi, nu depuneţi armele, luptaţi pînă la ultima picătură de sînge, luptaţi pentru cîştigarea sfintei libertăţi». Eu l-am întrebat pe G. T. ce înseamnă această mărinimie din partea popi-

Scanned with OKEN Scanner

lor ? Am văzut şi aseară în biroul «Comitetului revoluţionar al intelectualităţii maghiare» doi popi desfăşurînd o activitate febrilă. G. T. mi-a răspuns : «Clericii au spus că ei au frigorifere în care pot înmagazina alimente, de aceea maşinile care vin din provincie cu gîşte şi raţe îndopate sînt sechestrate de studenţi şi dirijate la popi». Camaradul G. mi-a spus că avem şi vin şi lămîi. Dacă vreau, pot să duc şi acasă. Sînt şi ţigări de toate felurile. Iată cît de bine se prezintă popii."

Se prezintă dr. Guttmann

Au început să-şi facă apariţia şi spionii şi agenţii imperialiştilor din apus. În clădirea din strada Szerb a universităţii a sosit în seara zilei de 29 octombrie o *delegaţie din Bonn,* condusă de un avocat, pe nume *dr. Guttmann.* Guttmann l-a căutat pe unul dintre ofiţerii de la catedra militară, pe care l-a invitat să îndeplinească următoarele :

„Cu un grup de 50 de persoane înarmate să mă duc la Viena — arată ofiţerul respectiv în declaraţia sa ; — acolo urma să preiau materialele pe care le trimit ei de la Viena la Budapesta şi să le aduc aici. Am întrebat : «Ce sînt aceste materiale, materiale de Cruce Roşie, sau ce ?» El a spus : «Da». Am întrebat : «De ce trebuie în acest caz să fie escortate de un grup înarmat ?» Domnul dr. mi-a spus că trebuie să fie escortate ca să nu sufere vreo stricăciune. Eu nu am acceptat acest lucru ; am invocat regulamentul militar, serviciul. Dar doctorul mi-a răspuns : «Te rog, totul este rezolvat cu Király Béla ; tu nu trebuie decît să porneşti, ţi-am adus şi un turism». M-am opus ; «ce să fac cu şoferul, unde să-l cazez, n-am fost niciodată aşa domn mare ca să am maşină la dispoziţie» — am susţinut eu. La aceasta dr. Guttmann a răspuns : «Tu ştii să conduci maşina ; aceasta nu va fi o maşină de serviciu, ci maşina ta proprie ; poţi să alegi care-ţi place ; avem trei Pobede noi şi un Hudson». Eu m-am opus. Am arătat, respectiv l-am rugat, ca aceste lucruri să nu le discute cu mine : eu am un comandant, să ia contact cu acesta. «Afară de aceasta — i-am spus eu — am şi familie, şi ca soldat nu pot să părăsesc ţara». La aceasta mi-a răspuns că pot să duc cu mine şi familia. «Avem locuinţe disponibile în Viena» — m-a asigurat el.

Scanned with OKEN Scanner

Deoarece tot nu am acceptat m-a căutat încă de trei ori în timpul nopții, încercînd să mă convingă să plec. La ora 22,30, înainte de a fi venit iar Guttmann, a intrat în camera de gardă un sublocotenent de securitate înarmat, prezentîndu-se pentru serviciu în gardă. Sublocotenentul era îmbrăcat civil. El s-a salutat îmbrățișîndu-se cu G., care l-a primit imediat în gardă. Cînd am întrebat cum este posibil că — deși consideră pe cei de la securitate ca dușmani ai lor — el primește totuși pe acest sublocotenent în gardă, G. T. mi-a răspuns că acesta este un prieten de-al său. Cînd Guttmann a intrat la orele 22,30 la mine, s-a salutat cu acest sublocotenent de securitate cu multă căldură. I-am cerut atunci lui Guttmann să-mi mărturisească cine este el în realitate. La aceasta el mi-a răspuns: «Acum îți spun: sînt în slujba serviciului de informații din vest». Sublocotenentul de la securitate a mai adăugat la aceasta că și «el a fost trimis în aceeași calitate în cadrele securității unde a lucrat la Tribunalul militar ca judecător de instrucție»".

Ofițerul N., care scrie această declarație, mai arată că l-a rugat pe dr. Guttmann ca, de vreme ce are un serviciu așa de important, să-i spună care este adevărata linie a politicii apusene. Guttmann a dat următorul răspuns:

„Să creeze un cordon neutru în jurul roșilor ca să-i izoleze; fiindcă ăștia sînt în stare să ducă o astfel de politică, încît capitalismul și comunismul să poată trăi în pace laolaltă chiar și o jumătate de secol. Acest cordon ar urma să fie constituit din Polonia, Cehoslovacia, Ungaria etc.".

Guttmann a mai arătat următoarele:

„Pentru lumea civilizată prezintă un pericol nu numai puterea roșie, ci și faptul că, dacă China și India vor ajunge la un numitor comun, în acest caz și țările arabe se vor asocia ușor cu ele, ceea ce prezintă un mare pericol pentru apusul civilizat. A împiedica acest lucru este sarcina primordială a acestei politici...".

Iată ce fel de elemente au cîștigat din ce în ce mai mult teren în cadrul grupurilor, chiar și celor mai bine intenționate, ale „Comitetului revoluționar". Cei de alde Guttmann, odraslele de chiaburi ca Decsi, oamenii lui Mindszenty s-au unit ca să folosească partea indusă în eroare a tineretului universitar în scopurile întunecoase ale restaurării, întrebuințînd în acest scop atîțarea naționalistă antisovietică.

Scanned with OKEN Scanner

„Comitetul național al capitalei“ în serviciul contrarevoluției

Diferitele grupuri ale restaurării burgheze au exploatat în grabă situația creată în urma evenimentelor din octombrie, datorită incapacității guvernului Nagy Imre și alunecării lui spre dreapta, cu scopul de a pune mîna pe conducerea Sfatului popular al capitalei. Reprezentanții diferitelor partide vechi reînființate și a altora proaspăt înființate au format un așa-numit „Comitet național al capitalei“. Acest comitet, cu de la sine putere, a declarat că a desființat Sfatul popular al capitalei și comitetul său executiv, organe alese, și a preluat puterea în clădirea Sfatului popular al capitalei. Asemenea lucruri s-au petrecut și la Sfaturile raionale.

La constituirea „Comitetului național al capitalei“ au participat cîte doi reprezentanți ai următoarelor partide: 1) *partidul micilor agrarieni;* 2) *partidul social-democrat;* 3) *partidul ungar creștin;* 4) *partidul țărănesc;* 5) *partidul democrat;* 6) *asociația tineretului creștin;* 7) *partidul comunist.* În acest „Comitet național“ a fost inclus și un reprezentant al „tineretului“ care nu făcea parte din „Asociația tineretului creștin“.

Cooptarea comuniștilor în acest organ al restaurării burgheze din capitală a avut același caracter ca și tolerarea temporară a comuniștilor în guvernul Nagy Imre.

Caracteristic este faptul că în această grupare a restaurării burgheze, pe lîngă vechile partide coalizate își face apariția pe scena politică „partidul ungar creștin“, horthyst. Acest partid urmărea să moștenească partidul creștin din capitală de pe vremea lui Horthy. Acest grup abia începuse să se organizeze ca partid. În acest scop el a ocupat cîteva camere la Sfatul popular al capitalei (dispunînd de dactilografe și de mașini de scris), ca să-și organizeze acolo „centrul național“. Acest grup a fost ajutat de o organizație, de asemenea nouă, denumită „Asociația tineretului creștin“, care semăna cu „Asociațiile camaraderești“ și cu asociația „Turul“ ale universitarilor și liceenilor de pe vremea horthystă. Această asociație de tineret tindea să acapareze rolul conducător în mișcarea tineretului.

Scanned with OKEN Scanner

Ședința din 1 noiembrie

Acest „Comitet național" și-a ținut prima ședință la 1 noiembrie, iar ultima sa ședință la 2 noiembrie. Ambele ședințe au fost prezidate de social-democratul de dreapta *Bechtler Péter*. Prima hotărîre luată cu ocazia celei dintîi ședințe a fost aceea ca în locul comitetului executiv al Sfatului *să se restabilească funcția de primar*, iar în locul ședințelor plenare, să se convoace vechea „adunare generală". La propunerea micilor agrarieni, a fost imediat „ales" ca primar un vechi reprezentant al aripii drepte a fostului partid al micilor agrarieni, *Kővágó József*, iar ca locțiitor al său *Bechtler Péter*.

După aceasta, *dr. Zajgóvári Károly*, din partea partidului creștin, a făcut următoarea propunere: „«Comitetul național» să declare demise din posturile lor toate persoanele de la șefii de serviciu în sus". După discuții s-a hotărît că vor fi demiși cei pe care „Comitetul național" nu-i confirmă în post. S-a constituit un subcomitet pentru verificarea persoanelor respective. În acest subcomitet au avut cîte un reprezentant partidele: micii agrarieni, social-democrații, creștinii și țărăniștii. Comuniștii au fost excluși din acest subcomitet, căci scopul urmărit era, bineînțeles, îndepărtarea comuniștilor.

La prima ședință a acestui „Comitet național" a fost discutată o „hotărîre politică". Tonul a fost dat de *Zajgóvári*, care a cerut denunțarea tratatului de la Varșovia. Vorbind despre retragerea totală a trupelor sovietice din țară, Zajgóvári a declarat că „în momentul de față acest lucru este din punctul de vedere al dreptului internațional cu totul imposibil, în afară de cazul cînd guvernul ungar ar denunța cu efect imediat tratatul de la Varșovia, — abstracție făcînd de faptul că istoria mondială cunoaște și mai mari încălcări de convenții, și, dacă e cazul, chiar și dreptul internațional recunoaște legitimitatea încălcării convențiilor". Zajgóvári a vorbit și despre problema grevei. „Greva ne omoară pe toți — a declarat el —, și dacă nu-i punem capăt, dacă nu reușim să convingem pe muncitori să înceteze greva, nu știu care dintre membrii acestui comitet național poate să-și asume răspunderea". Dar a mai adăugat următoarele: „Numai atunci putem cere de la muncitori să înceteze greva dacă... guvernul va denunța cu efect imediat tratatul de la Varșovia și va declara totodată neutralitatea Ungariei".

Bilkei Gorzó Nándor (partidul democrat), vorbind despre tratatul de la Varșovia, a declarat că denunțarea acestui tratat în actuala situație internațională este un pas foarte periculos, care poate să cauzeze o catastrofă „care nu poate fi comparată

Scanned with OKEN Scanner

nici cu Mohács, şi, prin urmare, trebuie să fim foarte precauţi cînd ne jucăm cu acest foc".

Potoczki Kálmán (partidul micilor agrarieni) a declarat că „nu are împuternicirea să se pronunţe în numele partidului său într-o problemă de o asemenea gravitate". A cerut un termen de 24 de ore pentru a clarifica cu partidul său această problemă.

Astfel nu s-a luat poziţie în această chestiune.

În aceeaşi zi guvernul Nagy Imre în descompunere, îndeplinind cererile celor de alde Zajgóvári, care se făceau ecoul instrucţiunilor postului de radio „Europa liberă", a denunţat tratatul de la Varşovia.

Şedinţa din 2 noiembrie

În ziua de 2 noiembrie, „Comitetul naţional al capitalei" s-a ocupat iarăşi de destituirea conducătorilor comunişti. *Bechtler Péter,* care prezida şedinţa, a adus la cunoştinţă următoarele:

A ţinut o conferinţă cu şefii de servicii. A dat dispoziţie ca toată lumea să-şi vadă de treabă şi să n-aibă grijă de altceva. Nu a făcut cunoscut că toţi funcţionarii, de la şefii de serviciu în sus, au fost destituiţi. Nu a făcut această comunicare pe motiv că ea ar fi influenţat defavorabil asupra activităţii funcţionarilor. Bineînţeles, cînd posturile de conducere vor deveni vacante, „Comitetul naţional" va lua măsuri pentru completarea lor.

Serviciul de învăţămînt i-a raportat că şeful serviciului şi locţiitorul său şi-au înaintat demisia. Dată fiind această situaţie, s-a făcut propunerea ca Szoboszlai să fie însărcinat cu conducerea serviciului de învăţămînt. „Acest Szoboszlai — a arătat Bechtler — este un eminent pedagog care a fost şi mai înainte şeful acestui serviciu, de unde a fost scos numai fiindcă nu era pe linie. El a stat şi într-un lagăr de internare..."

Zajgóvári Károly, din partea partidului creştin, a făcut o altă propunere: „Pînă acum — a arătat el — nu a fost schimbat nici un şef de serviciu. Toţi şefii de serviciu şi locţiitorii lor şi-au primit numirile de la blestematul Partid al celor ce muncesc din Ungaria. Dacă acest post a devenit vacant, din partea partidului creştin propun ca şeful serviciului de învăţămînt pe teritoriul capitalei să fie preotul piarist, profesorul *dr. Magyar István.* Partidul creştin nu are nici o obiecţie ca locţiitorul său să fie Szoboszlai. Revoluţia nu s-a înfăptuit pentru ca învăţămîntul şi educarea tineretului să se facă în acelaşi spirit care a domnit şi pînă acum".

Scanned with OKEN Scanner

Baranyai János (comunist) s-a pronunțat pentru Szoboszlai. „Cu atît mai mult — a arătat el — cu cît această numire va însemna și reabilitarea lui".

Zajgóvári Károly: „În legătură cu reabilitarea am de făcut următoarea propunere: miile și miile de oameni din capitală care au fost concediați să fie toți reprimiți. Consider însă că conducerea serviciului de învățămînt este un post foarte important, strîns legat de schimbarea întregului spirit. Propun ca, în cazul că există și alte candidaturi, problema completării acestui post să fie pusă la vot".

Bechtler Péter a declarat: „Îmi mențin propunerea. Szoboszlai nu a fost membru al Partidului celor ce muncesc din Ungaria și nici membru al partidului comunist. A fost membru al partidului social-democrat, dar nu a fost activ, nu a mers să țină discursuri, a fost doar un simpatizant al acestui partid. Și partidul creștin va avea posibilități ca membrii săi să fie plasați în posturi de conducere. Propun să nu începem în acest fel, fiindcă pe această cale ne vom lansa prea mult în probleme personale, lucru care va stînjeni colaborarea".

Zajgóvári Károly a arătat apoi: „Partidul celor ce muncesc din Ungaria s-a creat prin unificarea partidului social-democrat cu partidul comunist. Toți șefii de serviciu au fost numiți de acest partid. Deci, dacă partidul creștin cere un singur post, cred că nu este loial ca acest lucru să i se refuze".

Potoczki Kálmán a declarat: „Nu are mare însemnătate dacă numirea în acest post va întîrzia o zi. Deoarece colegul meu care este versat în problemele privind capitala nu este de față, iar eu nu cunosc pe nici unul dintre cei propuși, nu pot să iau atitudine cu conștiința împăcată. Dat fiind că consider problema învățămîntului capitalei ca o problemă foarte importantă, propun să se ia o hotărîre în această privință la proxima ședință; pînă atunci îmi voi procura informațiile necesare".

Bechtler Péter, ca președinte, a declarat că hotărîrea în această problemă se va lua în ședința de luni (5 noiembrie).

O dată cu planul de a înlătura pe toți comuniștii, *Zajgóvári* a făcut imediat și propunerea *ca toți horthyștii* care au fost îndepărtați după eliberare *să fie readuși* în administrația capitalei și în conducerea uzinelor comunale din capitală. El nu a cerut *încă* readucerea și a foștilor nyilasiști, precum și a acelora despre care zicea că „sînt și azi supuși anumitor suspiciuni" (adică sînt criminali de război notorii).

El nu a ridicat această cerință, gîndindu-se probabil că o va ridica mai tîrziu, în cazul cînd împreună cu horthyștii nu ar reuși să-i readucă pe nesimțite pe nyilasiști. În procesul-

verbal al şedinţei, despre acest lucru se pot citi următoarele:

Zajgóvári Károly a declarat că vrea să facă o propunere din partea partidului creştin. A propus ca Comitetul naţional să ordone ca toţi cei concediaţi după 1945 pentru atitudinea lor politică să fie reprimiţi în aceleaşi posturi din care au fost concediaţi, în administraţia şi în uzinele comunale ale capitalei. Dat fiind că acest lucru nu se putea face uşor, şi-a completat în felul următor propunerea: Deoarece dintre aceştia unii au murit, alţii au serviciu mai bun în altă parte sau nu pretind vechiul post, deocamdată Comitetul naţional să invite pe cei în cauză să-şi înainteze fără întîrziere cererile în acest sens la Comitetul naţional, indicînd în cerere motivul concedierii şi numărul dosarului respectiv. Comitetul naţional să constituie un comitet cu cîte un membru din fiecare partid care să cerceteze cererile; în cazul cînd petiţionarul nu a fost efectiv un nyilasist şi nu sînt faţă de el rezerve valabile chiar şi în vechea lume capitalistă, Comitetul naţional să-l reinstaleze în funcţia la care ar fi trebuit să ajungă datorită muncii sale cinstite în timpul care a trecut de la concediere.

Zajgóvári a cerut Comitetului naţional să chibzuiască bine asupra acestei propuneri, fiindcă prin această măsură ar dovedi într-adevăr existenţa unui spirit revoluţionar, ar dovedi că într-adevăr s-a produs o schimbare...

Preşedintele Bechtler a anunţat că la el s-au prezentat mai multe persoane concediate între 1945—1948, cerînd să fie reabilitate... După părerea lui, fiecare persoană interesată trebuie să prezinte o cerere scrisă către Comitetul naţional.

Zajgóvári Károly a arătat că felul în care se va proceda ulterior este o chestiune de detalii. El a cerut Comitetului naţional să aducă o hotărîre principială în care să se arate că toţi cei care au fost concediaţi de la 1945 încoace pentru comportarea lor politică vor fi reprimiţi în administraţia capitalei şi în întreprinderile ei.

Preşedintele: Nu putem merge pînă acolo ca să folosim un termen general — „comportare politică“ —, au fost doar şi nyilasişti printre ei!

Zajgóvári a accentuat din nou că, la propunerea sa, el a adăugat şi clauza următoare: Cu excepţia celor care au fost concediaţi pentru atitudine nyilasistă.

Preşedintele formulează hotărîrea principială în felul următor: „Comitetul naţional consideră că este necesar să se acorde posibilitate de reabilitare pentru toţi cei care au fost concediaţi de la 1945 încoace din motive politice. Publicarea acestei hotărîri — a arătat el — este o problemă care pri-

Scanned with OKEN Scanner

vește rezolvarea practică a situației. Prin urmare, comitetul să nu hotărască deocamdată nimic despre publicarea ei". A invitat pe cei prezenți la ședință să voteze prin ridicare de mîini, dacă sînt de acord sau nu cu această hotărîre.

Zajgóvári Károly s-a declarat împotriva folosirii termenului „reabilitare". După cum a mai declarat, el propune o astfel de hotărîre: „Cei care au fost concediați de la 1945 încoace pentru motive politice (exceptînd pe cei care au fost concediați pentru comportare nyilasistă sau pentru infracțiuni comise împotriva poporului) vor fi reprimiți în mod obligatoriu de către capitală și instituțiile sale". „Reabilitarea" este o problemă de altă natură — a spus el.

Președintele: „Fie că vor fi plasați la capitală, fie că vor fi plasați la una din instituțiile sale, cu aceasta problema este rezolvată. Aceasta este calea cea mai practică. Aceasta este hotărîrea." A cerut însă ca comitetul să nu hotărască publicarea deciziei, deoarece această problemă trebuie să fie discutată cu Kővágó József...

Zajgóvári Károly a declarat că Comitetul național va primi propuneri cu privire la această problemă la proxima ședință. Acest lucru însă nu a mai avut loc. În urma constituirii guvernului revoluționar muncitoresc-țărănesc și a reîntoarcerii trupelor sovietice, Comitetul național al capitalei, instrument al restaurării burgheze, s-a descompus și a încetat să mai existe.

Scanned with OKEN Scanner

Date noi cu privire la teroarea albă din Budapesta

Un asasinat în stradă

Comandamentul poliției pe întreaga țară, secția I.

Procesul-verbal al declarației unor martori

Încheiat azi 20 decembrie 1956 la sediul Comandamentului poliției pe întreaga țară.

Sînt de față : Nemes József și Gergely Attila, sublocotenent de poliție.

Nemes József (născut la Budapesta în 1934, numele mamei Békeffi Eszter, domiciliat la Budapesta, circa XVIII, strada Fáy nr. 5), student în anul III al Facultății de științe economice, după ce a fost făcut atent să spună numai adevărul, la întrebările puse răspunde cele ce urmează :

„In 23 octombrie 1956, venind de pe Rózsadomb, între orele 23,30 și 24 am sosit pe podul Margareta, unde am văzut următorul caz :

La capătul din partea Budei al podului Margareta stăteau grupuri mai mari de oameni care controlau circulația mașinilor pe pod. Am văzut că nu lăsau să treacă pe pod decît vehiculele ai căror șoferi spuneau parola «Petőfi», iar din celelalte mașini erau dați jos șoferii, eventual și pasagerii, invocîndu-se motivul că ar putea face legături, ar putea da ajutor sau ar putea transmite știri organelor de securitate. La capătul dinspre Pesta am observat că un grup numeros controlează circulația spre Buda. Cam la 50 de metri de la acest grup stătea pe pod un bărbat, avînd în mînă o jumătate de cărămidă, cu scopul de a opri mașinile care, fiind somate de grupul de control, ar trece totuși mai departe. În acest moment, dinspre bulevard a venit pe pod o mașină de culoare închisă marca «Hudson Eight» ; nu i-am reținut numărul. Cît îmi aduc aminte, pe aripa din spate avea litera H. Această mașină nu s-a oprit la somația grupului mai sus-amintit, conducătorul mașinii a mărit viteza și a încercat să meargă mai departe. În acel moment mai mulți inși au strigat bărbatului care se agita cu cărămida în mînă ca să oprească mașina. Acesta a aruncat cărămida tocmai în fereastra mașinii care se apropia ;

Scanned with OKEN Scanner

Szöllösi Ferenc, fost partizan și care lucra ca timplar în Ministerul de Interne, a fost ridicat de către contrarevoluționari de la domiciliul său din bulevardul Lenin.

Scanned with OKEN Scanner

mașina s-a oprit. Pe conducătorul mașinii l-au scos din mașină. Nu am putut vedea ce s-a întîmplat cu el, probabil că s-a amestecat în mulțime. Mulțimea care s-a strîns între timp a scos cu forța din fundul mașinii un locotenent de securitate. Locotenentul era în manta și încins. Era un om de aproximativ 26—28 de ani. Mulțimea a început să-l interogheze: ce este la radio? ce face securitatea? Mai mulți au început să-l amenințe strigînd: hai să-l aruncăm în Dunăre. Locotenentul, foarte palid și foarte alarmat, a cerut să fie lăsat în pace. Dar mulțimea l-a încercuit așa de tare, încît nu s-a mai putut mișca. În acest moment o femeie din mulțime l-a lovit în cap cu o rangă de fier. Locotenentul a leșinat. Atunci cei din jur, în majoritate oameni în uniforma întreprinderii de tramvaie, parte din ei femei, au început să-l tîrască spre balustrada podului. Între timp femeia cu ranga continua să-l lovească. Ajungînd la balustrada podului, l-au aruncat, probabil leșinat, în Dunăre. Au răsturnat mașina. După aproximativ o oră și jumătate, cînd am trecut iar pe acolo, mașina nu mai era. Altceva despre acest caz nu știu. Procesul-verbal cuprinde adevărul, ceea ce după citire confirm și prin semnătura mea.

ss *Nemes József*

ss *Gergely Attila*

Despre asasinarea lui Brodorits Ferenc

(Extras dintr-un raport al poliției)

Soția lui *Brodorits Ferenc,* cu domiciliul în circumscripția I, Piața Széna nr. 1 A, s-a prezentat la circumscripția nr. I a poliției și a făcut o declarație în care a arătat că soțul ei, căpitan de securitate care lucra la secția VI B.M., a fost trimis în ziua de joi 25 octombrie a. c. în circumscripția VIII, strada Práter, pentru a împrăștia pe manifestanți. Acolo el a fost atacat și, după ce au găsit asupra lui legitimația de serviciu, au rupt hainele de pe el și l-au aruncat în stradă de la etajul III al unei case din strada Práter. Brodorits Ferenc a murit din cauza leziunilor suferite.

Gáspár Sándor din „Garda națională" și lista lui

(Extras dintr-un raport al poliției)

La 1 decembrie 1956, comandamentul circumscripției XVI de poliție l-a arestat pe *Gáspár Sándor,* locuitor în circumscripția XVI, fost responsabil al unei unități de alimentație publică. În timpul evenimentelor din octombrie Gáspár a fost

Cadavrul unui ostaș tînăr pe care contrarevoluționarii l-au împușcat în strada Kertész spunînd că este „căpitan de securitate".

Scanned with OKEN Scanner

locţiitorul comandantului Gărzii naţionale în acest cartier. Gáspár a păstrat asupra lui lista activiştilor comunişti din această circumscripţie cu scopul de a prinde şi a executa o parte din ei. Ca locţiitor de comandant al Gărzii naţionale, a pătruns în localul comitetului de partid din circumscripţia XVI, furînd de acolo diferite obiecte de valoare. Tot el a dat dispoziţie ca Mázi, fostul preşedinte al comitetului Frontului popular din acest cartier, fostul secretar cu agitaţia şi propaganda al comitetului de partid din fabrica „Ikarus", şi comandantul postului de poliţie nr. 36, plutonierul-major de poliţie Som Sándor, să fie arestaţi şi ridicaţi de la domiciliul lor. În ziua de 1 noiembrie 1956 Gáspár s-a prezentat însoţit de mai multe persoane în strada Radioului nr. 24, la locuinţa lui *Gál István*, pe care l-a ameninţat că îl va ridica pentru faptul că este în serviciul securităţii. Ameninţîndu-l cu arma, a încercat să-l determine pe Erdei Mihály, prim-secretar al comitetului de partid din circumscripţia XVI, să scrie lista activiştilor de partid, dar acesta a refuzat.

Despre cele întîmplate în zilele de 26—27 octombrie 1956 în strada Ţompa

(Din depoziţia martorului ocular ing. L. F.)

În aceste zile nu era un spectacol rar să vezi tineri înarmaţi umblînd cîte unul sau în grupuri, căci mulţi se duceau la grupul din pasajul Corvin.

În dimineaţa zilei de 26 octombrie am văzut cîţiva oameni înarmaţi cu pistoale automate care stăteau în stradă. Mai tîrziu am observat că aceştia opresc automobilele şi percheziţionează pasagerii. La început am crezut că este o măsură de siguranţă în vederea apărării cazărmii Kilián din apropiere.

În timpul orelor de dimineaţă, cu ocazia percheziţionării pasagerilor dintr-o maşină a unei întreprinderi, oamenii înarmaţi au dat de un carnet de partid roşu. Pe posesorul legitimaţiei l-au împuşcat pe loc, iar ceilalţi pasageri au scăpat doar cu cîteva palme şi după aceea au fost goniţi de acolo, sechestrîndu-li-se maşina.

Budapesta, 20 decembrie 1956. *L. F.*

Asasinarea maiorului de poliţie Jakab Károly

(Raportul poliţiei)

Jakab Károly, în vîrstă de 33 ani, provenea dintr-o familie de mineri. Erau cinci fraţi, toţi cinci muncitori în fabrici. Tatăl

Scanned with OKEN Scanner

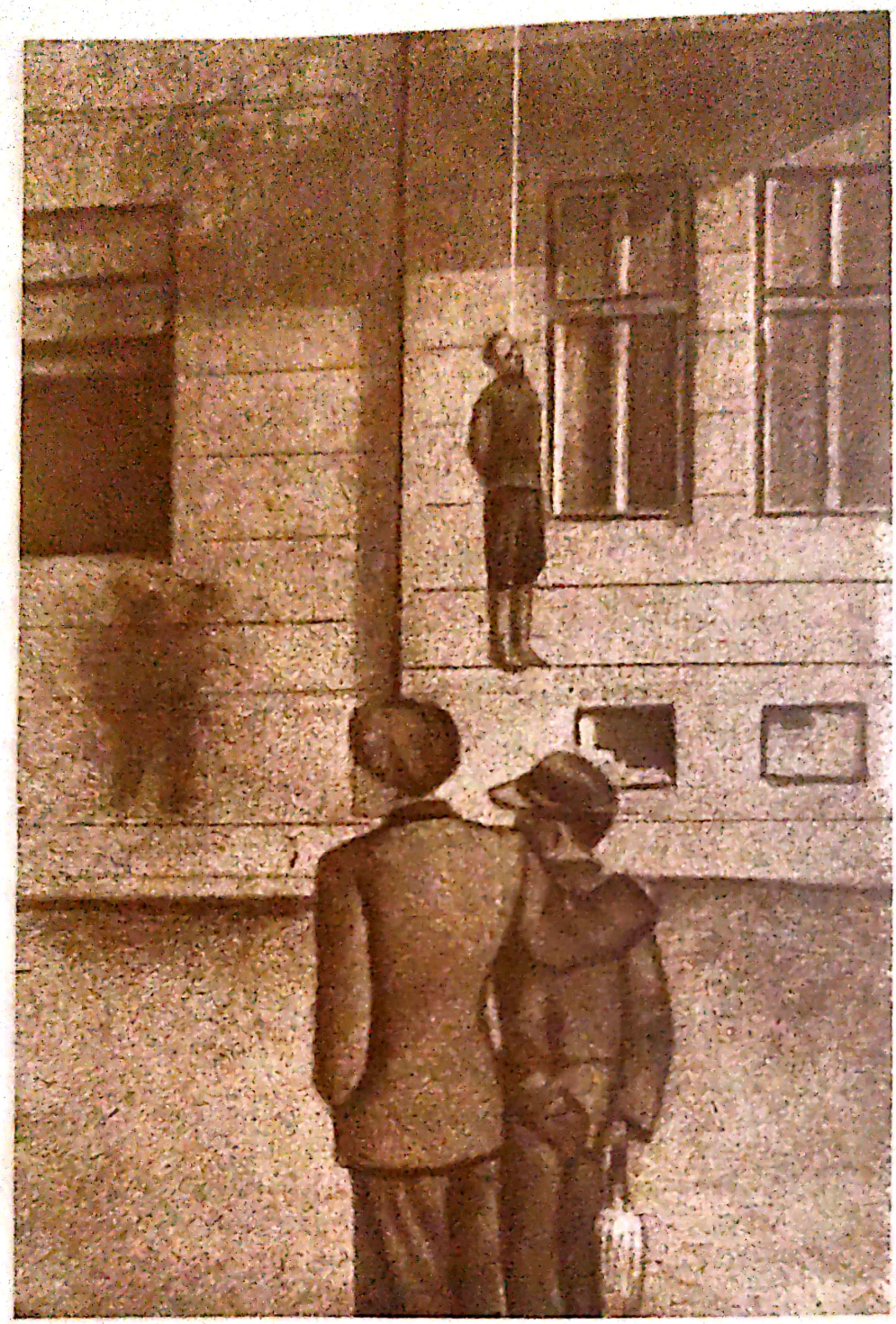

Ziarul „Bild Telegraf" din Viena a publicat această fotografie a unui soldat de securitate spînzurat de contrarevoluționari.

Scanned with OKEN Scanner

său, miner, murise de mult. Copiii au fost crescuți în condiții materiale foarte grele. Károly, încă de copil, pentru a-și putea termina cele 8 clase a lucrat întîi într-o brutărie, cărînd marfa, apoi a lipit afișe și mai tîrziu a fost ucenic într-o grădinărie. A învățat strungăria la fabrica „Dunuvia" și a lucrat acolo ca strungar pînă în 1945. În 1945, la propunerea muncitorilor din această fabrică, a fost încadrat în noua poliție democratică, în calitate de polițist. În 1947 a fost trimis la școala de ofițeri, pe care a absolvit-o cu gradul de locotenent. În 1956 a fost avansat maior. Timp de 11 ani cît a lucrat în poliție a avut funcția de activist politic. Cu ocazia evenimentelor din octombrie 1956 a fost repartizat la depozitul de alimente din aleea Gorki. La 28 octombrie, cînd trupele sovietice evacuaseră capitala, el se întorcea acasă de la spitalul poliției din aleea Gorki. În clipa cînd a ieșit pe poarta spitalului, rebelii au tras asupra lui, rănindu-l mortal. Personalul spitalului care s-a dus să-l ridice a găsit pe pieptul lui o coală de hîrtie cu chenar negru pe care era scris următorul text: „Așa vor păți toți dușmanii poporului". Soțul surorii lui a fost asasinat în împrejurări similare.

Budapesta, 15 decembrie 1956.

Despre asasinarea lui Turner Kálmán

(Raportul poliției)

Budapesta, 13 decembrie 1956.

O unitate a comandamentului poliției din Budapesta l-a arestat în ziua de 24 noiembrie 1956 pe individul *Micsinai István* (născut la Perbete în 1917, numele mamei Bajda Hermina, fost polițist horthyst, fără partid, lăcătuș calificat, cetățean maghiar), cu domiciliul în Budapesta, circumscripția XX (Pesterzsébet), strada Erdő nr. 32, învinuit de omor.

În cursul anchetei s-a constatat că Micsinai István s-a prezentat în ziua de 2 noiembrie 1956 la comandamentul poliției din circumscripția XX pentru a fi primit în Garda națională. În ziua de 4 noiembrie sa întîlnit aici cu prietenul său Láng Sándor, domiciliat la Pesterzsébet, strada Patak nr. 7 (Láng a fost sergent în poliția horthystă, este în vîrstă de aproximativ 45—46 ani. Pînă în 1949 a făcut serviciu și în poliția democrată, însă în 1949 a fost concediat). Láng i-a dat lui Micsinai un pistol marca Walter de calibru 7,65 mm și l-a chemat să-l însoțească fiind că vrea să-l aresteze pe Turner Kálmán, domiciliat în Pesterzsébet, strada Rákóczi nr. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Metalurgistul comunist Turner Kálmán, asasinat de către foşti poliţişti ai lui Horthy.

O activistă a securităţii asasinată de către contrarevoluţionari.

Scanned with OKEN Scanner

S-au dus mai întîi împreună la locuinţa lui Láng Sándor din strada Patak nr. 7, unde Láng l-a maltratat pe Barcza Károly, poliţist pensionar, şi apoi a vrut să-l împuşte. L-a scăpat de la moarte soţia lui Láng.

De aici s-au dus la locuinţa lui Micsinai din strada Erdő nr. 32. În această curte stătea Lázár József cu soţia sa (Lázár era poliţist pensionar). Pe soţii Lázár i-au scos din locuinţă, i-au maltratat, iar apoi Láng a vrut să-i împuşte pe amîndoi, dar a fost împiedicat de către soţia lui Micsinai.

După aceasta s-au dus amîndoi în casa din strada Rákóczi nr. 2. Aici l-au căutat pe Turner, care se afla în pivniţă. În curte, Láng, cu pistolul automat ce-l avea asupra sa, iar Micsinai, cu pistolul său, au tras mai multe focuri şi au strigat: „Turner, ieşi afară! Hai afară, responsabil de bloc! Acuma să vii aici, tovarăşe Turner, să facem acum partid comunist!" După aceasta au pătruns în pivniţă, de unde au scos pe soţia lui Turner şi pe copiii săi, precum şi pe soţia lui Kelemen József, care locuia în vecinătate. Pe Turner l-au împuşcat pe loc. Glonţul i-a străpuns inima şi a căzut mort. Nu se afla nici un martor de faţă cînd s-a săvîrşit acest asasinat. După cum declară Micsinai, Turner Kálmán a fost împuşcat de către Láng. Dovezile noastre arată (expertiza specialiştilor de arme) că în pivniţă şi Micsinai a tras focuri cu arma sa. După ce au comis asasinatul cei doi au fugit. Micsinai s-a dus mai tîrziu la locuinţa sa şi a ascuns arma (cu ocazia percheziţiei domiciliare i-a fost luată arma). După datele culese de către noi, Láng a fugit din ţară.

Constatările anchetei sînt confirmate prin depoziţiile mai multor martori, a unor medici şi expertiza specialiştilor de arme.

Kollár László
locotenent

Depoziţia lui Danóczi István, caporal de poliţie, despre asasinatul din strada Práter

(Extras din procesul-verbal)

Comandamentul general al poliţiei, secţia I.

...În ziua de 24 octombrie 1956 am sosit cu maşina mea în faţa casei nr. 14 din strada Práter, unde „răsculaţii" ne-au atacat. Împreună cu Szabó Pál, care mă însoţea, am fugit în casa din strada Práter nr. 14, într-un apartament de la etajul II. În apartament am găsit patru persoane: două persoane care păreau a fi studenţi, un bărbat şi o femeie. Din această

Scanned with OKEN Scanner

locuință, prin fereastra W.C.-ului, am sărit într-o curte interioară. Mai tîrziu, prin fereastra unei camere de baie de la etajul I am intrat într-o locuință care aparținuse — cum am aflat ulterior — unui fost locotenent-colonel horthyst. În apartament nu am găsit pe nimeni. După scurtă vreme mai multe persoane care se aflau pe coridor ne-au somat să ne predăm, amenințîndu-ne că, în cazul că nu ne predăm, ne vor nimici cu benzină și vor arunca grenade în locuință. Proprietarul apartamentului, care era afară, i-a rugat pe rebeli să nu-i arunce apartamentul în aer, mai bine deschide el ușa. În timpul cît s-a deschis ușa eu am tras. Rebelii au tras și ei, dar apoi au plecat repede.

În locuința aceasta am stat în ziua de 28 octombrie pînă la orele 3 și jumătate.

Prin fereastră am văzut că în liceul „Zrinyi Ilona", situat în fața casei, se află un grup înarmat compus în majoritate din tineri de 18—20 ani. Erau înarmați cu mitraliere și pistoale automate, mulți dintre ei aveau în mînă sticle cu benzină.

În 28 octombrie, cu ajutorul locatarilor din casă, am coborît în pivniță. Între timp rebelii au aflat de la un copil de 9 ani că ne aflăm în pivniță. Ne-au prins acolo și ne-au dus la liceul „Zrinyi Ilona", unde ne-au închis în depozitul de cărbuni.

La liceul „Zrinyi Ilona" s-au petrecut următoarele evenimente :

În ziua de 28, pe la orele 22, împreună cu cele 10 persoane care erau închise cu mine, am fost scoși în curte, unde ne-au aliniat. Din cele cîteva cuvinte pe care am reușit să le schimb cu ceilalți prizonieri (nu ne era permis să vorbim), precum și din faptul că cei mai mulți dintre ei purtau cizme ofițerești, am tras concluzia că erau probabil ofițeri de securitate. Dintre toți eu singur nu am fost legat pentru că eram polițist. Ceilalți aveau mîinile legate și se cunoștea că fuseseră maltratați. Altceva nu știu despre cei care erau cu mine.

La un moment dat au luat dintre noi pe un tovarăș locotenent de securitate, l-au legat și l-au dus în mijlocul curții. L-au torturat cu un sadism nemaipomenit. Mai întîi i-au lovit picioarele cu cizmele lor, pe urmă l-au bătut așa de tare, că a căzut. După toate acestea l-au spînzurat de picioare pe un stîlp din curte. Pe urmă, un bărbat (care purta uniformă de locotenent de honvezi) a început să-l împungă în burtă cu un cuțit de o lungime de aproximativ 30—40 cm. Mai tîrziu i-au tăiat urechea dreaptă, pe urmă i-au făcut o serie de tăieturi în picior deasupra gleznei. Acest tovarăș torturat nici nu murise încă cînd vreo 10 rebeli au adus în curte o tovarășă de aproximativ 28 de ani. Tovarășa, văzînd pe cel asasinat, a în-

Scanned with OKEN Scanner

ceput să plîngă şi a implorat pe rebeli să aibă în vedere că are 3 copii, să n-o omoare căci nu a făcut nimănui nici un rău. Locotenentul s-a apropiat de femeie şi i-a spus următoarele: „In fine, te-am găsit, denunţătoare spurcată. Ţi-au trebuit cele 16 legitimaţii şi cei 9.000 de forinţi." După aceasta a împuns-o cu cuţitul. Tovarăşa a căzut. In acest moment un bărbat în haină de deţinut s-a dus la dînsa, a apucat-o de păr şi a întors-o, iar cînd locotenentul a împlîntat cuţitul încă o dată în trupul ei, am văzut că tovarăşa murise.

După toate acestea am fost duşi înapoi în pivniţă.

In timpul cît am stat în casa din strada Práter nr. 14, în după masa zilei de 24 octombrie, rebelii, căutîndu-ne, au împuşcat un bărbat de circa 42 de ani fiindcă refuzase să le spună unde sîntem...

In depoziţia mea am scris numai adevărul, fiind conştient de urmările penale ale mărturiilor mincinoase.

18 decembrie 1956.

Dánóczi István

Raportul bibliotecarei Sz. Klára

In seara zilei de 1 noiembrie 1956, orele 22,45, s-au prezentat la locuinţa mea trei tineri înarmaţi cu pistoale automate. După percheziţionarea casei, mi s-a adus la cunoştinţă că sînt arestată. M-au băgat într-o maşină şi m-au transportat *în localul unei şcoli situate în apropierea cinematografului „Corvin"*. In timpul cît m-au interogat mi-au adus la cunoştinţă că arestarea mea a fost necesară fiindcă, în casa unde stau, li se comunicase că lucrez la securitate. Am arătat două legitimaţii care dovedeau că acest lucru nu corespunde realităţii. Nu au acceptat acest lucru, spunînd că chiar dacă nu lucrez la securitate, pentru dînşii sînt o persoană în care nu pot avea încredere. După aceasta m-au dus într-o sală a şcolii unde erau deţinuţi de cîteva zile 15 bărbaţi şi o femeie care fusese adusă cu o seară înainte. Majoritatea bărbaţilor făcuseră serviciu la securitate, dar mulţi din ei nu mai făceau parte din securitate de ani de zile. Femeia era o soră de la spitalul „Korvin Ottó" şi avea acasă doi copii mici lăsaţi fără nici o îngrijire. In sală eram păziţi de către trei tineri cu pistoale automate, care nu aveau mai mult de 18 ani. Numărul prizonierilor creştea mereu. Erau aduşi mereu activişti de partid şi mai ales oameni presupuşi ca fiind de la securitate. Stăteam pe scaune, doar cîteodată ni se dădea voie să ne ridicăm. Mîncare ni se dădea.

Scanned with OKEN Scanner

Pe cadavrul unui poliţist asasinat s-a aruncat carnetul său de partid, iar în gura cadavrului i-a fost pusă o ţigară.

Un ofiţer de honvezi asasinat.

Scanned with OKEN Scanner

Cei care au fost arestaţi cu o zi înainte spuneau că ziua de astăzi e mult mai uşoară decît zilele anterioare, cînd unii au fost torturaţi, iar alţii au fost chiar executaţi. Din cînd în cînd venea cîte unul dintre cei care ne ţineau acolo, interoga pe cîte un prizonier despre munca sa şi-şi bătea joc de activitatea respectivului. De exemplu, între alţii era printre noi un traducător. Întrebat fiind, el a arătat că face traduceri din limba franceză. „Igen, biztosan böröket forditott ki." („Ştim noi, jupoi pielea de pe oameni") [1].

Mai tîrziu a fost adus un băiat de 14 ani care, jucîndu-se, şi-a împuşcat prietenul.

Aşa au trecut ceasurile, şi din ce în ce mai mult mă obişnuiam cu ideea că au să mă omoare. Spre norocul meu a venit acolo, întîmplător, un ziarist de la ziarul armatei care a declarat că mă cunoaşte de ani de zile şi că nu am nici o legătură cu securitatea. El a cerut să mi se dea drumul. După o oră şi jumătate mi-au dat drumul. Ulterior am auzit că şi ceilalţi au scăpat, deoarece comandanţii, auzind că se apropie trupele sovietice, au şters-o unul cîte unul lăsînd acolo numai tinerii care ne păzeau. După sosirea trupelor sovietice li s-a dat drumul prizonierilor.

Depoziţia martorului Szobácsi József

(Extras din procesul-verbal)

Budapesta, 1 decembrie 1956

Szobácsi József
născut în 1908 la Mindszent

Locotenentul Szobácsi József a fost arestat împreună cu cei doi însoţitori ai săi în ziua de 30 octombrie 1956, cînd răsculaţii au oprit maşina cu care mergeau. Dăm mai jos partea din depoziţia sa care se referă la aceste evenimente.

„Rebelii ne-au arestat pe mine, pe Horváth şi pe Valde şi ne-au percheziţionat. După aceasta am fost duşi toţi trei în clădirea aşa-zisului «Comitet revoluţionar» din Ujpest. Pe drum rebelii m-au bătut. La comitet ne-au percheziţionat din nou. De la mine au luat carnetul de partid, buletinul de populaţie şi lista celor 30 de subalterni ai mei din Ministerul de Interne, legitimaţia Asociaţiei de partizani, mi-au luat uniforma şi m-au îmbrăcat cu nişte haine civile rupte. Tot aşa au procedat şi cu Valde. De la Horváth au luat numai buletinul pe popu-

[1] Joc de cuvinte în limba maghiară.

Scanned with OKEN Scanner

laţie. După aceasta toţi trei am fost închişi într-o cămăruţă din clădirea comitetului. In faţa cămăruţei a fost postată o santinelă şi ni s-a interzis să stăm de vorbă între noi.

După cinci minute a început aşa-zisa anchetă. Eu am fost dus primul la cercetare. In camera unde am fost dus, în dosul mesei stătea Kósa, la stînga lui un om înalt, slab, cu o faţă palidă, lunguiaţă, cu un mic barbişon, în vîrstă de aproximativ 30 de ani. Pe mine m-au aşezat pe un scaun. In jurul meu erau vreo 15 oameni înarmaţi cu pistoale automate. Nu-mi aduc bine aminte cine, dar mi se pare că Kósa mi-a pus întrebări, unde şi cu ce scop mergeam cu maşina... Anchetatorii m-au acuzat că mint. Cei înarmaţi cu pistoale automate m-au lovit de cîteva ori în ceafă şi în cap. Au zbierat că mă vor preda mulţimii, care o să mă judece. După aceea cineva dintre cei prezenţi mi-a poruncit să-mi scot cizmele. Mi le-am scos. M-au silit să-mi pun picioarele desculţe pe masă. M-am supus. După aceasta cel care m-a silit să-mi scot cizmele a început să mă bată peste degetele picioarelor cu varga de curăţat arma, căutînd să-mi nimerească unghiile şi să le smulgă de pe degete. Durerea a fost îngrozitoare, am început să plîng. In urma torturilor nu-mi mai simţeam picioarele. Nu-mi pot aduce aminte de aceasta fără să mă cuprindă groaza. Plîng şi acum cînd îmi aduc aminte de aceste bestialităţi. După aceasta m-au silit să-mi îmbrac cizmele. Picioarele îmi erau aşa de umflate, că nu mai încăpeau în cizmă, dar cei cu pistoalele automate m-au silit să execut ordinul. Am suportat o durere îngrozitoare şi, în chinuri mari, m-am ridicat în picioare. Unul dintre ei, care stătea la spatele meu, mi-a ordonat să mă întorc cu faţa spre perete, dar în aşa fel ca să ating cu nasul peretele, apoi m-a lovit aşa de puternic, că a început să-mi curgă sîngele din nas şi din gură, dar nu am avut voie să şterg sîngele.

Atunci au pus o farfurie în mijlocul camerei, au ordonat să mă aplec, să mă sprijin cu degetul arătător de farfurie şi astfel să umblu în jurul farfuriei. Intre timp sîngele mi se scurgea pe podea şi în farfurie. Am încercat să şterg sîngele cu mîneca stîngă a hainei, dar pentru aceasta am primit o nouă lovitură foarte puternică. In felul acesta m-au făcut să umblu în jurul farfuriei pînă cînd am căzut în nesimţire. Atunci omul cu barbişon m-a stropit cu apă pe faţă şi mi-am revenit. Din nou m-au obligat să mă rezem cu degetul în farfurie şi să continui mersul în jurul farfuriei. Mi-am pierdut iarăşi cunoştinţa. Au turnat din nou apă pe mine şi m-au silit să continui înconjurul farfuriei.

In acest timp, cel cu barbişon a telefonat de două ori la poliţia din circumscripţia XXI, cerînd să se verifice şi să i se

Scanned with OKEN Scanner

comunice activitatea mea de la Ministerul de Interne. Aceste bestialităţi şi torturi au durat de la orele 21 pînă la orele 23. După aceasta m-au dus în pivniţa clădirii şi mi-au spus că aici voi fi împuşcat. M-au închis într-o celulă separată. Nu ştiu unde se aflau în acest timp Horváth şi Valde.

La orele 12 noaptea am fost dus în faţa aceloraşi persoane şi a început o nouă anchetă, care a durat pînă dimineaţa la orele 5,30. S-ar putea să greşesc cu cîteva minute, dar cred că această «anchetă» a durat aproximativ 5 ore. Nu a fost o anchetă, ci o tortură fără sfîrşit. M-au bătut afirmînd că am fost şef de grupă la organele securităţii, m-au bătut fiindcă în timpul serviciului meu îndelungat, din 1945 încoace, nu am avut nici o sancţiune de partid sau administrativă, m-au bătut fiindcă plătesc multă cotizaţie de partid (plăteam 50 de forinţi pe lună, ceea ce este procentul statutar în raport cu salariul meu). Au cerut să le comunic conţinutul mesajului pe care eu, ca curier, l-am dus organelor din provincie, apoi mi-au cerut să le spun conţinutul convorbirilor dintre comandanţii Ministerului de Interne pe care le-am auzit şi eu. Fiindcă n-am executat aceste dispoziţii, m-au bătut iarăşi. M-au bătut fiindcă le-am spus că sînt sadici. În timpul acestor torturi m-au scos de cîteva ori în curte şi m-au ameninţat că mă vor preda rebelilor care sînt în faţa porţii şi care au şi pregătit ştreangul pentru a mă spînzura. În cele din urmă m-au bătut pentru că nu le-am făcut mărturisiri aşa cum au vrut ei şi fiindcă din cauza mea n-au putut dormi toată noaptea.

Pe la orele 5,30 dimineaţa m-au dus iar în pivniţă. În timp ce mergeam m-au ameninţat că mă vor împuşca dacă nu voi găsi singur drumul spre pivniţă. În cele din urmă mi-au spus că mă vor ucide oricum şi că nici ostaşii sovietici nu mă vor putea salva de la moarte.

Aşa s-a terminat prima mea noapte petrecută la «Comitetul revoluţionar» de la Ujpest.

Cel mai mult m-au bătut omul cu barbişon, marinarul şi cel slab care m-a silit să-mi scot cizmele. Dar m-au bătut şi ceilalţi oameni înarmaţi care au fost de faţă. După ce m-au dus în pivniţă, mi-au pus comprese reci şi am crezut că cu aceasta tortura a luat sfîrşit, dar nu s-a întîmplat aşa. Acum au început să mă tortureze membrii pazei, bătîndu-şi joc de mine. În pivniţă au venit diverşi oameni înarmaţi şi m-au silit să mă ridic pe călcîie şi astfel să fac mişcări în sus şi în jos. De cîteva ori m-au dat cu capul de pereţi, pe urmă mi-au legat mîna de perete şi au spus că vor trage cu arma în fiecare deget de-al meu. Un om tînăr cu numele de Tóth m-a lovit de cîteva ori cu pistolul peste mînă.

Scanned with OKEN Scanner

In celula mea au fost aduși cîțiva infractori de drept comun care mi-au spus că mă vor împușca și m-au întrebat în mod ironic care îmi este ultima dorință. Eu am răspuns: «să predea ultimul meu salut soției și celor doi copii ai mei». Ei mi-au comunicat că au fost la locuința mea și mi-au văzut soția și fiica. Le-au descris așa de precis, încît nu m-am îndoit de loc că într-adevăr au fost la locuința mea.

Cînd au plecat din celulă am observat că pe podea se găsește un furtun de cauciuc. Am vrut să mă spînzur legînd un capăt al furtunului de gît, iar celălalt capăt de robinetul ciș-melei, dar furtunul s-a rupt. M-am decis să fac acest lucru fiindcă torturile și bătaia de joc mi-au zdruncinat nervii și mi-am pierdut orice speranță că voi mai scăpa.

Nu pot să înșir precis toate evenimentele care au urmat, zi de zi și noapte de noapte, deoarece detențiunea mea în pivnița comitetului de la Ujpest a fost un șir neîntrerupt de chinuri îngrozitoare. Am stat închis într-o celulă întunecată și am pierdut noțiunea timpului. Veneau la mine mereu alte persoane care mă maltratau. Aproximativ la 2 noiembrie 1956 au intrat în celula mea trei oameni, dintre care unul era tînărul cu numele de Tóth despre care am mai vorbit. Tóth mi-a spus că dacă țin la copiii mei trebuie să consimt să fiu călăul comuniștilor și al activiștilor de partid. În acest caz mă vor lăsa imediat liber. Eu, torturat cum eram, am declarat că accept propunerea lor. Nu m-am gîndit însă nici o clipă că îmi voi trăda într-adevăr tovarășii. Am consimțit, sperînd că îmi vor da un pistol și atunci mă voi putea sinucide. Dar nu mi-au dat armă. Nu m-au crezut și au început să mă tortureze iarăși. În seara zilei de 2 noiembrie a intrat în celula mea un om foarte înalt, în palton de piele, care avea un cap mare și o față plină de riduri. Avea mustăcioară. Acesta mi-a adus un ștreang, mi l-a aruncat și mi-a spus să mă sinucid pînă dimineața, fiindcă aceasta va fi mai ușor decît dacă ei mă vor executa. Acest lucru nu m-a impresionat în mod deosebit, fiindcă mai înainte fusese la mine un alt bărbat cu chipiu care m-a întrebat cine m-a anchetat și cine m-a bătut, spunînd că mă va elibera. Temîndu-mă că orice declarație a mea va atrage după sine noi torturi, nu i-am spus care au fost persoanele care m-au maltratat. Stăteam tot timpul pe podea. În ziua de 3 noiembrie 1956 am observat că în comitet este o mișcare deosebită. Mi s-a adus în celulă o mătură și mi s-a spus să mătur celula. Seara au venit doi bărbați și au dat drumul la o parte din arestații din pivniță.

La orele 9 seara am fost transportat împreună cu încă 17 persoane în clădirea procuraturii din circumscripția IV...

Scanned with OKEN Scanner

...Pînă la 5 noiembrie am rămas în această cameră. Atunci, bătrînul, povestind ceva, a sustras atenţia rebelilor, în timp ce soţia lui ne-a condus în stradă în grupuri de cîte 2 şi de cîte 3. Timp de 4 zile m-am ascuns în pivniţele şi în străzile din Ujpest şi numai după aceea, după ce trupele sovietice au intrat în Csepel, m-am dus acasă. Acolo am constatat că banditii au pătruns de 4 ori în locuinţa mea forţînd uşa şi că au jefuit tot ce am avut..."

„Vînătorii de capete" în sediul ziarului „Szabad Nép"

(Extras din raportul anchetei)

Contrarevoluţionarii de sub comanda lui Dudás care au ocupat sediul ziarului „Szabad Nép" au alcătuit diferite grupuri. Unul din aceste grupuri a fost aşa-numitul grup al lui „nenea Feri". Acest „nenea Feri", pe numele său adevărat Pálházi Ferenc, era un vechi ofiţer horthyst. Din grupul lui făceau parte trei „legionari" sosiţi din apus, care au venit la Budapesta înarmaţi, cu o maşină a Crucii Roşii. Aceşti trei „legionari" aveau puşti cu lunete de fabricaţie germană şi o armă automată tot de fabricaţie germană. Grupul lui „nenea Feri" a fost denumit „vînători de capete", deoarece a avut misiunea specială de a aresta pe cei de la securitate şi cadre conducătoare de partid şi de stat. Tot ei îndeplineau şi executarea persoanelor arestate.

Ei au asasinat în seara zilei de 4 noiembrie pe procurorul Sarkadi István, pe locotenentul Fodor Pál şi un ostaş sovietic prins. Mai întîi „nenea Feri" şi ceilalţi membri ai grupului i-au anchetat, apoi, în timpul nopţii, i-au dus în stradela din dosul magazinului „Corvin". Acolo cei trei arestaţi au fost puşi la zid şi împuşcaţi.

*

Detaşamentele contrarevoluţionare au asasinat mai multe sute de muncitori, ţărani, funcţionari, intelectuali maghiari şi au făcut arestări masive în rîndurile celor pe care au mai vrut să se răzbune.

În mîinile contrarevoluţionarilor se aflau în dimineaţa zilei de 4 noiembrie, în închisorile capitalei şi la sediile diferitelor grupuri înarmate, peste 1.500 de comunişti, foşti activişti de la securitate, activişti de partid şi funcţionari cu munci de răspundere în aparatul de stat. În închisoarea preventivă din Kőbánya, de exemplu, au fost ţinuţi arestaţi aproximativ 400

Scanned with OKEN Scanner

O ediție specială a revistei americane „Life" a publicat această fotografie îngrozitoare despre cadavrul unui ofițer de honvezi care, după ce a fost torturat în mod bestial, a fost asasinat și batjocorit.

Scanned with OKEN Scanner

de ostaşi de la securitate şi 104 activişti de partid, la poliţia centrală 107 activişti de partid şi mai multe sute de ostaşi de la securitate; din pasajul Corvin au fost eliberaţi în ziua de 4 noiembrie aproximativ 100 de prizonieri.

Trebuie avut în vedere că în această perioadă mai erau încă comunişti în guvern, că în ţară se aflau trupe sovietice, fapt care a făcut ca conducătorii terorii albe să fie mai precauţi, să nu îndrăznească să-şi dea *complet* arama pe faţă. Însă ei se pregăteau de răzbunări şi mai sîngeroase în viitor. Că aşa stau lucrurile o dovedeşte faptul că diferitele organe şi grupări contrarevoluţionare au întocmit liste cu persoanele care urmau să fie arestate şi executate. În anumite circumscripţii ale Budapestei, de exemplu în strada Landler Jenő, la Buda, în împrejurimea Naphegy şi în alte locuri, uşile locuinţelor în care stăteau comunişti au fost însemnate cu cruci.

Din toate acestea se poate constata că contrarevoluţia s-a pregătit de o răzbunare de mari proporţii, lucru care a fost zădărnicit prin reîntoarcerea trupelor sovietice la 4 noiembrie.

Scanned with OKEN Scanner

Date noi cu privire la asediul Comitetului de partid din Budapesta

In partea I a acestei cărți am relatat despre atacul împotriva comitetului de partid din Budapesta. Socotim că este bine să completăm cele relatate cu date din două rapoarte și un proces-verbal. Primul raport a fost făcut de unul dintre comandanții gărzii, al doilea de administratorul sediului, iar procesul-verbal de poliție cuprinde declarațiile unei funcționare care a fost torturată.

Extras din raportul sublocotenentului Tompa István, comandantul corpului de pază al sediului de partid și al sediului organizației de tineret

„La 23 octombrie 1956, orele 18 p. m., am sosit la sediul din Piața Republicii împreună cu sublocotenentul Várkonyi și cu 45 de ostași din securitate. Soldații, băieți de 20—22 de ani, au fost încorporați prin recrutare în 1955. Eu eram comandantul corpului de pază. Am avut misiunea să preiau apărarea sediului partidului și să apăr clădirea și persoanele care lucrează în incinta ei, cu toate forțele de care dispun. Înainte de evenimentele din 23, paza clădirii era asigurată numai de 3 subofițeri de poliție.

Prima mea sarcină a fost să mă prezint tovarășului Mező și tovarășei Nagy, secretarii comitetului de partid; după aceasta, în baza convorbirii avute cu dînșii, trebuia să încep organizarea și plasarea pazei. Armamentul ostașilor mei era cel obișnuit. Puști, la comandanți de grupă pistol automat, la ofițeri pistoale. Eu m-am plasat la etajul I, tovarășul Várkonyi la etajul II... A doua zi, în dimineața zilei de 24 octombrie, au sosit ca întărire tancuri sovietice (3 tancuri sub comanda unui căpitan), precum și o mașină blindată cu echipaj mixt, soldați sovietici și elevi de transmisie maghiari sub comanda unui sublocotenent de artilerie, care îndeplinea și misiunea de interpret. Soldații au staționat acolo pînă duminică, la fel ca și tancurile...

Numărul special din noiembrie al revistei americane „Life" a publicat aceste trei fotografii despre asasinarea a șase soldați tineri în stagiu. Contrarevoluționarii au împușcat pe acești soldați pe care i-au prins după ce au ocupat sediul Comitetului de partid din Piața Republicii.

...In aceste ore starea de spirit a efectivului de pază s-a înrăutățit treptat, ostașii neînțelegînd ce înseamnă dispoziția transmisă și prin radio despre lichidarea securității. Le-am explicat că acest lucru se referă numai la organele operative, că avem mai mare nevoie de forțele armate decît pînă acum. Ostașii și-au luat angajamentul că vor apăra sediul partidului cu toate mijloacele, dacă va fi nevoie și cu prețul vieții.

La 30 octombrie, la orele 9, s-a raportat că în fața sediului au început să se adune oameni înarmați. Puțin după aceasta polițiștii din vechea gardă care făceau serviciu în fața sediului au fost întrebați de cîțiva oameni înarmați dacă în sediu se află oameni de la securitate. Acești oameni înarmați au pătruns apoi cu forța în clădire și au vrut să legitimeze paza. I-am respins cu forța pe cei intrați și am arestat pe conducătorul

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

lor. L-am dus în fața tovarășului Mező, care l-a interogat și a dat ordin să fie ținut arestat.

Pînă acum nu se trăsese nici un foc, însă pregătirile nu prevesteau nimic bun. În piață s-au adunat oameni înarmați din ce în ce mai gălăgioși și din ce în ce mai mulți.

Asediul a început cu un schimb de focuri din arme de infanterie. După părerea mea, atacul a fost foarte bine organizat și nu există nici o îndoială că asediatorii au avut o conducere militară calificată.

«Frontul» din fața clădirii a rămas neschimbat pînă la amiază. Nu puteau să se apropie de sediul partidului. Un ofițer de honvezi, colonelul Asztalos, care se afla cu noi în sediul partidului ne-a comunicat că Ministerul Apărării Naționale a promis ajutor, și noi trebuie să facem față pînă cînd va sosi schimbul. Și cazarma Szamuelly a forțelor armate ne-a promis ajutor. Însă nici unul din ajutoarele promise nu a sosit.

Spre prînz a început focul de artilerie. Mai întîi numai unul, după aceea trei tancuri au ținut clădirea sub focul concentrat al tunurilor lor. La această oră aveam deja mai mulți răniți. Mulțimea din piață creștea mereu și, după ce a ocupat acoperișurile caselor vecine, a început să tragă și de acolo".

Sublocotenentul Tompa raportează următoarele despre cele întîmplate după terminarea asediului, cînd apărătorii au încetat rezistența :

„Contrarevoluționarii înarmați au invadat clădirea. Era o debandadă și o anarhie completă. Acum nu mai exista nici o conducere sau vreo îndrumare organizată. Mulțimea devasta, distrugea, spărgea, urla, maltrata cu cea mai mare brutalitate femeile și schilodea pe activiștii de partid pe care reușea să-i prindă.

Împreună cu rebelii a intrat în clădire și un muncitor mai vîrstnic cu părul cărunt. Cînd gloata a vrut să se năpustească asupra noastră, el a liniștit spiritele. Mai tîrziu a făcut rost pentru noi de îmbrăcăminte civilă și a ajutat pe cîțiva membri ai pazei, blocați în clădire, să evadeze.

In piața din fața sediului partidului a fost o învălmășeală uriașă. Se părea că oamenii aleargă de colo-colo fără nici un scop, fără conducător, fără nici o îndrumare, dînd ascultare numai acelora care strigau mai tare. Tancurile nu mai erau acolo. În locul lor au sosit niște mașini de lux elegante, ai căror pasageri luau fotografii.

Se fotografia cadavrul colonelului de honvezi Papp, asasinat în modul cel mai bestial. Partea superioară a trupului și fața i-au fost stropite cu benzină, apoi a fost spînzurat cu capul în jos și i s-a dat foc...

Scanned with OKEN Scanner

Și această serie de fotografii a fost publicată în numărul special al revistei „Life" în legătură cu asasinatele comise în Piața Republicii.

Scanned with OKEN Scanner

Cînd tîrziu după-amiază am părăsit clădirea, îmbrăcat civil, în piață se mai simțea mirosul cărnii arse, jaful era în toi, pe jos zăceau cadavrele camarazilor noștri, iar «răsculații» înarmați loveau cu picioarele cadavrele, scuipau pe comuniștii asasinați.

Paza și-a respectat jurămîntul, n-a cedat și a pierit. Am rămas numai cîțiva. Sublocotenentul Várkonyi a fost omorît și el împreună cu majoritatea ostașilor."

Raport privitor la cercetările pentru descoperirea „pivniței secrete"

Raportul a fost scris de către intendentul comitetului de partid, care în ziua de 2 noiembrie a fost ridicat de la locuința sa pentru ca să arate unde este intrarea acelei pivnițe secrete, care în realitate nici nu exista.

„Lucrările din Piața Republicii (este vorba despre săpăturile făcute cu scop de provocare pentru descoperirea «pivniței secrete, subterane») au fost conduse de către un locotenent-colonel și de o persoană în civil, cu maniere extrem de elegante. Aici au lucrat o serie de oameni care dispuneau de mijloace mecanizate (sonde, escavatoare etc.). Subiectul principal al «convorbirii», care a durat aproximativ trei ore, a fost intrarea în pivniță. Clădirile le erau foarte bine cunoscute, posedau schițe, cunoșteau mai bine decît mine toate colțurile pivniței.

I-am întrebat ce dovezi au, în afară de isterie, că s-ar găsi aici o pivniță secretă, în care se află deținuți:

1. Dacă dv. sînteți tehnicieni și aveți la dispoziția dv. toate mijloacele tehnice, cum vă explicați că nu găsiți o pivniță la o adîncime de 20—30 m în care sînt oameni, cînd există posibilitatea identificării cărbunelui, a petrolului etc. aflat la o adîncime de mai multe sute de metri?

2. De ce nu aduceți aici pe proiectanții și constructorii clădirii?

3. De ce nu urmăriți cablurile electrice și celelalte conducte?

La toate aceste întrebări mi-au dat răspunsuri evazive și au început să vorbească despre altceva. În timpul acestei convorbiri s-a prezentat șeful echipei de foraj și a raportat locotenent-colonelului că mai întîi au dat de un strat de lut, pe urmă de margă și a insistat să nu se mai continue lucrările de foraj, deoarece sînt inutile. «Mutați sonda cu 5 metri mai încolo!» — a fost răspunsul. La această discuție au luat parte din cînd în cînd și alți ofițeri.

Scanned with OKEN Scanner

Bestialitățile comise de contrarevoluționari în fața Comitetului de partid din Piața Republicii după terminarea asediului. Fotografia a fost publicată în numărul din 11 noiembrie 1956 al revistei „Epoca".

Scanned with OKEN Scanner

Numărul din 14 noiembrie al revistei „Deutsche Woche" a publicat această fotografie care arată cum a fost torturată o victimă a terorii albe în Piața Republicii.

Au făcut săpături și sondaje : în fața casei, în fața teatrului, în grădina din piață, pe bulevardul Rákóczi, în Piața Baross și în dosul teatrului, și nicăieri nu au găsit nici urmă de pivniță, nici urmă de tunel.

Acești oameni au văzut foarte bine că munca lor nu are nici un rost, dar au accentuat în repetate rînduri că «această

Revista „Revue" din München, în numărul său din 8 decembrie, a publicat această fotografie care arată un ostaș care a participat la apărarea Comitetului de partid din Piața Republicii și pe care, după terminarea asediului, contrarevoluționarii l-au omorît în bătăi.

Scanned with OKEN Scanner

chestiune a depăşit deja graniţele ţării». Persoana în haine civile a spus următoarele: Să presupunem că dv. aveţi dreptate şi că nu există nici o pivniţă secretă. Ar fi foarte important să renunţăm la această chestiune; dar cum să facem acest lucru în aşa fel încît să nu ne compromitem? Vă rog să ne daţi o mînă de ajutor în acest sens!

Răspuns: Duceţi-i pe muncitorii care lucrează aici la fiecare groapă, dovediţi că nicăieri nu se poate auzi nici o voce, după aceea procedaţi la fel cu trei ziarişti, după care să se publice în ziare că nu există nici un tunel subteran.

La acest lucru s-a răspuns: Ideea nu este rea, însă noi nu putem proceda în felul acesta. Isteria este atît de mare, încît n-o să fim crezuţi şi o s-o păţim şi noi, — prin urmare trebuie să continuăm cu lucrările de foraj."

Budapesta, 15 decembrie 1956.

Kertész István
intendentul sediului de partid
din Piaţa Republicii

Torturarea funcţionarei Kelemen Ágnes

(Raport)

Ministerul de Interne, Serviciul capitalei,
Comandamentul de poliţie al circumscripţiei a VII-a.

Budapesta, 30 noiembrie 1956.

Kelemen Ágnes (născută la Győrszentiván, 12 martie 1930, fiica lui Király Gizella), domiciliată în circumscripţia VII, Piaţa Baross nr. 17. Funcţionară administrativă la secretariatul Consiliului de Miniştri.

Doresc să declar următoarele:

În 28 octombrie 1956 m-am dus la sediul de partid. Fratele meu lucra acolo în calitate de instructor al C. C. Mai înainte, în 1949—1952, am lucrat şi eu acolo, mai întîi la serviciul de cadre, iar apoi pe lîngă tovarăşul Mező, în calitate de secretară. Am crezut că, mergînd la sediul de partid, voi putea fi de vreun ajutor tovarăşilor, eventual într-o muncă administrativă. În timpul atacului împotriva clădirii am stat într-o cameră la etajul II împreună cu tovarăşele Kállai Éva şi Chajesz Ida, precum şi cu un activist al comitetului de partid, al cărui nume nu-l cunosc. După ocuparea clădirii, cînd răsculaţii au pătruns în toate etajele, am ieşit pe gang, unde un contrarevoluţionar a pus mîna pe mine şi a spus: această

Scanned with OKEN Scanner

Funcționara Kelemen Agnes, care a fost torturată de către contrarevoluționari în Piața Republicii.

Scanned with OKEN Scanner

c...ă de la securitate, am s-o curăţ eu. M-au scos în stradă şi m-au purtat prin faţa a vreo zece oameni mutilaţi îngrozitor, spunîndu-mi că şi eu voi păţi la fel. După aceasta majoritatea oamenilor care au trecut pe lîngă mine m-au lovit cu picioarele, apoi m-au trîntit jos, m-au călcat în picioare, pe urmă m-au ridicat iarăşi, mi-au pus pe umeri o manta de poliţist şi mi-au spus să mă duc lîngă perete ca să mă împuşte. Am refuzat să îmbrac mantaua de poliţist. Atunci, la propunerea unei femei, mi-au rupt fusta, pe urmă mi-au dezbrăcat şi chiloţii, strigînd că aşa va păţi fiecare c...ă de la securitate. Nu m-am putut apăra, nici nu puteam vorbi, deoarece gloata urla într-una şi se îndrepta spre sediul partidului, de unde erau mereu aduşi, sau mai bine zis aruncaţi în mijlocul gloatei, alţi tovarăşi. Îmi pierdusem aproape cunoştinţa cînd cineva a propus să mi se controleze legitimaţia. Mi-au luat poşeta şi portofelul cu 400 de forinţi, pe urmă mi-au controlat actele. Cel care mi-a luat legitimaţia m-a împins spre o maşină a salvării, din care au sărit doi oameni şi m-au ajutat să mă urc. Aşa am ajuns la spitalul „Koltói Anna". Aveam leziuni mai uşoare, contuzii pe coate şi genunchi, buzele crăpate, vînătăi pe urechi, pe picioare, pe braţe... În spital am cerut să mi se împrumute o fustă, arătînd că stau în apropiere şi că mă pot duce acasă. Însă o doctoriţă sau o soră, nu ştiu ce funcţie avea, a spus celorlalţi să nu-mi dea o fustă deoarece poate că vor mai avea nevoie de mine. Infirmiera din maşina salvării a cerut acestei doctoriţe să-mi dea un calmant, fiindcă aveam pulsul 240. Doctoriţa nu a luat în seamă această recomandare... Mai tîrziu, cînd răsculaţii au venit după mine la spital, m-a predat fără nici un fel de ezitare. Am auzit-o chiar cînd la o observaţie făcută de cineva că nu procedează just, a răspuns următoarele: de ce s-a dus acolo, cine a trimis-o, noi nu vrem să facem din spital cîmp de bătălie, ducă-se afară şi să răspundă pentru ceea ce a făcut. Doi tineri (pe care mi-i amintesc) m-au luat din spital şi m-au dus la şcoala din strada Práter, unde au căutat pe un „şef mare". Deoarece acesta nu era de găsit acolo, m-au dus în pasajul Corvin, unde am fost interogată de două persoane (îmi amintesc şi figurile acestora). În pasajul Corvin, sub presiunea ameninţărilor, au vrut să afle de la mine cîţi oameni de la securitate au fost în sediu şi ce fel de pivniţă există acolo. Nu le-am răspuns nimic, arătîndu-le că am ajuns în clădirea sediului printr-o întîmplare, şi că dacă aş fi ştiut că există o pivniţă m-aş fi dus, bineînţeles, acolo.

Seara mi-au dat drumul, respectiv eu i-am rugat să mă conducă pînă acasă. La spital primisem o fustă, dar eram fără ciorapi, paltonul îmi rămăsese la sediul partidului, prin ur-

Scanned with OKEN Scanner

mare nu eram îmbrăcată în mod obişnuit, puloverul ce-l aveam pe mine era numai zdrenţe. M-au condus pînă la magazinul „Divatcsarnok", iar de acolo m-am dus acasă.

Ţin să mai notez următoarele: legitimaţia de serviciu şi buletinul de populaţie mi-au fost luate. În timp ce eram maltratată în faţa sediului partidului, am văzut că am fost fotografiată.

Altceva nu mai am de declarat; cele de mai sus sînt conforme cu realitatea. După citire confirm şi semnez.

Vem Lajos ss.

Kelemen Ágnes ss

Scanned with OKEN Scanner

Evenimentele contrarevoluţionare din provincie

În prima parte a cărţii noastre, intitulată „Rolul forţelor contrarevoluţionare în evenimentele din Ungaria din luna octombrie", am relatat o serie de acţiuni comise în oraşele din provincie şi la sate. În cele ce urmează completăm cele relatate cu un nou material faptic, cu noi date privitoare la acţiunile teroriste, atentatele, jafurile etc. comise de către contrarevoluţionari.

Cine au fost persoanele care s-au strecurat în organele „revoluţionare"

În zilele de sfîrşit de octombrie şi început de noiembrie, în numeroase oraşe şi comune s-a constituit o nouă conducere, s-au format organe noi ale puterii. Conducătorii politici ai contrarevoluţiei s-au strecurat în aceste organe împreună cu infractori de drept comun, cu scopul de a înlătura, de a înspăimînta şi de a persecuta pe adepţii cauzei socialiste. Au apărut toţi cei care voiau să pescuiască în apă tulbure. Iată cîteva exemple :

La *Csongrád* a fost ales ca primar un oarecare *Piroska,* care după 1919, asemenea lui Franczia Kiss Mihály şi Héjjas Iván, a fost conducătorul unui detaşament de teroare albă. Urmarea uneia din acţiunile sale din acele vremuri au fost 13 morţi : a pus să se arunce o bombă în mijlocul unei mulţimi care participa la un bal. În 1956 acest Piroska a fost timp de trei zile primarul oraşului Csongrád.

În Sfatul raional din *Sátoraljaújhely,* preşedintele aşa-numitului „Comitet revoluţionar" a fost notarul public horthyst *Prágai,* iar printre membrii acestui comitet se numărau *dr. Hantos,* fost notar fiscal, moşierul *dr. Holló* şi alţii.

La Nyíregyháza, conducătorul „Consiliului muncitoresc judeţean" (!) a fost un oarecare *Szilágyi László,* de origine chiabur, care a absolvit o şcoală de spionaj a gestapoului. Dintre „colaboratorii" săi mai făceau parte *Kabai Dezső,* de ase-

menea chiabur, *dr. Lengyel Antal,* care suferise o condamnare la închisoare pentru crime comise împotriva poporului, precum şi ofiţerul horthyst *Lupkovics György,* fiul fostului prefect horthyst al judeţului Szabolcs-Szatmár, *Tomosovszky András* etc.

La *Nyíregyháza, Pintér István,* subofiţer horthyst jutaşist, fost membru al gărzii coroanei regale, şi-a îmbrăcat vechea uniformă de gardă, şi-a pus vechile decoraţii şi cu strigătul „această zi am aşteptat-o timp de 12 ani" a pornit să procure arme de la cazarmă. Pe urmă, cu ajutorul complicilor săi, s-a grăbit să preia organizarea puterii locale.

La *Debreţin,* pe lîngă o serie de elemente muncitoreşti şi intelectuali socialişti, s-au strecurat în aşa-numitul „Comitet socialist revoluţionar" şi persoane ca asistentul universitar Dede László, unul dintre principalii organizatori ai elementelor contrarevoluţionare, *Kálló Gyula,* taxator la autobuse, un escroc şi beţivan notoriu, cunoscut în tot oraşul ca o persoană imorală şi ca un scandalagiu. Un rol însemnat a avut în acest comitet şi un scriitor cu tendinţe anarhiste cu numele *Egri Lajos,* care, dat fiind că guvernul Nagy Imre „nu a fost pe placul lui", a început să organizeze la Debreţin, sub conducerea sa proprie, un contraguvern. Acest comitet a înfiinţat un aşa-numit „Sfat de siguranţă internă", alcătuit din ofiţeri horthyşti, din avocaţi şi din alte elemente horthyste. Acest sfat a avut ca sarcină arestarea comuniştilor, efectuarea percheziţiilor şi alte acţiuni aşa-numite de informare, precum şi organizarea şi executarea unui pogrom anticomunist. La primăria oraşului Debreţin puterea a fost preluată de către un „Consiliu revoluţionar al primăriei", condus de o serie de avocaţi reacţionari, care a îndepărtat pe şefii de serviciu comunişti şi a repartizat funcţiile între membrii săi. „Au făcut rost" şi de un candidat de primar în persoana domnului *Kölcsey,* fostul primar fascist al oraşului Debreţin. Aceste comitete din Debreţin au fost sprijinite în modul cel mai activ de către elementele cele mai diferite: de către un oarecare *Kovács Gyula,* poreclit Pompiliu, vagabond notoriu, *Orosz Imre,* băiatul celui mai bogat cîrciumar de pe vremuri din Debreţin, elev de liceu, care făcea parte din „protipendada uşuratică" a oraşului şi care de altfel după 4 noiembrie a fugit spre Apus, şi de mulţi alţii de teapa acestora. La comitetul din Debreţin s-a mai prezentat şi fostul subprefect fascist *Toma Kálmán,* cerînd să i se plătească din nou pensia.

În multe consilii muncitoreşti din Debreţin, printre muncitorii cinstiţi s-au strecurat şi elemente duşmănoase. Astfel, preşedinte al Consiliului muncitoresc al căii ferate electrice a de-

Scanned with OKEN Scanner

venit *Dobi Sándor,* fost jandarm nyilasist, iar președinte al Consiliului muncitoresc al fabricii de mașini agricole, un oarecare *Gál,* contrabandist și speculant de valută, infractor recidivist, abia scăpat din închisoare. Prima măsură luată de către Consiliul provizoriu al întreprinderii de aprovizionare a fabricilor a fost de „a reabilita" cu 15.000 de forinți pe fostul contabil-șef al întreprinderii ; acesta a fost în 1944 ofițer S.S., iar mai tîrziu, deținînd funcția de contabil-șef, a comis o fraudă de mari proporții. Consiliul provizoriu al abatorului s-a format în majoritatea sa din măcelari chiaburi. Acest consiliu a silit cu amenințări grave pe membrii de partid comuniști din întreprindere să-și arunce legitimațiile de partid în foc.

Un oarecare *Villányi Endre,* care suferise o condamnare de 18 luni, iar apoi, în iunie 1956, o altă condamnare de 3 ani și jumătate pentru furt prin efracție, s-a îmbrăcat la Debrețin în uniforma „Gărzii naționale". După ce a făcut dovada că este un „eliberat", a fost angajat și i s-a încredințat paza averii statului.

La *Nagykálló,* un fost ofițer horthyst cu numele *Nagy Károly* a preluat, împreună cu un alt fost ofițer horthyst de poliție, *Vas Menyhért,* comanda detașamentului înarmat.

La *Csengér, dr. Ecsédi Pál* fost prim-pretor, și *dr. Ecsédi Gedeon,* fost consilier horthyst de poliție, au acaparat conducerea.

În comuna *Káll* s-a constituit așa-numitul „Comitet național ungar creștin revoluționar din Káll". Printre conducătorii acestui comitet se numărau *Tompa Károly,* fost candidat la deputăție și agent electoral al partidului Barankovics, *Iglódy János,* președintele comitetului, membru în conducerea locală a fostului partid nyilasist, și *Bánhegyi András,* un alt fost nyilasist.

Președintele „Comitetului revoluționar" al plășii Eger a devenit *dr. Szombati István,* fost primar horthyst, iar complicii săi, foștii căpitani horthyști *Vörös Lajos, Szabó Lajos* și *Kelö Lajos.*

Și în comuna *Polgár* a fost constituit un așa-zis „Comitet revoluționar". Printre membrii săi figura *Palotás István,* care suferise o condamnare de 3 ani și jumătate închisoare pentru sustragere și trecere clandestină a frontierei, *Kovács Ferenc,* condamnat la patru luni închisoare pentru furt, *Borsosi Rezső,* fost magazioner la căile ferate, condamnat la cinci ani pentru jefuirea vagoanelor, și alții.

Dar reprezentanții politici ai regimului horthyst, precum și diferiți infractori s-au strecurat nu numai în aceste organizații pseudodemocratice. Eliberarea elementelor descompuse din în-

Scanned with OKEN Scanner

Un poliţist torturat şi asasinat, al cărui cadavru a fost batjocorit de către contrarevoluţionari.

O victimă a terorii contrarevoluţionare, pe al cărui cadavru contrarevoluţionarii au aruncat stema cu stea a Republicii Populare Ungare.

Scanned with OKEN Scanner

chisori și încadrarea lor în formațiile contrarevoluționare au avut un caracter organizat. La *Dunapentele*, la o adunare publică ținută în stradă, s-a lansat următoarea chemare: Ofițeri S.S., subofițeri jutașiști, foști jandarmi — alinierea! Bineînțeles că aceasta a fost o adunare la care lui Kócsa László, secretarul comitetului de partid orășenesc, i s-a interzis să ia cuvîntul.

În comuna *Besenyőtelek* din județul Heves, la acțiunile contrarevoluționare a participat în mod activ individul *Vizi János*, eliberat din închisoarea de la Vác, unde executa o condamnare pe viață.

Arestări și eliberări de deținuți

Nimic nu este mai firesc decît faptul că contrarevoluționarilor le stăteau în cale conducătorii aleși ai Sfaturilor și ai celorlalte organizații democratice. Din această cauză și în provincie au fost arestați mulți dintre ei. Așa s-a procedat cu *Fekszi*, președintele Sfatului județean *Szabolcs*, și cu *Varga Sándor*, primul secretar al Comitetului județean Szabolcs al Partidului celor ce muncesc din Ungaria. La fel s-a procedat cu *Ménes János*, președintele Sfatului orășenesc din *Debrețin*, și cu *Tatár Kiss Lajos*, președintele Sfatului din județul Hajdu. Referitor la aceste acțiuni, ziarul „Debreceni Hirlap", în numărul său din 3 noiembrie, a dat un comunicat tipărit cu litere mari, în care se afirma că această arestare „s-a operat pe baza hotărîrii luate de către consiliile muncitorești și Comitetele revoluționare". Au mai fost arestați încă 29 de comuniști, dintre care mulți au fost maltratați și brutalizați sub pretextul „anchetării". Asistentul universitar Dede László, în calitate de locțiitor al președintelui Comitetului revoluționar, a ordonat arestarea secretarului comitetului de partid al universității. La *Besenyőtelek* a fost arestat *Vadnai László*, președintele comitetului executiv. La *Dunapentele* a fost arestat comandantul garnizoanei, căpitanul *Nagyéri*, la formația militară din *Zalaegerszeg Gyarmati Horváth János* și *Horváth László*, iar la *Sátoraljaújhely* au fost ridicați ca ostateci *Szücs István*, secretar de partid de plasă, și căpitanii de honvezi *Papp János* și *Kőmuves László*.

Grupurile criminale contrarevoluționare, care în felul acesta înlăturau și arestau forțele progresiste, au comis în multe locuri ale țării crime și atentate politice dintre cele mai grave. În scopul de a strînge în jurul lor cît mai mulți oameni dintre cei care puteau fi induși în eroare, au întrebuințat în multe

locuri emisiunile postului de radio „Europa liberă". Aceasta, pe de o parte, pentru a primi chiar ei pe această cale instrucțiunile necesare și încurajări, iar pe de altă parte, folosind metode teroriste, s-au îngrijit ca emisiunile acestui post să poată atîța mase cît mai largi, pe care să le pună în slujba scopurilor lor contrarevoluționare. Astfel, „Comitetul național" din *Makó* a dat un ordin scris responsabilului poștei locale ca rețeaua de radioficare din localitate să nu transmită emisiunile postului Budapesta, ci emisiunile postului „Europa liberă". Așa s-a și făcut. Același lucru s-a întîmplat, printre altele, și în comuna *Káll* din județul Szabolcs, unde acest ordin a fost emis de către „Comitetul ungar revoluționar național din Káll".

Diferite organe „revoluționare", pentru a avea suficiente arme și „forță armată", au pus la cale și în provincie diferite „acțiuni". Astfel, din închisoarea de la *Nyíregyháza* au fost eliberați sub lozinca: „toți deținuții politici să fie eliberați" vreo 140 de condamnați. Ce-i drept, printre cei 140 se găseau și doi deținuți politici, restul însă erau infractori de drept comun, ca, de exemplu, *Tabu László,* condamnat la șase ani închisoare pentru tîlhărie, sau *Szép Béla*, condamnat la zece ani pentru omor, și alții. După ce au fost puși în libertate, acești infractori au fost aduși în casa de odihnă de la Sóstó, ca să aibă o cazare corespunzătoare, și aici au fost organizați în detașamente înarmate. In acest timp ei au fost vizitați de către unii membri ai comitetului revoluționar județean, cu care au organizat orgii comune.

Contrarevoluționarii de la *Kecskemét* au eliberat deținuții din închisori, au jefuit depozitul de armament al închisorii, după care au transportat armele în dube sanitare la statul lor major, instalat într-un liceu pe care l-au ocupat. Pentru ca pietonii să nu observe că se transportă o încărcătură neobișnuită, ei au dus armele în clădire pe tărgi acoperite. După aceasta răsculații, împreună cu ocnașii eliberați și cu mulți locuitori ai mahalalei țigănești înarmați la repezeală, s-au dedat la acțiuni teroriste și la jafuri. Țiganii au împușcat șase ostași ai garnizoanei care au încercat să-i dezarmeze.

Jafuri, acțiuni teroriste înarmate

In multe localități din provincie, clădirile organizațiilor de partid și ale Sfaturilor populare au fost asaltate și distruse de grupe înarmate. La 28 octombrie, în comuna *Domaszék* din județul Csongrád, după ce s-au spart geamurile și ușile Sfatului, s-a incendiat și clădirea.

La *Jászszentlászló,* sub conducerea lui *Zombor Béla,* locuitor al acestei comune, şi a lui *Czinkeczi István,* locuitor din Kiskunmajsa, au fost sparte geamurile sediului de partid, s-a forţat casa de bani şi s-au furat banii. Alte acţiuni teroriste, ca asasinate, jefuirea poştei etc., nu au mai putut comite, deoarece i-au împiedicat forţele armate.

La *Debreţin,* cu aprobarea comitetului revoluţionar, rebelii, conduşi de un ofiţer cu numele *Szabó,* au ocupat şi au devastat sediul de partid. De aici s-au furat mai multe mii de forinţi, 13 maşini de scris, covoare şi perdele.

La *Makó,* sub conducerea unui individ cu numele *Kendi,* locţiitorul comandantului gărzilor naţionale, un grup bine organizat şi înarmat format din 40 de oameni a asaltat sediile de partid de plasă şi ale oraşului, au tras focuri de armă, au devastat arhivele; cu ocazia acestui atac au dispărut foarte multe lucruri, printre care şi banii pregătiţi pentru salarii.

Nu s-au lăsat mai prejos nici bandele înarmate de la *Sátoraljaújhely.* Una dintre acestea, sub conducerea lui *Balász,* fecior de moşier, care ţinea discursuri în numele unui aşa-zis „parlament studenţesc", a pătruns în sediul de plasă al partidului, şi acolo a arestat un membru din comitetul de plasă. În comuna *Káll* oameni înarmaţi sub conducerea lui *Tasli Károly,* fost comerciant de cereale şi fost candidat la deputăţie al partidului Barankovics, au devastat sediul partidului, au furat evidenţele, au smuls de pe pereţi portretele lui Lenin şi steagurile roşii etc.

La sate, activitatea contrarevoluţionarilor a fost îndreptată în multe locuri spre jefuirea şi distrugerea averilor gospodăriilor colective, precum şi spre restabilirea fostelor proprietăţi chiabureşti şi moşiereşti. În comuna *Cigánd,* sub conducerea chiaburului *Fodor József,* „s-au împărţit" ogoarele gospodăriei colective „Petöfi", iar fabrica de cherestea a gospodăriei a fost dăruită unui chiabur.

La *Sárospatak* au incendiat 10 tone de fîn aparţinînd gospodăriei colective „Dózsa".

La *Káll,* clădirea cooperativei meşteşugăreşti, cumpărată pe cale legală, a fost restituită fostului proprietar, chiaburul *Farkas Béla.*

La *Dombrád,* una din primele măsuri luate de către „Comitetul revoluţionar" a fost începerea pregătirilor pentru restituirea pămînturilor bisericeşti, întocmindu-se de urgenţă evidenţa cadastrală a fostelor pămînturi bisericeşti.

Activitatea contrarevoluţionară a conducătorilor şi ienicerilor organizaţiilor aşa-zise „revoluţionare" este completată de furturi şi jafuri de drept comun. La *Csongrád,* sub conducerea

Scanned with OKEN Scanner

„primarului" *Piroska* au fost devastate 32 de locuințe, iar majoritatea persoanelor care au fost găsite acolo au fost grav maltratate. Printre acestea a fost devastată și locuința lui *Ziegenheim Sándor*, directorul fabricii de mobile. El însuși s-a putut salva numai datorită faptului că muncitorii l-au ascuns în fabrică.

La *Sátoraljaújhely*, „guarzii naționali", sub conducerea lui *Kummer Károly*, condamnat în trecut pentru escrocherie, au devastat numeroase prăvălii.

Printre primele acțiuni ale „Comitetului revoluționar" de la *Debrețin* se numără și ridicarea sumei de 800.000 de forinți de la Banca Națională pentru acoperirea „cheltuielilor" sale, sumă care a și fost cheltuită „în contul revoluției".

Hering Béla și *Sándor*, *Apatovszki István*, *Dér Sándor* și *Vass Sándor* din Szentes, *Vigh Gábor*, *Horváth Gyula*, *Szekrényes Mihály* și alții din *Polgár*, membri ai „Comitetului revoluționar", au furat din alimentele colectate pentru capitală. Cei de la Szentes „au făcut rost" de atîția bani, încît doi dintre ei și-au cumpărat motociclete „Pannonia" de 250 cm³, iar cei de la Polgár și-au însușit covoare, 18 perdele, cantități mari de cartofi, 288 kg de carne, 90 kg de untură și slănină, 50 kg de zahăr și alte produse. În 14 fabrici și întreprinderi s-au făcut colecte din care s-au încasat 6.900 de forinți.

Otokár Károly și *Illés Béla*, locuitori din *Tiszaszederkény*, au îmbrăcat uniforme rusești și au amenințat cu împușcarea și ridicarea pe mulți locuitori din comună.

Contrarevoluția asasinează

Contrarevoluționarii înarmați au comis nenumărate acțiuni teroriste împotriva activiștilor de partid și de stat, împotriva membrilor gospodăriilor colective și a altora.

La *Szatymazon*, *Szász János*, *Gombos Antal*, *Bihari János* și *Kormányos József* l-au căutat la domiciliu pe fostul secretar de partid *Horváth István*, însă nu l-au găsit decît pe tatăl său, *Horváth Antal*, pe care l-au bătut grav.

La *Szentmártonkáta*, în ziua de 26 octombrie l-au atacat în locuința sa pe *Bene Mihály*, activist al comitetului plășii *Nagykáta*, iar a doua zi pe tatăl său, *Bene Mihály* senior, membru în gospodăria colectivă, care în 1945 a fost membru în comitetul de împărțire a pămînturilor. Pe acesta din urmă l-au ridicat noaptea din locuința sa și l-au înecat într-o fîntînă.

Scanned with OKEN Scanner

La *Csongrád* l-au bătut pe șeful secției de colectare atît de tare, încît omul și-a revenit abia a doua zi.

La *Besehely* l-au bătut pe *Hegyi Gábor*, secretarul de partid, au dat foc paielor acestuia, pe urmă au scos mobila sa modestă și au azvîrlit-o în paiele ce ardeau.

La *Dabas* l-au atacat în plină stradă pe plutonierul-major de poliție *Kovács Imre*, înjunghiindu-l grav cu cuțitul.

La *Makó* au organizat un comitet de cinci persoane, care a întocmit listele comuniștilor ce urmau să fie executați.

În comuna *Cigánd* s-a alcătuit de asemenea o listă cuprinzînd 60 de nume ale celor care urmau să fie executați; totodată a fost „angajat" un călău în persoana lui *Szup Béla*, care a stat opt ani în închisoare pentru crime și care, pentru 100 de forinți de cap, a acceptat să îndeplinească această însărcinare.

La *Kiskunmajsá, Patyi István, Kolompár Mátyás, Dér István* și *Hornyák Mátyás* junior, toți locuitori ai acestei comune, fiind instigați de *Klucsó Béla* și *Klucsó Ferenc*, foști condamnați, l-au bătut pe *Neményi József* senior pînă l-au omorît, apoi l-au străpuns cu o prăjină.

În comuna *Szank, Vörös Jenö* și *Halász László* l-au momit să iasă afară din locuința sa pe *Medgyesi István*, activist al Sfatului din această localitate, și l-au omorît cu un cuțit folosit la tăierea porcilor.

Nagy Lukács Imre, speculant din Kunszállás, împreună cu soția sa și cu *Tapodi István* au devastat și incendiat cu paie locuința lui *Zana Pál*, agronom din această localitate.

La *Petöfiszállás, Tóth József, Tóth Sándor* și *Borza Tibor*, ducîndu-se la domiciliul lui *H. Tóth Imre* din aceeași comună și negăsindu-l acasă, i-au maltratat grav femeia și i-au devastat locuința în așa hal, încît aceasta a devenit improprie pentru locuit.

La 29 octombrie, în comuna *Kakucs*, indivizii *Rizmájer, Harazin, Feiler* și *Gáspár*, au pătruns cu forța în locuința lui *Bagló József*, fost mai întîi președinte de Sfat și apoi secretar de partid în gospodăria colectivă, l-au atacat și l-au omorît cu cuțitele.

La 30 octombrie, în comuna *Bugyi, Szmrek Benjámin*, locuitor dintr-o altă comună, l-a împușcat mortal pe *Lengyel László*, președintele gospodăriei colective „Viața nouă".

La *Cegléd*, contrarevoluționarii l-au împușcat pe *Békési János*, impiegat de poliție.

La *Dany, Hangodi István*, locuitor al acestei comune, l-a împușcat pe la spate pe plutonierul-major *Lázár Flórián*, pe cînd acesta se întorcea acasă.

Scanned with OKEN Scanner

Raportul procurorului general asupra actelor de teroare săvîrşite la Ózd

La 29 octombrie 1956, individul *Török István,* comandantul gărzii naţionale din Ózd, a arestat cu ajutorul guarzilor naţionali pe membrii poliţiei din localitate, i-a dezarmat şi i-a pus la zid.

Pentru a-l potoli pe Török István şi pentru a-l îndepărta de poliţiştii puşi la zid, membrii consiliului muncitoresc l-au chemat într-o cameră a comandamentului de poliţie. Inainte de a se duce acolo, Török a dat ordin guarzilor naţionali ca, la semnalul pe care-l va da printr-un foc de pistol, să-i împuşte pe poliţiştii puşi la zid.

In timpul convorbirilor cu membrii consiliului muncitoresc, Török István a manifestat o atitudine dezechilibrată, motiv pentru care mai mulţi au vrut să-l facă inofensiv. In timpul încăierării, Török a pus mîna pe pistol şi a tras un foc. La auzul focului de armă, printre guarzii naţionali din curte s-a produs confuzie şi aceştia au început să tragă. Crezînd că se trage asupra lor din clădirea comandamentului, guarzii au ţinut sub foc de arme acoperişul casei. Folosindu-se de acest moment, poliţiştii puşi la zid au reuşit să fugă.

In timpul împuşcăturilor, cineva a dus muncitorilor din uzinele siderurgice de la Ózd ştirea că poliţia şi securitatea au atacat garda naţională şi că o parte din ei se îndreaptă spre fabrică. Acest lucru s-a comunicat muncitorilor prin megafoanele fabricii, aceştia fiind chemaţi să se înarmeze şi să pornească spre poliţie. După puţin timp au început să sune şi sirenele de aburi folosite pentru semnalizarea incendiilor. Muncitorimea, indusă în eroare şi aţîţată, înarmată cu ciocane, drugi de fier, cabluri, sape etc., a ieşit din fabrică. O parte din muncitori au forţat depozitul de apărare antiaeriană al fabricii, procurîndu-şi de acolo arme şi explozibile.

Masa înfuriată a ieşit în stradă. O parte din garda naţională înarmată a încercuit comandamentul poliţiei, blocînd drumurile de acces. In acest timp, *Horning Ferenc,* anchetator al procuraturii, persoană necunoscută la Ózd, care se ducea la gară pentru a pleca la Miskolc, la serviciu, a fost legitimat. Guarzii naţionali nu au recunoscut legitimaţia lui Horning, eliberată de procuratură, spunînd că acesta este „desigur de la securitate". Au găsit asupra lui pistolul de serviciu. Îndreptînd armele asupra sa, l-au somat să-i urmeze. Horning, printr-un gest de apărare, a încercat să înlăture una dintre armele îndreptate asupra sa. In acest timp guardul naţional a descărcat arma, iar glonţul a zburat în direcţia unui copil de 9—10

ani. Deşi în urma acestui foc nimeni nu a fost rănit, guarzii naţionali, mergînd spre biroul consiliului muncitoresc, au împrăştiat zvonul că acest „om de la securitate" arestat a împuşcat un copil, iar mai tîrziu în gloată a circulat zvonul că Horning a omorît mai mulţi copii.

În bătăi, Horing a fost dus în biroul consiliului muncitoresc. Mulţimea în delir cerea să-i fie predat Horning. Peste cîteva minute, la cererea masei, consiliul muncitoresc l-a predat pe Horning. Mulţimea s-a năpustit asupra lui, l-a lovit cu picioarele, l-a bătut. La asasinarea lui Horning au participat deosebit de activ coşarul *Miskovics Lajos* şi *Kanyó Bertalan*. Kanyó Bertalan a zdrobit cu un toporaş capul lui Horning, care încerca să fugă. Miskovics Lajos de asemenea l-a lovit în cap cu cîrligul de fier întrebuinţat la curăţirea hornurilor.

După ce gloata condusă de Kanyó ói Miskovics l-a transformat aproape pe Horning într-o masă informă călcîndu-l în picioare, l-a legat de picioare şi a început să-l tărască către fabrică, cu intenţia de a-l arunca ori în cuptorul Martin, ori de a-l spînzura sus pe macara. Totuşi unii nu au permis aducerea cadavrului pe teritoriul fabricii, sub motivul că: „să nu spurcăm cu aceasta fabrica". Atunci gloata în delir a tîrît cadavrul lui Horning spre biroul consiliului muncitoresc, şi, scoţînd funii din depozitul de pompieri al fabricii, l-a spînzurat de picioare, de castanul din faţa biroului.

Spiritele nu s-au potolit nici după asasinarea lui Horning. Grupuri înarmate cutreierau oraşul căutînd poliţişti sau alte persoane care li se păreau suspecte. Această situaţie a fost folosită pentru intrarea în acţiune a grupului de foşti jandarmi, care locuia în Valea Széna. Aproape de locuinţele acestora locuia sublocotenentul de securitate *Horváth József*, care în acea zi era acasă. Horváth, în vîrstă de aproximativ 50 de ani, avea trei copii şi era în preajma pensionării. Horváth n-a ţinut seamă de avertizările persoanelor de bună credinţă care îi recomandau să se ascundă în pădure. El arăta că nu a comis nici o faptă rea şi ca atare nu are nici un motiv să-şi părăsească familia şi să se ascundă.

Foştii jandarmi au venit după Horváth cu o maşină de culoare verde, marca Skoda. În timp ce o parte a jandarmilor ţinea sub observaţie casa lui Horváth, cealaltă parte se ocupa de ridicarea sa. Din cauza mulţimii, Horváth n-a putut fi transportat pînă în piaţa din faţa consiliului muncitoresc. A fost scos din maşină cu picioarele legate. Unul din atentatori l-a lovit cu patul armei atît de tare, încît arma s-a rupt în două, rămînînd acolo pe stradă zile de-a rîndul. În urma loviturii, Horváth József a murit pe loc. După aceasta persoa-

Scanned with OKEN Scanner

nele care au participat și la spînzurarea lui Horning Ferenc l-au spînzurat și pe Horváth József de picioare, de același castan.

După măcelul de mai sus, persoane a căror identitate nu a fost încă stabilită, l-au prins în plină stradă pe *Cs. Nagy Zsigmond,* căpitan anchetator de poliție. Cînd Cs. Nagy Zsigmond a zărit cele două victime spînzurate de copac a implorat gloata să-i dea drumul, deoarece el nu a făcut nimic rău. In ciuda acestor rugăminți, Zsigmond a fost apucat de păr, trîntit jos și spînzurat de picioare, de viu, lîngă celelalte două victime.

La torturarea lui Cs. Nagy Zsigmond, spînzurat de viu de picioare, a participat în mod deosebit *Kocka József,* locuitor din Hángony, care l-a împuns de mai multe ori cu furca de fîn. Intrucît după mai multe încercări Kocka József nu a reușit să înfigă furca în corpul lui Cs. Nagy Zsigmond, s-a dus repede la fabrică, unde a pus să fie ascuțită furca și, revenind, înjurînd murdar, a înfipt-o în repetate rînduri în trupul lui Cs. Nagy Zsigmond. După toate probabilitățile, această comportare deosebit de sadică s-a datorat faptului că aproximativ cu un an înainte, în timpul unui transport, Kocka József a furat de la Cs. Nagy Zsigmond un ceas brățară, lucru pe care acesta l-a descoperit.

★

Toate acestea nu sînt decît o parte foarte mică din toate grozăviile, actele de terorism pe care contrarevoluția în plină dezlănțuire le-a săvîrșit timp de cîteva zile în orașele și satele din Ungaria. Oameni simpli, ca președintele gospodăriei colective „Lengyel László", Bene Mihály Senior, fost membru în comitetul de împărțire a pămînturilor, Gabló József, secretar de partid sătesc, Horning Ferenc, anchetator la procuratură, și atîția alții au căzut victime nevinovate ale dezmățului terorii albe. Fasciștii în complicitate cu criminali, cu foști prim-pretori, ofițeri de jandarmerie, nyilasiști, au atentat împotriva poporului maghiar și a libertății sale, și nu o dată la viața fiilor de nădejde ai poporului maghiar.

Scanned with OKEN Scanner

Dudás József şi complicii săi

La începutul evenimentelor din octombrie a ieşit din umbră şi a ajuns să aibă un rol conducător aventurierul politic Dudás József şi banda sa înarmată.

Dudás József, în vîrstă de 44 de ani, născut în Ardeal, care se dă drept inginer — originea diplomei sale nu este clarificată —, a făcut parte în tinereţe din mişcarea muncitorească din Ardeal, pentru ca ulterior să intre ca spion în serviciul siguranţei, fosta poliţie secretă romînă.

În 1940 a trecut din Romînia în Ungaria, la Budapesta. Aici, pe la sfîrşitul războiului, a încercat să se strecoare în mişcarea de rezistenţă. În realitate însă nu a desfăşurat nici un fel de activitate de rezistenţă împotriva cotropitorilor germani. Cu toate acestea, în 1944 guvernul fascist Lakatos l-a însărcinat şi pe Dudás împreună cu alte persoane, în calitate de „reprezentant al celor din rezistenţă", să facă parte din delegaţia care, în numele lui Horthy Miklós, a plecat la Moscova pentru a duce tratative cu guvernul sovietic în vederea depunerii armelor.

După eliberare, Dudás, ca delegat al partidului micilor agrarieni, a ajuns în consiliul municipal al capitalei. La sfîrşitul anului 1946, fiind suspectat de a fi participat la un complot contrarevoluţionar, Dudás a fost arestat şi după aceea predat autorităţilor romîne. În Romînia, pentru fosta sa activitate de agent al poliţiei a stat în închisoare pînă în 1954. După eliberarea din închisoare s-a reîntors la Budapesta şi pînă la evenimentele din octombrie a muncit într-o fabrică.

În cursul evenimentelor de la Budapesta din luna octombrie, Dudás a reapărut pe scenă, urmărind să-şi facă o carieră politică ca unul dintre conducătorii contrarevoluţiei. Dudás şi complicii săi au format la Budapesta în circumscripţia a II-a, aşa-numitul „Comitet naţional revoluţionar". Preşedintele acestui comitet a devenit Dudás József. Împreună cu complicii săi, Dudás a organizat grupe înarmate formate din elemente dubioase şi din adolescenţi, care l-au declarat pe Dudás „comandant general". Locţiitorii săi erau foşti ofiţeri horthyşti şi alte

elemente fasciste. Pentru ca să strîngă cît mai multă putere în mîinile sale, Dudás a comis cu detaşamentele sale înarmate o serie întreagă de crime grave împotriva guvernului şi a ordinii publice. Primul detaşament înarmat organizat de grupul Dudás a acţionat în circumscripţia a II-a. Printre conducătorii acestui detaşament a fost numit Szabó János, un fost condamnat. În timpul încetării focului, unul din detaşamentele sale organizate a ocupat sediul ziarului „Szabad Nép". Aici, sub conducerea unor foşti ofiţeri horthyşti, au fost organizate noi bande înarmate, din care făceau parte un mare număr de deţinuţi eliberaţi. De la această dată Dudás s-a intitulat „Comitet revoluţionar naţional ungar", deşi un asemenea „comitet" nici nu a existat în realitate. În numele acestui Comitet revoluţionar naţional ungar, bandele sale înarmate au operat o serie de arestări a unor persoane neînarmate, mai ales comunişti, au jefuit marele magazin „Corvin" şi au comis mai multe asasinate.

În primele zile ale lunii noiembrie Dudás se simţea aproape stăpîn pe situaţie. Conform propriei sale mărturisiri, el s-a întîlnit cu Maléter şi a avut convorbiri cu acesta cu privire la constituirea comandamentului unificat al rebelilor. Totodată a dus tratative cu Asociaţia scriitorilor şi cu alte organizaţii, ca şi cum ar fi fost reprezentantul vreunei puteri centrale.

Prin activitatea desfăşurată cu ocazia ultimelor evenimente, după cum o dovedesc depoziţiile, Dudás a cauzat moartea multor oameni nevinovaţi.

Principalul cap de acuzare împotriva lui Dudás şi a complicilor săi este tentativa de a răsturna regimul nostru democrat-popular. Pentru infracţiunile politice şi economice care au periclitat deosebit de grav interesele Republicii Populare, rechizitoriul în prima instanţă este formulat, conform procedurii, de către procurorul general. În asemenea cazuri legea prevede (Procedura penală, art. 23/a, alineatul 1, 2, 3) dezbatere închisă. Pe această bază procesul lui Dudás şi al complicilor săi s-a dezbătut în şedinţă închisă.

Rechizitoriul a formulat următorul cap de acuzare principal:

„În ziua de 28 octombrie 1956, Dudás a redactat la domiciliul său un manifest cu conţinut aţîţător, compus din 25 de puncte. Acest manifest împreună cu alte manifeste cu conţinut fascist au fost tipărite prin folosirea violenţei în tipografia «Szabad Nép». Manifestele au fost răspîndite în ţară în mai multe sute de mii de exemplare.

Dudás s-a ridicat împotriva guvernului legal. In manifestul redactat cu această ocazie a declarat că el și banda sa nu recunosc guvernul. După proclamarea încetării focului, în numărul din 30 octombrie al ziarului «Magyar Függetlenség», Dudás și complicii săi au declarat: «nu depun armele, luptătorii pentru libertate rămîn înarmați și vor avea dreptul de a le purta în mod deschis. Comitetul național să elibereze permisele de portarmă, iar formațiile forței publice: poliția și armata nu au dreptul să legitimeze pe luptătorii înarmați decît în caz de perturbare a ordinii publice. Luptătorii înarmați care posedă legitimații eliberate de către Comitetul național nu pot fi arestați decît de formația lor proprie".

După concepția lui Dudás, țara trebuia să fie condusă de către dînsul, respectiv prin „Comitetul revoluționar național", lucru pe care Dudás a vrut să-l realizeze cu ajutorul bandelor sale înarmate. Chiar de la început, Dudás a cerut pentru așa-zisul Comitet revoluționar național șase portofolii ministeriale, între care portofolii atît de importante din punctul de vedere al puterii ca cel al apărării naționale și al internelor. După ocuparea sediului ziarului „Szabad Nép" și a tipografiei, el a editat un ziar intitulat „Magyar Függetlenség", în care cerea O.N.U.-ului ca el și comitetul său să fie recunoscute.

„Invităm Consiliul de Securitate sa recunoască Comitetul național maghiar (al cărui membru și președinte este Dudás) și Comandamentul luptătorilor pentru libertate (care are ca «comandant general» pe Dudás) ca parte luptătoare și *să trimită în Ungaria o comisie de armistițiu*".

Punctul 10 enunța următoarele: „Nu recunoaștem guvernul actual", respectiv guvernul lui Nagy Imre.

Bineînțeles, Dudás nu și-a limitat munca la formularea de revendicări și la amenințări. A exploatat slăbiciunea guvernului de atunci și a acționat mai ales cu bandele sale înarmate, formate din ocnași evadați. Și-a amenajat repede cartierul său general în sediul ziarului „Szabad Nép", primea pe reporterii din Apus și pe fotoreporteri, arborînd o poză napoleoniană, le dădea interviuri, făcea declarații, făcea numiri de ofițeri superiori, semna ordine de arestare. În noaptea de 2 noiembrie a organizat un atac împotriva Ministerului de Externe ca să ocupe acest departament și să acapareze și acest portofoliu pentru „comitetul său".

Scanned with OKEN Scanner

Dudás József, președintele inexistentului „Comitet național".

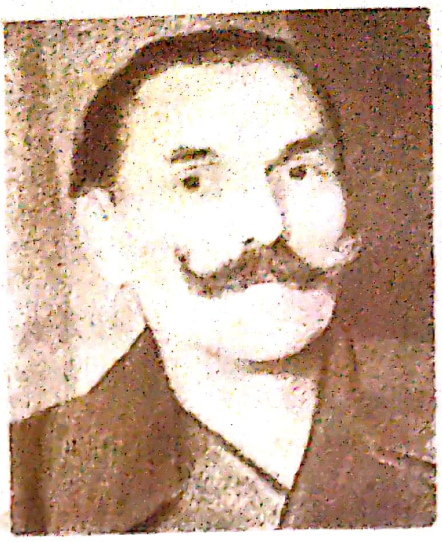

Szabó János, un adjunct al lui Dudás și unul dintre conducătorii grupului de rebeli din Piața Széna.

Publicațiile sale, ziarul său au avut un rol deosebit de important în aţiţarea şi răspîndirea isteriei contrarevoluționare şi a spiritului pogromist.

Actele teroriste şi jafurile comise de către bandele lui Dudás care au cauzat pagube de milioane de forinţi au fost făcute cu cunoştinţa şi aprobarea „comandantului", respectiv chiar la instigarea lui. Toate aceste aspecte au ocupat o parte relativ mare a dezbaterilor. Acuzaţii nu au putut să nege principalele acţiuni înarmate întreprinse în vederea acaparării puterii, nu au putut să nege activitatea lor publicistică, ei au fost nevoiţi să recunoască toate acestea. In schimb ei au încercat să nege crimele pe care le-au comis, tîlhăriile, jafurile şi asasinatele, pe care au încercat să le treacă în contul complicilor lor fugiţi. Insă depoziţiile martorilor, probele materiale s-au dovedit a fi de netăgăduit.

Dudás a avut două bande înarmate. Una — cea din Piaţa Széna — str. Maros, al cărui comandant fusese, după cum s-a amintit anterior, Szabó János. Cealaltă bandă înarmată —, a cărei comandă Dudás a dat-o fostului ofiţer horthyst, Kovács András, cu antecedente de delicvent — îşi avea baza în sediul ziarului „Szabad Nép".

Szabó János, în vîrstă de 59 de ani, condamnat pentru spionaj şi trecere clandestină a frontierei, potrivit propriilor sale mărturii, s-a ataşat rebelilor în ziua de 25 octombrie ; după trei zile Dudás l-a numit în funcţia de comandant al grupului din Piaţa Széna — str. Maros, cu gradul de locotenent-colonel.

Kovács István, originar din Pilisvörösvár, în vîrstă de 18 ani, în depoziţia dată în faţa judecătoriei demască atmosfera din grupul Szabó şi dă relaţii asupra mai multor asasinate comise de acest grup.

„Pe Szabó l-am cunoscut în calitate de comandant. La evenimentele din octombrie am participat în următoarele împrejurări: la 27 octombrie am venit la Budapesta, dar nu m-am mai putut întoarce acasă. Ne-am prezentat atunci în Piaţa Széna. Aici am primit arme. Eu am fost mereu santinelă la poartă. O dată am fost şi în str. Maros, unde lam făcut de pază la camera lui nenea Szabó.

Nu am cunoştinţă despre instrucţiuni. Ştiu însă că au omorît un băiat şchiop fiindcă, după cum se spunea, îi trădase ruşilor. Aceasta mi le-a spus o fată Erzsi. Această fată mi-a spus că nenea Szabó şi oamenii săi l-au omorît pe şchiopul fiindcă i-a trădat. O dată, un tînăr soldat de la securitate a venit la noi în Piaţa Széna şi l-a căutat pe nenea Szabó. Soldatul a fost arestat pentru că s-a spus că a venit la noi ca să ne spioneze. L-au închis în pivniţă şi l-au omorît. În str. Maros l-au omorît şi pe comandantul companiei noastre nr. 1 pentru că, după cum s-a afirmat, a încercat să ne inducă în eroare.

A fost ordin ca să se prindă şi să se aducă la noi oameni de la securitate. Patrulele spuneau că oamenii de la securitate au fost aduşi la ordinul lui nenea Szabó.

Au fost aduse 51 de persoane, între care două femei. În ziua de 4 noiembrie Szabó a ţinut un discurs, cerînd să nu depunem armele. Mai exista şi un grup special compus din 48 de persoane, dar nu ştiu cui au fost subordonaţi aceştia; ei făceau parte din grupul lui nenea Szabó".

La întrebarea locţiitorului procurorului general, martorul a dat următorul răspuns:

„Eu l-am văzut mort pe acel tînăr de la securitate care *a intrat viu în Piaţa Széna*".

La întrebarea acuzatului Szabó János, martorul a declarat:

„Omul a fost dus în pivniţă viu, dar cînd l-au scos de acolo era acoperit cu o pătură şi era mort. Noi ne-am uitat şi i-am văzut faţa".

Guszman Teréz, ucenică la o croitorie de damă, în vîrstă de 16 ani, membră în grupul înarmat al lui Szabó, a confirmat în depoziţiile sale cele afirmate de către Kovács:

Scanned with OKEN Scanner

„In cazarma din str. Maros s-ar fi ucis un om de la securitate. Acest lucru l-am auzit de la un individ cu numele de Kocsis István. Se spunea că omul i-ar fi indus în eroare pe cei care căutau oameni de la securitate cu funcţiuni înalte. De la alţii însă am auzit că acest om a fost împuşcat la ordinul lui nenea Szabó. Am auzit că un om şchiop a fost executat fiindcă ar fi făcut spionaj în favoarea ruşilor. Aceste lucruri mi le-a spus o fată cu numele de Erzsi".

Szeifert Tiberiu, în vîrstă de 36 de ani, de profesie statistician, născut la Sibiu, care a fost unul din locţiitorii lui Dudás şi pe care Dudás l-a numit locotenent-colonel, a condus atacul împotriva Ministerului de Externe. La dezbatere, acesta a făcut următoarea caracterizare a lui Szabó János şi a grupului său:

„In legătură cu grupul Szabó se putea vorbi mai degrabă de banditism decît de indisciplină. Opreau automobile şi trăgeau asupra lor. Membrii grupului Szabó au adus şi la noi oameni de la securitate, însă ori le-am dat drumul, ori i-am trimis sub escortă în str. Fő.

Am auzit de la un individ cu numele de Kübel Antal, — aceasta s-a petrecut după ziua de 5, — că Szabó a împuşcat în Piaţa Széna doi motociclişti. Szabó nu voia să se supună nimănui. Şi în timpul încetării focului el continua să tragă asupra maşinilor.

Am auzit de la oamenii aparţinînd grupului lui Szabó că au împuşcat pe bulevardul Armatei Roşii mai mulţi oameni de la securitate.

Cei din Piaţa Széna erau o adunătură de fel de fel de oameni, de elemente dubioase. Szabó alerga toată ziua de colo-colo cu pistolul automat atîrnat de gît, ca un zmintit".

In legătură cu cealaltă bandă care îşi avea baza în sediul ziarului „Szabad Nép", rechizitoriul procurorului general spune următoarele:

„Dudás şi-a instalat comandamentul său în fostul sediu al ziarului «Szabad Nép». Membrii grupului înarmat, care a stat sub comanda sa, au comis asasinate, au ridicat activişti de partid şi alţi cetăţeni, dintre care o parte au dispărut".

Rebelii înarmaţi care au operat în sediul ziarului „Szabad Nép" au stat sub comanda operativă a lui Kovács András, fost

ofiţer horthyst, unul din locţiitorii lui Dudás. Aici a avut un rol conducător un individ denumit „nenea Feri", fost ofiţer horthyst, care a figurat sub numele fals de locotenent Tóth, numele său adevărat fiind Pálházi Ferenc.

Deşi sînt încă departe de a fi descoperite toate detaliile privind activitatea acestor grupuri, totuşi depoziţiile martorilor şi procesele-verbale aruncă o lumină asupra esenţialului.

V. J., salariat într-o tipografie, a declarat următoarele:

„Din cele constatate de mine în clădirea în care îşi avea sediul ziarul «Szabad Nép» se aflau aproximativ 200 de bandiţi înarmaţi. După informaţiile mele — la 1 noiembrie, aceştia primiră din partea lui Dudás ordinul să interzică oricărui străin să stea în timpul nopţii în clădire, oricine ar fi, chiar şi tipograf, şi să tragă fără nici o somaţie în cei care ar încerca să intre. Sînt informat că teroriştii au spart dulapurile tipografilor şi au furat hainele lor de lucru. Ştiu că pe infractorii eliberaţi din închisori i-au îmbrăcat tot aici. Acest lucru l-am constatat şi din faptul că în clădire se puteau vedea haine vărgate împrăştiate".

Contrarevoluţionarii şi criminalii care s-au instalat în clădirea ziarului „Szabad Nép" jefuiau în mod sistematic marele magazin „Corvin", care se găsea în vecinătate.

Dăm un extras din depoziţia lui N. G., salariat al magazinului „Corvin":

„In ziua de 4 noiembrie au început să se strecoare în magazinul «Corvin», venind din sediul ziarului «Szabad Nép», bandiţi înarmaţi. ...Banda înarmată venea în grupuri mici la magazin şi ne silea să deschidem magazinul, pentru ca să ajungă la obiectele de îmbrăcăminte. Din cîte îmi amintesc, conducătorul grupurilor înarmate din magazin era o persoană cu numele de „Feri Becsi"... Bandiţii au furat ceasurile şi aparatele fotografice care se găseau în magazin şi au luat cu ei o cantitate însemnată de articole de îmbrăcăminte şi bocanci".

Extras din depoziţia lui B. I.:

„Dintre bandiţii înarmaţi veniţi din sediul ziarului «Szabad Nép» mai mulţi erau în haine de ocnaş; era evident că între ei erau şi condamnaţi eliberaţi din închisori. Aceşti ocnaşi şi ceilalţi bandiţi înarmaţi au furat enorm de multe articole de îmbrăcăminte. După aprecierea mea,

aproximativ 300 de bandiţi înarmaţi s-au îmbrăcat în magazinul «Corvin»... In urma jafurilor săvîrşite de bandiţii înarmaţi, magazinul a suferit, după primele aprecieri aproximative, o pagubă de aproximativ 3.000.000 de forinţi".

Contrarevoluţionarii înarmaţi au dus victimele lor la sediu, unde le-au ţinut închise. O salariată a magazinului, femeie mai în vîrstă, a relatat în legătură cu aceasta următoarele:

„La 31 octombrie 1956, în cursul dimineţii, după ce mi s-a atras atenţia că contrarevoluţionarii m-au căutat în magazin, mi s-a spus să mă duc acasă. M-am îmbrăcat şi am vrut să plec din magazin. Cum am ieşit pe poarta de serviciu am văzut că acolo stau cinci tineri înarmaţi împreună cu Sárpataki Peter şi Podhonoczky István, două persoane care fuseseră mai înainte concediate de la magazin. (Din depoziţiile altor martori se constată că aceste persoane au fost concediate pentru furt şi fraude). Cum am ieşit pe poartă, Sárpataki s-a năpustit asupra mea, m-a apucat de păr şi m-a trîntit jos... După aceasta m-au tîrît, înjurîndu-mă, la poarta din strada Rökk Szilárd a ziarului «Szabad Nép». De la poartă am fost dusă într-o cameră de la etajul II, unde se afla o persoană cu numele de Kovács András, locţiitorul lui Dudás József, comandantul contrarevoluţionarilor înarmaţi. Cum am intrat în cameră, am fost percheziţionată şi mi s-a luat tot ce am avut asupra mea. Nici mai tîrziu nu mi s-a restituit poşeta, stiloul, creionul automat şi nişte alimente. După aceasta am fost pusă la perete cu mîinile la spate şi mi s-a luat interogatoriul. Am fost interogată de către Kovács András.

In camera în care am stat arestată au fost aduse ulterior mai multe persoane; după aprecierea mea, spre seară eram deja 12 persoane, între care şi trei femei. După cum am putut constata, cei care au fost aduşi erau foşti activişti ai securităţii, ai armatei şi ai poliţiei. In cameră se găseau oameni înarmaţi cu pistoale automate şi grenade. In timpul interogatoriului, în repetate rînduri, au mai intrat în cameră şi «comandanţi-adjuncţi» ai bandei înarmate, punînd şi ei întrebări. Astfel a intrat şi un individ denumit «nenea Feri» şi un tînăr cu păr blond-roşcat, care purta ochelari. Aproximativ pe la orele 9 seara s-a produs în cameră o mişcare şi toată lumea aştepta cu vădită agitaţie să intre comandantul, Dudás József. Acesta a păşit în cameră, purtînd pantaloni negri de călărie, cizme de lux şi o haină civilă. Avea în mod vizibil o atitudine de comandant, dădea ordine".

Scanned with OKEN Scanner

Despre activitatea „vînătorilor de capete" de la sediul ziarului „Szabad Nép" aruncă o lumină și depoziția martorului S. G.:

„Luni (5 noiembrie), ora 7 dimineața, am văzut că la dreapta porții (este vorba de poarta casei din strada Stáhly nr. 13), la aproximativ 5—6 m, zac trei cadavre, dintre care două în haine civile, iar unul în uniformă militară sovietică. Din poziția cadavrelor se vedea clar că nu au murit acolo unde zăceau, ci au fost tîrîte pînă acolo. Acest lucru reieșea și din faptul că pe caldarîm se vedeau clar urmele pe unde au fost tîrîte cadavrele, urme de sînge care duceau pînă la copacul din colțul străzilor Rökk Szilárd și Stáhly. Acest copac se afla la colțul magazinului «Corvin», în fața primei ferestre a restaurantului «Corvin»".

Acuzatul *Varga Rezsö,* născut în 1938, domiciliat la Rákosszentmihály, cu cazier judiciar, confirmă în depoziția sa mărturiile de mai sus și relatează și despre alte asasinate.

„Mă găseam arestat în închisoarea din strada Marko sub învinuirea de sustragere. La 2 noiembrie am fost lăsați liberi. Auzind că la sediul ziarului «Szabad Nép» funcționează comandamentul răsculaților, m-am dus și m-am prezentat acolo. Comandantul rebelilor era Kovács András, care mi-a dat armă. Încă în seara aceleiași zile a fost adus acolo un procuror cu numele de Sarkadi. Acesta și încă o persoană se aflau sub paza noastră. Mai tîrziu i-am dus pe amîndoi afară, în spatele clădirii «Corvin», unde au fost executați (observație: „cealaltă persoană" era locotenentul Fodor Pál. Acestea au fost cadavrele văzute de martorul S. G.).

Prizonierii erau transportați la comandamentul de poliție din strada Hársfa, unde o parte erau lăsați să plece; nu însă ofițerii de securitate.

În Piața Tisza Kálman, grupul a asasinat trei ruși, iar într-un magazin alimentar un ofițer sovietic. Kovács a săvîrșit singur execuțiile.

În ziua de 6 a trecut pe la magazinul «Corvin» un individ cu numele de «nenea Feri»; și el a adus două persoane pe care le-a executat în curtea magazinului. A doua zi a fost executat un om cu numele Béla Szabó, care, după cum se spunea, ne trădase. O dată «nenea Feri» mi s-a lăudat spunîndu-mi că într-o locuință a înjunghiat cu propriul său cuțit două persoane. Hainele sale erau pline de sînge.

Scanned with OKEN Scanner

In Piața Baross am prins la un moment dat șase oameni de la securitate, dintre care doi răniți. I-am dus la tipografia Athenaeum. Dintre cei 4 unul a fost împușcat în cap, unul a fost luat de către Kovács, iar doi de către «nenea Feri». Executarea lui Sarkadi a avut loc în noaptea de 4, executarea celorlalți în cele următoare".

*

Materialul procesului arată că puterea lui Dudás József s-a bazat pe bandele înarmate formate din ocnași și foști ofițeri horthyști. Aceste bande au comis numeroase crime de drept comun, jafuri și asasinate, cu scopul de a teroriza populația și a netezi astfel drumul pentru răsturnarea regimului nostru democrat și instaurarea lui Dudás la putere.

Colegiul militar al tribunalului suprem al Republicii Populare Maghiare i-a condamnat pe Dudás József și pe Szabó János la moarte. Sentința a fost executată în dimineața zilei de 19 ianuarie 1957.

Scanned with OKEN Scanner

Occidentul capitalist și evenimentele din Ungaria

EXTRASE DIN PRESA OCCIDENTALĂ

I

De unde s-a aţiţat focul

Amestecul Occidentului în chestiunile interne ale democraţiilor populare, lupta neîntreruptă şi cu toate mijloacele împotriva regimurilor democrat-populare se desfăşoară de fapt de ani de zile. În discursul rostit în ziua de 6 august 1951 în senatul Statelor Unite şi publicat în aceeaşi zi în „Congressional Records", *senatorului McCarran* a expus în mod amănunţit importanţa luptei îndreptate împotriva ţărilor care construiesc socialismul. În cadrul discursului, senatorul a arătat că consideră necesară :

> „...Sprijinirea maximă a grupurilor ilegale rebele pe teritoriile care stau sub controlul comunist, colaborarea deschisă şi eficace cu sutele de mii de refugiaţi din ţările comuniste. Nu există nici un motiv — continuă senatorul — ca atacul nostru să se limiteze numai la acţiuni guvernamentale. Sînt lucruri pe care în timp de pace guvernul nu le poate întreprinde în mod deschis, însă care pot fi duse la bun sfîrşit prin folosirea unor grupuri particulare. În momentul de faţă întreprindem asemenea acţiuni. Ca exemplu poate fi dat comitetul «Europa liberă», care şi-a creat deja un sistem de emisiuni de radio împotriva ţărilor satelite. Acesta însă nu este decît un început modest. Posibilităţile sînt nelimitate".

Între aceste „posibilităţi" figurau putchurile înarmate, pregătirea, organizarea şi dezlănţuirea de răscoale. Încă din primăvara anului 1955 s-a elaborat în Statele Unite un program detaliat de acţiune, „programul asaltului politic îndreptat împotriva comunismului mondial". Acest program era de pe atunci programul detaliat al pregătirii armate, în care urmau să fie cuprinse şi elementele emigrate, trădătoare de patrie ale

Scanned with OKEN Scanner

țărilor de democrație populară. *David Sarnov*, președintele societății „Radio Corporation of America", a și elaborat planul de acțiune în această privință :

„Trebuie exploatată în mod masiv acea forță umană care poate proveni din organizațiile anticomuniste, bine pregătite și bine prelucrate... În anumite cazuri trebuie să li se creeze condiții emigranților ca în perioada crizei care va veni să se poată reîntoarce în patriile lor ca eventuali conducători. Trebuie formate detașamente ofițerești din emigranți ; efectivul lor să fie între 10—100 de persoane. Aceste grupuri să stea la dispoziție în așteptarea împrejurărilor corespunzătoare și a momentului oportun".

Pregătirea organizatorică era însoțită și de o pregătire ideologică. Acest lucru reiese și din conferința lui *Adolf Berle*, membru în prezidiul comitetului „Europa liberă", care a expus și linia pregătirii ideologice a rebeliunilor. Acest mister Berle este un diplomat american care la începutul anului 1940 a fost subsecretar de stat la externe. Conferința în speță a ținut-o la așa-zisa universitate „Europa liberă", care nu este altceva decît o școală de spionaj a americanilor, mai precis a comitetului „Europa liberă", care funcționează lîngă Strassbourg, în Franța. Studenții acestei „universități" sînt elemente alese dintre emigranții proveniți din țările de democrație populară. Numărul din 1 decembrie 1951 al ziarului „Manchester Guardian" demască această școală, arătînd :

„Studenții ei se angajează ca, imediat ce împrejurările vor permite acest lucru, să se întoarcă în patria lor. Ei sînt tratați ca membrii acelei pături noi, selecționate care va veni la putere după «eliberarea» țărilor de democrație populară".

Despre studenții universității „Europa liberă", ziarul „New York Times", în numărul său din 13 martie 1952, scrie următoarele :

„Unii dintre ei își exprimă speranța că izbucnirea războiului se va produce în curînd, aceasta fiind pentru dînșii împrejurarea cea mai favorabilă pentru reîntoarcerea în patrie".

Studenților acestei „universități" le-a conferențiat mister Berle. Întregul conținut al conferinței, precum și difuzarea ei în limba maghiară prin „Institutul legăturilor culturale internaționale" dovedește că acest mister Berle din America are ca

profesie activitatea de subminare a țărilor socialiste din Europa.

Mr. Berle, în prelegerea sa „universitară", stabilește în felul următor obiectivul principal:

„Vom înlătura pur și simplu din cale comunismul, ca o piedică a acelui scop nou și măreț care formează baza revoluției secolului al XX-lea".

În această acțiune, după Berle, rolul conducător va reveni, bineînțeles, Americii:

„America, care este în stare să socializeze capitalismul (?!), are dreptul să spună unei țări care se eliberează de sub jugul comunismului: «Noi știm cum se face acest lucru»".

Una dintre principalele linii ideologice în lupta pentru „înlăturarea" comunismului este ștergerea cît mai completă a diferențelor fundamentale dintre socialism și capitalism.

„Nu are nici o importanță — afirmă domnul Berle — dacă în Polonia sau Cehoslovacia — în măsura în care există libertatea cuvîntului și libertatea spirituală, unde oricine poate să tindă nestingherit la bunăstare — căile de comunicație sau fabricile sînt conduse de întreprinderi particulare sau comitete socialiste... Pe noi ne interesează mai puțin formele exterioare ale sistemelor socialiste, și în mai mare măsură conținutul lor".

D-l Berle afirmă că pentru dumnealor „nu are importanță", „le este cu totul indiferent" dacă este vorba de un sistem socialist sau capitalist, atît doar ca totul să fie un sistem după placul lor. Mister Berle mai comunică: „cea mai mare parte a muncii de pregătire s-a și făcut", dar că „nu are voie să numească persoanele care la timpul cuvenit vor executa această muncă".

Este în afară de orice discuție că această conferință a d-lui Berle, difuzată în limba maghiară și în Ungaria, înseamnă cel puțin epuizarea noțiunii amestecului în treburile interne ale altor state. Dar în legătură cu intervenția apuseană în Ungaria s-au găsit și alte dovezi, cu totul de altă natură. Astfel, în ziua de 28 octombrie, maiorul de honvezi D. a dus tratative cu rebelii înarmați din Piața Széna pentru depunerea armelor. În cursul acestor tratative, după cum scrie în raportul său,

„majoritatea conducătorilor a fost pentru depunerea armelor și retragerea liberă. Un grup mai mic dintre con-

Scanned with OKEN Scanner

ducători, dar foarte încăpățînat, cerea continuarea luptei. În numele acestui grup vorbea Ekren, care a declarat că ei au îndrumări precise, din partea conducătorilor superiori, pentru continuarea luptei... «Tocmai din acest motiv — mi se adresă Ekren — noi continuăm lupta, și puteți comunica mandatarilor dv. că în seara acestei zile eu am fost asigurat de către... (aci textul original numește trei ambasade occidentale și de alte ambasade) că pe mîine vor sosi întăriri din Germania de vest». Cu această ocazie mai mulți au declarat că răscoala armată a început să fie organizată nu la 23 octombrie, ci încă din toamna anului 1953... A doua zi, la 29 octombrie, am observat că cei din Piața Széna, de astă dată mult mai puțini la număr, însă înarmați cu arme automate germane și alte arme de fabricație occidentală, și-au reocupat pozițiile de luptă. Dacă mi-aduc bine aminte, în ziua de 29 dis-de-dimineață s-au prezentat la noi Ekren și «nenea Szabó», înarmați cu automate germane, și au insistat să anulăm convenția de încetare a focului. Cu această ocazie l-am întrebat pe Ekren ce îl determină să ia din nou poziție împotriva înțelegerii pentru încetarea focului? La aceasta, el a răspuns că a fost la ambasadă și acolo i s-au făcut reproșuri foarte aspre pentru că a acceptat asemenea condiții".

Fapte similare sînt relatate și de către maiorul Sz., care arată că la universitatea unde lucra ca profesor a fost vizitat de către o delegație venită din Bonn. Cele relatate de către dînsul sînt arătate în altă parte a acestei cărți.

Articolul ziaristului belgian *Raymond Darolle,* apărut în „Le Soir Illustré", este o mărturie caracteristică privitoare la faptul că mijloacele de transport ale „Crucii Roșii" au fost întrebuințate atît pentru transportul armelor, cît și pentru alte abuzuri. Citățm din acest articol:

„Cea mai bună metodă pentru a ajunge din Györ în capitală era folosirea unuia din numeroasele automobile ale «Crucii Roșii», care veneau din Austria cu medicamente și alimente de care se simțea o atît de mare nevoie. Ne-am urcat în prima mașină care a oprit la semnele noastre. După ce am parcurs vreo trei kilometri, șoferul s-a oprit în fața unei tipografii. Tovarășii noștri de drum au încărcat repede mașina cu broșuri și ziare antisovietice; am pornit din nou — trebuie să recunosc că fără prea mare bucurie — prin satele înșirate de-a lungul șoselei spre Budapesta să distribuim, sub privirile sovieticilor, această literatură periculoasă".

Scanned with OKEN Scanner

Azi nu se mai poate stabili numărul emigranţilor fascişti, al ziariştilor, al reporterilor de radio etc. care, împreună cu alte personalităţi „mult mai însemnate“ din străinătate, au trecut clandestin graniţa maghiară cu scopuri foarte bine determinate. Astfel, mai multe ziare americane au dezvăluit faptul că generalul american *Donovan,* care în timpul celui de-al doilea război mondial a fost şeful spionajului american, în timpul evenimentelor din Ungaria se afla în Austria în calitate de conducător al aşa-zisului „Comitet internaţional de salvare“. Conform ştirii apărute în ziarul „Washington Daily News“, Donovan s-a reîntors la Washington la sfîrşitul lunii noiembrie, venind din Ungaria. Ziarul arată că, cu ocazia şederii sale în Austria, el a trecut în repetate rînduri graniţa maghiară. La Washington, Donovan a declarat în faţa corespondenţilor de presă că „ajutorul“ cel mai bun ce se poate acorda

Arriba

ESPAÑA CONTRIBUIRA CON SUS TROPAS AL CONTROL MILITAR INTERNACIONAL DEL TERRITORIO HUNGARO

Cotidianul lui Franco scrie pe prima pagină: „Spania va participa cu trupele sale la supravegherea internaţională a teritoriilor maghiare“.

forţelor contrarevoluţionare maghiare este „aprovizionarea cu arme a celor care mai luptă“. La întrebarea dacă „Statele Unite trebuie să sprijine continuarea luptelor“, Donovan a răspuns scurt: „Bineînţeles“.

Pot fi date numeroase exemple şi de alte forme de intervenţie. Astfel, în ziua de 30 octombrie au aterizat pe aerodromul din Schwechat de lîngă Viena mai multe avioane bimotore şi cuadrimotore conduse de piloţi militari englezi (ofiţeri de aviaţie). Încărcătura acestor avioane a fost transportată pe avioanele „Malev“ („Societatea ungară de transporturi aeriene“), sosite pe acel aeroport, care au transportat-o în Ungaria. Oare, dacă ar fi fost vorba de transporturi ale „Crucii Roşii“, de ce nu au fost efectuate în mod similar cu celelalte transporturi de acest fel, făcute cu avioane *civile* care au aterizat într-un alt loc al aceluiaşi aerodrom? Dece l-au scos dintr-un avion „Malev“ agenţii poliţiei *austriece* pe Sz. B., delegatul comerţului exterior maghiar, care, avînd asupra sa paşaport diplomatic, a vrut să plece cu acest avion? Şi oare cum

Scanned with OKEN Scanner

a fost posibil ca în Austria, *țară neutră*, să aterizeze *avioane militare engleze* și să se transbordeze încărcătura acestora pe alte avioane?

Presa a publicat știri și despre „vizitele" făcute în Ungaria de diverși oameni din străinătate. „Hungaria nouă", ziar al emigranților unguri, din München, a publicat în numărul său din 16 noiembrie un articol scris de contesa *Széchényi Beatrix*, care venise de asemenea în acele zile la Budapesta, articol în care se relatează următoarele:

> „sprijinul serviciului de ajutorare al ordinului cavalerilor de Malta din Germania a fost o manifestație a adevăratei simpatii și dragostei față de poporul maghiar".

Széchényi Beatrix, făcînd o vizită la „Ambasada austriacă din Rózsadomb", a anunțat venirea „delegației maltezilor austrieci și germani", adică s-a anunțat *pe sine însăși, pe ducele Lichtenstein și pe contele Eltz.* Contesa Beatrix Széchényi și ducii și conții care o însoțeau, după ce au părăsit ambasada austriacă, au plecat în mașinile lor spre cardinalul Mindszenty.

Ordinul cavalerilor de Malta a participat efectiv în cele mai variate forme ale intervenției. Cu ajutorul lor au venit în Ungaria cei doi *conți Hoyos*, odrasle de aristocrați maghiari emigranți, membri ai unei familii aristocrate dintre cele mai bogate care și în momentul de față desfășoară o muncă politică dintre cele mai active în Austria. Amîndoi au desfășurat o activitate intensă, organizînd introducerea de armament și oameni prin contrabandă în Ungaria, între altele și în comuna austriacă Rechnitz, și în alte locuri. Oare ce fel de ajutor au putut acorda toți acești „cavaleri", conți și duci și cu ce scop s-au grăbit ei să vină așa de urgent în Ungaria în aceste zile?

În afara intervenției americane s-a făcut simțită și cea a Vaticanului. În numărul din 13 decembrie al ziarului „Journal de Genève" putem citi următoarele:

> „Unii unguri, se pare, reproșează Vaticanului că nu a sprijinit în suficientă măsură răscoala lor națională. Această părere este complet neîntemeiată... Vaticanul și-a trimis oamenii săi de încredere în Ungaria. Astfel, delegatul Vaticanului, monseniorul Rodhain, a ajuns pînă în capitală și a dus tratative cu cardinalul Mindszenty, pe care guvernul Nagy tocmai atunci l-a scos din închisoare. După ce s-a informat asupra situației, el a predat cardinalului suma trimisă catolicilor maghiari de către papa și,

Scanned with OKEN Scanner

ducînd cu sine documente secrete foarte valoroase, s-a întors la Vatican. Scurt timp după aceasta și monseniorul Zágon, rectorul Institutului maghiar al Vaticanului, a făcut aceeași călătorie. El s-a reîntors la Roma ducînd cu sine mesajul episcopilor maghiari. În cursul evenimentelor ulterioare au fost postați de-a lungul granițelor austriece observatori speciali. Aceștia au ținut un contact prin corespondență cu secretariatul de stat al Vaticanului".

Totuși rolul principal atît în aţiţarea spiritelor cît și în transmiterea ordinelor organizatorice, tactice și de altă natură din străinătate a revenit *postului de radio „Europa liberă"*. Acest lucru nu numai că este recunoscut de o mare parte a presei occidentale, dar unele organe de presă îl și considerau excesiv. De altfel, chiar ziarul „Abendzeitung", care apare la München, cere interzicerea activității acestui post de radio cu sediul la München:

„De la evenimentele tragice din Ungaria încoace — scrie ziarul — redacția ziarului nostru primește fără întrerupere cereri, scrisori, telegrame, chemări telefonice prin care se ia atitudine în modul cel mai hotărît împotriva postului de radio care activează la München... Radio «Europa liberă» a aţiţat ani de-a rîndul la o răscoală în Ungaria, iar în ultimele săptămîni a încurajat pe rebeli la continuarea rezistenței. Radio «Europa liberă» a promis ajutor rebelilor... și este responsabil pentru măcelul sîngeros din Ungaria. Postul de radio «Europa liberă» este finanțat de America... și își primește ordinele de la Departamentul de stat al Americii, față de care răspund de activitatea lor funcționarii americani ai acestui post de radio... Radio «Europa liberă», dacă a avut un motiv de existență, l-a justificat... Guvernul federal trebuie să informeze imediat Washingtonul de atmosfera agitată și de revolta pe care le-au provocat în timpul crizei emisiunile postului de radio «Europa liberă» nu numai în Germania, dar în întreaga Europă".

În numărul său din 14 noiembrie, ziarul american „New York Herald Tribune" se ocupa, în baza unei știri de la Bonn, de protestul guvernului vest-german împotriva activității postului de radio „Europa liberă":

„I s-a reproșat postului de radio «Europa liberă» de către ziarele franceze și vest-germane — arată ziarul american — că a aţiţat pe rebelii maghiari și a contribuit

la prelungirea luptelor, promiţînd ajutor chiar şi atunci cînd toate speranţele lor s-au dovedit zadarnice".

Michel Gordey, corespondentul ziarului „France Soir" din Paris, care a revenit acum de la Budapesta, scrie astăzi următoarele :

„Am ascultat posturile de radio din străinătate, singura noastră sursă de ştiri despre lumea din afară. Am auzit foarte multe ştiri false despre cele ce se întîmplă în Ungaria.

Am ascultat şi emisiunile postului de radio «Europa liberă» de la München pentru ţările satelite, al cărui ton nerăbdător şi apeluri nervoase la rebeliune au cauzat, fără îndoială, multe rele.

În ultimele zile, mulţi unguri ne-au declarat că aceste emisiuni au provocat multe vărsări de sînge".

Mendelsson, expertul pentru problemele Europei de est, a publicat în revista „New Statesman and Nation" un comentar amplu din care cităm mai jos :

„Radio «Europa liberă» s-a amestecat în mod activ în evenimentele din Ungaria ; acest post a trimis o echipă întreagă de propagandişti de radio în oraşul Györ. Paralel cu aceasta, a emis de la postul său din München apeluri neîntrerupte care aţîţau la luptă ; conform surselor germane demne de încredere, acest post de radio a promis în permanenţă trimiterea de ajutoare militare din vest".

În numărul din 13 noiembrie al revistei „Die Presse", citim următoarele :

„Tot ce se pălăvrăgea la München, Londra, Paris şi New York, la un cîrnat şi un pahar de whisky, pentru completarea programului zilei a fost primit de către viteazul, dar nechibzuitul popor maghiar drept bun şi adevărat... Încă în ziua de joi, un tînăr ofiţer a fost trimis din cazarma Kilian, puternic asediată, la ambasadele occidentale ca să întrebe cînd vor sosi, în fine, la Budapesta forţele poliţieneşti paraşutate ale O.N.U.-ului... Ofiţerul a plecat foarte trist cînd i s-a explicat că nu este vorba nici de paraşutişti, nici de detaşamente poliţieneşti".

Postul de radio „Europa liberă" a devenit aproape organul conducător şi organizator al mişcărilor care s-au transformat în contrarevoluţie. El nu numai că a lansat lozinci

Scanned with OKEN Scanner

aţiţătoare, dar a transmis şi ordine concrete de luptă. A dat sfaturi posturilor ilegale de radioemisiune, arătîndu-le pe care lungime de undă să-şi transmită emisiunile. Pe cei care luptau cu arma îi îndemna să intensifice rezistenţa. De exemplu, atunci cînd guvernul Nagy Imre a lansat apelul de încetare a focului, postul de radio „Europa liberă" a îndemnat imediat pe ascultătorii săi să încalce convenţia de încetare a focului. După *colonelul Bell*, expertul militar şi comentatorul acestui post de radio, încetarea focului „este tot aşa de periculoasă ca şi calul troian".

„Nagy Imre şi colaboratorii săi — a spus el la 29 octombrie — vor să repete în mod rafinat şi modern istoria calului troian. Ei au nevoie de încetarea focului, similar calului troian, pentru ca guvernul de la Budapesta, momentan încă la putere, să-şi poată menţine poziţia cît se poate de mult... Luptătorii pentru libertate nu au voie să piardă din vedere nici o clipă planul guvernului, căci altfel se va repeta tragedia calului troian".

După cum ştim, ca urmare a aţiţărilor postului de radio „Europa liberă" şi a intervenţiei inadmisibile a unor legaţii occidentale, convenţia de încetare a focului a fost într-adevăr încălcată. A doua zi, la numai cîteva ore după transmiterea emisiunii de care am pomenit, s-a pornit atacul împotriva sediului de partid din Piaţa Republicii, împotriva altor organizaţii, împotriva sutelor şi miilor de comunişti şi oameni cu convingeri democratice.

D-l colonel Bell a dat ordine şi mai categorice în emisiunea pentru Ungaria difuzată la 31 octombrie :

„Din conducerea forţelor armate maghiare trebuie să plece conducătorii comunişti, care nici pînă acuma nu aveau ce căuta acolo ! Camarazi, luptători pentru libertate ! Revendicaţi-vă imediat portofoliul Apărării Naţionale, postul comandantului suprem şi postul de şef al statului-major ! Aceasta va fi pentru voi garanţia cea mai sigură !"

După cum ştim, forţele contrarevoluţionare au şi executat ordinele postului de radio „Europa liberă" : foarte curînd ele au formulat această revendicare.

In aceeaşi zi „Europa liberă" a transmis următoarea „Notă marginală" :

„Internele sînt încă în mîinile lor şi Apărarea Naţională tot a lor este. Luptători pentru libertate, nu toleraţi acest

lucru! Să nu atîrnați armele în cui! Nici o bucată de cărbune, nici o picătură de păcură să nu dați guvernului de la Budapesta pînă cînd Internele și Apărarea Națională nu sînt în mîinile voastre!"

În aceeași zi, comentatorul postului de radio „Europa liberă", Janus, a transmis și îndrumări de ordin politic: a chemat la rezistență împotriva „micului cabinet", recent format. Cu cîteva zile înainte, cînd s-a constituit primul guvern Nagy Imre, cu o compoziție mai largă, „revoluționarii" manevrați de „Europa liberă" i-au făcut opoziție. Cînd s-a înființat „micul cabinet", satisfăcîndu-se astfel revendicările lor formulate mai înainte, propagandiștii americani au avut gata pregătite noi ordine: să se ia atitudine și împotriva acestui cabinet, să se împingă mai departe guvernul mereu mai spre dreapta:

„Micul guvern nu garantează nimic! Situația actuală este atît de imposibilă, atît de caraghioasă, încît nu poate fi acceptată nici în mod provizoriu! Sarcina cea mai importantă este, așa cum revendică posturile libere de radio, formarea urgentă a unui nou guvern național provizoriu, pentru a îndeplini sarcinile! În acest guvern nu pot participa decît adevărații reprezentanți ai partidelor și conducătorii efectivi ai luptei pentru libertate" — își dădea dispoziția agentul american.

Și, spre a fixa un program politic mai detaliat și revendicări mai concrete, postul „Europa liberă" cerea, în așa-numitul apel lansat de către „Comitetul național" de la Szentgotthárd, denunțarea tratatului de la Varșovia, controlul internațional (a se înțelege occidental) al alegerilor, desființarea misiunilor diplomatice ale Ungariei din străinătate și multe altele.

II

Mîna Washingtonului în Ungaria

(Extrase din articolul ziaristului american Albert E. Kahn)

Adevărul este că, de cîțiva ani încoace, anumite organe ale statului, misterioase și puternice, împreună cu diverse organe semioficiale care se află sub conducerea unor conducători militari și magnați ai industriei, se străduiesc să organizeze „răscoale" în „statele satelite". În arhiva mea sînt numeroase dosare în care, sub titlul „Activitatea de spionaj a Statelor Unite în străinătate", figurează o serie de decupări din ziare

Scanned with OKEN Scanner

și alte documente. In lumina evenimentelor recente din Ungaria, aceste materiale oferă o lectură foarte interesantă. Permiteți-mi, vă rog, să fac din acestea un mic buchet.

Așa s-au infiltrat

In ziua de 9 aprilie 1948, ziarul „U. S. News And World Report" a publicat un articol despre activitatea de spionaj și de sabotaj american în străinătate. Între altele, articolul arată cele ce urmează :

„După anumite concepții din Washington și din străinătate, «Operation X» trebuie să lucreze în dosul cortinei de fier potrivit aceleiași tactici după care a lucrat în perioada războiului «Office of Strategic Services» («Oficiul serviciilor strategice»). Această concepție prevede folosirea unor măsuri necruțătoare, recurgerea, dacă e nevoie, și la asasinate, pentru ca astfel să se țină într-o stare de alarmă partea rusă a lumii. Oficiul trebuie să finanțeze mișcările subterane în țările satelite ale Rusiei".

În 30 octombrie 1949 agenția „Associated Press" a relatat următoarele despre „Central Intelligence Agency" („Agenția centrală de spionaj"), agenție înființată pentru coordonarea și sprijinirea activității tuturor organizațiilor americane de spionaj :

„Deși rețeaua americană de spionaj n-a ajuns încă la maturitate, ea este deja puternică și în dezvoltare... Spionii americani lucrează acum în întreaga lume fără zgomot și invizibili".

În iunie 1950 senatorul american Henry Cabot *Lodge* junior, numit ulterior delegatul Statelor Unite la O.N.U., a prezentat în Congres un proiect de lege care ar autoriza armata americană să recruteze chiar și 10.000 de persoane străine care, așa cum relatează ziarul „New York Times", „după toate probabilitățile trebuie să fie aruncați în luptă în apropierea și în dosul cortinei de fier". Dewey Short, membru al Congresului, a declarat cu această ocazie :

„Să recunoaștem în mod cinstit. Aceasta e o afacere murdară".

În numărul din 12 decembrie 1951 al ziarului „New York Times", Anthony *Leviero* scrie un articol intitulat „Americanii și străinii care colaborează cu ei pe teritorii critice", în care

Scanned with OKEN Scanner

comentează propaganda desfășurată în țările Europei răsăritene și arată că există trei feluri de propagandă : propagandă albă, neagră și cenușie. In continuare, face următoarea precizare :

„Propaganda albă este o acțiune deschisă, directă, ca emisiunile postului de radio «Vocea Americii»... Propaganda neagră nu indică sau falsifică sursa sa și poate cuprinde și folosirea violenței, difuzarea zvonurilor, dezlănțuirea unor tulburări, zvonuri despre tulburări, precum și alte activități, cu scopul de a tulbura atmosfera și a semăna nesiguranță. Propaganda cenușie o aplicăm în semiobscuritatea care ocupă locul dintre propaganda albă și cea neagră".

In luna octombrie 1951, Congresul american a aprobat un amendament la legea securității mutuale (Mutual Security Act), potrivit căruia se alocă 100.000.000 de dolari pentru finanțarea unei activități desfășurate de anumite „persoane selecționate" care

„domiciliază în țările Europei răsăritene sau care s-au refugiat din aceste țări, cu scopul ca aceste persoane să devină membri ai forțelor armate ale N.A.T.O. sau cu alte scopuri". Sub „alte scopuri" se înțelege spionajul, sabotajul, acțiuni teroriste. Senatorul J. Kersten, cel care a prezentat acest amendament, a arătat că prin aceste mijloace „trebuie să sprijinim mișcarea ilegală de eliberare din țările comuniste". El a mai adăugat : „Dacă am afirma că în mișcarea de eliberare din Europa răsăriteană teroarea nu are nici un rol ar însemna că nu avem idee despre ceea ce înseamnă mișcare de eliberare".

In februarie 1952 s-a organizat la Washington o conferință de două zile la care, după relatările ziarului „New York Times", au participat „congresmeni, refugiați de dincolo de cortina de fier, pedagogi, diplomați și foști comuniști". După acest ziar, la această conferință a fost discutată „noua tehnică a războiului psihologic care se va folosi împotriva Uniunii Sovietice și a sateliților ei". De asemenea s-au făcut propuneri cu privire la crearea de grupuri subversive de milioane de oameni cu scopul de a provoca o atmosferă revoluționară.

Unul din oratorii principali ai acestei conferințe a fost *Robert A. Vogeler,* vicepreședintele societății „International Telephone and Telegraph Corporation", care nu de mult a stat 17 luni într-o închisoare din Ungaria după ce și-a recunoscut activitatea sa de spionaj și de sabotaj.

Scanned with OKEN Scanner

Cu șase luni după această conferință, s-a înființat sub conducerea lui Vogeler o organizație denumită „American Liberation Center“ („Centrul american pentru eliberare“). Această organizație a declarat că socotește ca sarcina sa principală „înarmarea a 45.000 de refugiați din Europa răsăriteană și ajutorarea rețelei subterane din țările care se află în dosul «cortinei de fier» și că aceasta va duce la revoluție“.

Anthony *Leviero,* colaboratorul ziarului „New York Times“, într-un articol al său care a apărut în numărul din aprilie 1952 al revistei „Nation's Business“, face următoarele precizări:

> „Nici un funcționar guvernamental nu va recunoaște acest lucru, dar noi instruim totuși spioni, sabotori și alți specialiști ai formelor mai necruțătoare ale războiului psihologic. Sînt învățați cum trebuie să pătrundă de unul singur în sistemul rusesc pentru a-l descompune. Învață cum trebuie aruncate în aer podurile, trenurile și uzinele care produc material de război, sînt învățați să mînuiască toate tipurile de arme...“

„Să riște și ei puțin sînge!“

La începutul anului 1955, Allan Dulles, fratele lui John Foster Dulles, a fost numit director al organizației „Central Intelligence Agency“. În timpul celui de-al doilea război mondial, Allan Dulles a fost conducătorul sectorului european al organizației de spionaj și de sabotaj denumită „Office of Strategic Services“. El este coproprietar al Biroului internațional de avocați Sullivan & Cromwell, birou care în 1930 a colaborat la organizarea cartelurilor monopoliste naziste. După cum arată ziarul „New York Times“, „aproape imediat după terminarea studiilor universitare la «Princeton College», Allan Dulles a început să participe la afaceri de spionaj“.

Ziarul „Newsweek“ relata în 1953, imediat după ce președintele Eisenhower și-a ocupat postul, că, deși se desmințe, totuși guvernul Eisenhower plănuiește să se sprijine, în lupta din ce în ce mai accentuată împotriva sovieticilor, pe subminare și pe acțiunile de sabotaj... Acest lucru se ascunde, deoarece cercurile oficiale din Washington se tem că opinia publică din Statele Unite s-ar cutremura dacă ar fi demascate metodele murdare pe care le folosește această țară.

Avem puține motive să ne îndoim de faptul că aceste metode murdare au dat în Ungaria rezultatele dorite de inițiatorii lor.

Scanned with OKEN Scanner

Ziaristul american *Drew Pearson*, care se bucură de multă popularitate, a descris la 8 noiembrie o întîmplare deosebit de importantă. Încă în 1950 auzise de la un emigrant maghiar, pe nume dr. Fábián Béla despre „uneltirile subversive" din Ungaria, cu care Fábián avea strînse legături.

„Poporul maghiar vrea să se răscoale — a spus Fábián lui Pearson. — Ungaria vrea să fie prima care să se opună stăpînilor sovietici... Cunosc neliniștea care a cuprins țărănimea... Dacă dv. ne veți ajuta puțin, în Ungaria va izbucni vîlvătaia". Pearson l-a întrebat pe Fábián ce ajutor ar putea da guvernul Statelor Unite. „Nimic în lume nu puteți cîștiga dacă nu veți risca ceva — răspunse Fábián. — Riscați și dv. puțin sînge!"

Faptele au dovedit că, atunci cînd situația a ajuns la vărsarea de sînge, organizațiile americane de spionaj nu au fost dispuse să rişte altceva decît sînge maghiar.

III

Participarea emigranților maghiari

Forțele cele mai active ale amestecului străin în evenimentele din Ungaria au fost, bineînțeles, politicienii, ofițerii, jandarmii etc. care fugiseră mai înainte din țară. Oficinele capitaliste respective au luat toate măsurile necesare ca aceștia să se încadreze nestingheriți în mersul evenimentelor. După cum relatează ziarul berlinez „Der Morgen":

„Direcția Societății miniere din Eschweiler a acordat concedii în ultimele zile ale lunii octombrie tuturor emigranților maghiari și fasciști-horthyști care lucrau la acest concern minier, pentru a facilita participarea lor la contrarevoluția maghiară... Concernul minier din Eschweiler este proprietatea unor acționari din Germania de vest, Luxemburg și Belgia".

După informațiile ziarului „Neues Deutschland", la fel ca și cei din Eschweiler au primit concedii

„cetățenii maghiari și de la direcțiile altor concerne vest-germane, după ce aceste concerne au primit recomandări urgente în acest sens...

În același timp, toți emigranții maghiari care făceau serviciu în lagărul de muncă american din Vogelweh, în majoritatea lor membri ai organizației ilegale nyilasiste,

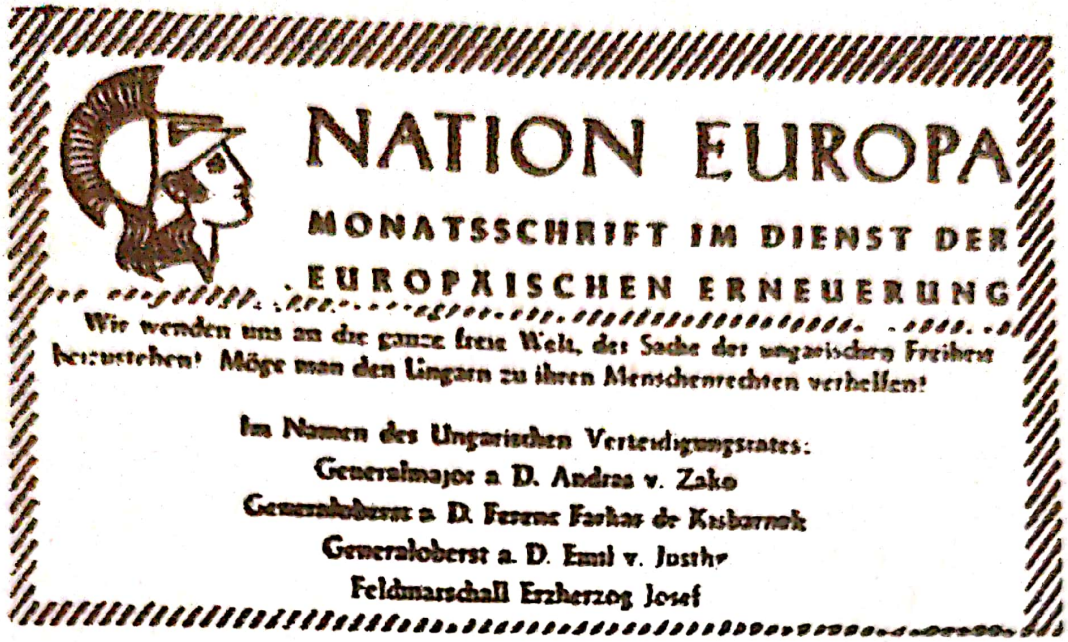

au fost scutiţi de obligaţiile lor de serviciu, iar mai apoi, după cîte sîntem informaţi, parcă i-ar fi înghiţit pămîntul".

În ziua de 9 noiembrie, *Drew Pearson* a dezvăluit în ziarul „Daily Mirror" că recent s-au întîlnit la Paris aproape toţi conducătorii emigranţilor din ţările de democraţie populară. La această întîlnire, care a avut loc încă înainte de evenimentele din octombrie, a participat şi *A. Jackson,* maior în forţele armate americane din Germania occidentală. „Poate au fost avertizaţi în prealabil asupra evenimentelor care urmau să aibă loc?" — se întreabă D. Pearson, făcînd aluzie la „întîmplarea" în urma căreia au avut ocazia să se întîlnească cu d-l Jackson, înaintea evenimentelor din octombrie, „conducătorii" emigranţi din ţările Europei centrale, şi în primul rînd cei din Ungaria.

A participat la această întîlnire şi „Consiliul celor 5 generali maghiari", organul militar suprem al organizaţiilor de emigranţi maghiari. Un manifest al acestui consiliu, aşa-zis Consiliu al apărării ungare, a şi fost publicat în revista lunară vest-germană „Nation Europa", „revistă lunară în slujba renaşterii europene", care în realitate este organul fostelor trupe S.S. Acest manifest chema toată „lumea liberă" să sprijine cauza „libertăţii ungare". Între semnatarii acestui „manifest pentru libertate" se găsesc nu numai indivizi de teapa lui *Kisbarnaki Farkas Ferenc,* fost general nyilasist, dar chiar şi arhiducele *József de Habsburg!*

Scanned with OKEN Scanner

Despre activitatea emigranților maghiari din Europa occidentală vorbesc nenumărate știri apărute în presă. Ziarul austriac „Bild Telegraph" scrie la 29 octombrie următoarele:

„Un ofițer al luptătorilor pentru libertate, care a trecut frontiera la Nickelsdorf, a comunicat că pleacă la Salzburg pentru a lua contact cu anumite personalități maghiare care trăiesc în emigrație".

Ziarul „Neues Deutschland" comunica în numărul său din 31 octombrie o știre din Ottawa (Canada):

„«Legiunea eliberării maghiare» este organizația acelor emigranți care după prăbușirea regimului fascist al lui Horthy, la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, s-au refugiat în Canada. Conform știrilor agențiilor de presă occidentale, această legiune a recrutat voluntari care să participe la luptele din Ungaria. Pînă acum s-au prezentat 3.000 de fasciști maghiari, care, fiind echipați complet, sînt transportați în Ungaria pe calea aerului".

Ziarul „Salzburger Tagblatt", care apare în acest centru al organizațiilor de spionaj și al grupărilor de emigranți din Austria, comunica la 31 octombrie o știre amănunțită în care, printre altele, se arătau următoarele:

„La granița austro-ungară există o vie circulație. Posturile libere de radio care activează în Ungaria și care cer «democrație occidentală» nu sînt în realitate posturi de emisiune ale localităților din Ungaria de vest, ci sînt posturi de radio americane mobile.

La Salzburg, ca și pînă acum, se trimit dolari așa-zisului «Birou maghiar» din Hellbrunnerstrasse, care nu a ascuns niciodată că există numai datorită dolarilor americani și care actualmente a început o acțiune în mijlocul refugiaților maghiari cu scopul de a transporta în mod ilegal în Ungaria «material uman» rămas de la regimul horthyst.

La gara din Salzburg se adună sute și sute de refugiați maghiari pentru a fi transportați la granița maghiară. Acolo ei sînt pregătiți, după cum se spune, pentru a fi aruncați în «acțiuni de muncă» în Burgenland. Dar despre ce fel de «loc de muncă» este vorba reiese și din faptul că domnii care-i primesc la graniță pe acești așa-zișI «luptători pentru libertate» vorbesc englezește..."

Toţi aceşti emigranţi care se înrolau pentru „muncă în Burgenland“ se îndreptau, bineînţeles, spre graniţa maghiară şi treceau frontiera cu scopul de a participa la luptele din Ungaria. Organizarea lor s-a desfăşurat în mai multe locuri. La această muncă organizatorică a participat, afară de sus-numitul „Birou maghiar“, şi organizaţia maghiară Caritas, care are sediul tot în Salzburg, în strada Ignaz Harrer nr. 2, şi este condusă de un emigrant cu numele de *Barta István*. În zilele lui octombrie, s-a desfăşurat aici o activitate febrilă. Domni veniţi în maşini care aveau numere americane şi germane au tratat cu fruntaşii emigranţilor maghiari. Mai ales în ziua de 27 octombrie, dar şi în zilele anterioare, cît şi după această dată, grupuri masive de emigranţi au plecat din gara principală a

Această fotografie — afară de chenarul desenat pe ea — a apărut în numărul din 17 noiembrie al revistei franceze „Paris-Match“ cu textul că fotografia arată refugiaţi maghiari. Figura din chenar, după cum s-a constatat, nu este altcineva decît falangistul spaniol Jose Luiz Gomez Tello, care la timpul său a luptat în armata nazistă în divizia „Azur“. La vestea evenimentelor din Ungaria a venit imediat în Ungaria şi a luat legătura cu foştii horthyşti. Oare cu ce scop?

oraşului Salzburg. Tot în acest fel şi cu aceleaşi scopuri, numeroşi unguri s-au urcat în trenuri în gările Attnang-Puchheim şi Wels. Încă în primele zile au plecat aproximativ 200 de emigranţi din lagărele de refugiaţi de la Kematen, Hungerburg şi Reichenau. Şi lagărul din Zindorf de lîngă Nürnberg a fost golit aproape în întregime. Dar munca organizatorică a fost dusă şi în lagărul Rosithen de lîngă Salzburg (lîngă Neutorgasse), unde au fost adunaţi, cu scopuri similare, toţi refugiaţii maghiari. De altfel în acest lagăr îşi are de mai înainte sediul statul-major al emigraţiei maghiare.

În aceste zile, majoritatea refugiaţilor unguri care locuiau la Salzburg „au părăsit“ oraşul. Astfel, de exemplu, *Jekelfalussy Oszkár* (Salzburg, Wolf Dietrichstrasse 10), fost colonel în armata horthystă, de mulţi ani agent american, încă în zilele premergătoare evenimentelor din octombrie a dispărut de la Salzburg. Acest domn a avut de altfel în hotelul Traube un contact sistematic şi convorbiri cu alţi ofiţeri horthyşti, precum

Scanned with OKEN Scanner

și cu ofițeri din fostul Wermacht și S.S. hitlerist. *Szalay Péter* făcea permanent naveta între Austria și Ungaria. Acesta a stat un timp oarecare în lagărul nr. 1.001 din Wels, condus de organizația americană de spionaj C.I.C., lagăr care era denumit pe scurt „școală de asasini".

Instruirea refugiaților unguri și a celor de altă naționalitate se face în mod sistematic în numeroase tabere. Diversioniștii care urmează să fie trimiși în țările de democrație populară urmează cursuri de radiofonie și de alte specialități. Un rol de frunte în conducerea acestei instruiri îl are inginerul *S. Wiesental* din Lintz, care recrutează pe unguri prin colonelul *Náday*. Centrul de activitate al lui Náday se află la Kufstein. În săptămînile premergătoare evenimentelor din octombrie, Wiesental și Náday au fost împreună la granița maghiară pentru a vedea pe ce porțiuni au fost îndepărtate de pe frontieră obstacolele. Atît Náday cît și Wiesental „lucrează" pentru americani și ca mulți alții dintre aceste elemente se întîlnesc la Viena la hotelul Reghina (Rooseveltplatz 9). Aici s-au încheiat multe înțelegeri în legătură cu evenimentele ungare. De altfel, după eșecul tentativelor contrarevoluționare din Ungaria, Wiesental se ocupă iar, în primul rînd, cu activitatea de instruire. El s-a înțeles la Innsbruck cu organele respective ca în luna ianuarie să înceapă din nou cursurile speciale de instruire consecutiv în trei grupe. Aceste cursuri sînt dirijate de la München. În această muncă de instruire participă și o femeie maghiară, d-na *Ambrus*, care este totodată șefa lagărului din Hötting. Amantul ei, *Bukovic Brunó*, are misiunea de a selecționa din diferite lagăre pe cei mai corespunzători refugiați unguri și de alte naționalități în vederea participării lor la aceste cursuri speciale.

Toată emigrația maghiară s-a aliniat într-un front de luptă în speranța victoriei și era pregătită pentru a se năpusti asupra prăzii. S-au organizat și au pornit la luptă unități înarmate. S-au transportat peste graniță posturi de radioemisiune. Agenți de mai mică sau de mai mare însemnătate au invadat Austria de răsărit și Ungaria de vest. Pregătirile s-au făcut de mai multă vreme. Conform unei știri din sursă franceză, *Varga Béla*, conducătorul fasciștilor maghiari din Statele Unite, a recunoscut la o conferință de presă din New York că încă de la începutul lunii octombrie a avut legături cu centrul ungar ilegal. Pe lîngă *Nagy Ferenc* și arhiducele *József de Habsburg*, printre figurile emigranților care au început să se agite întîlnim și pe *Eckhardt Tibor*, generalul-colonelul *Sonyi*, *Horthy Mik-*

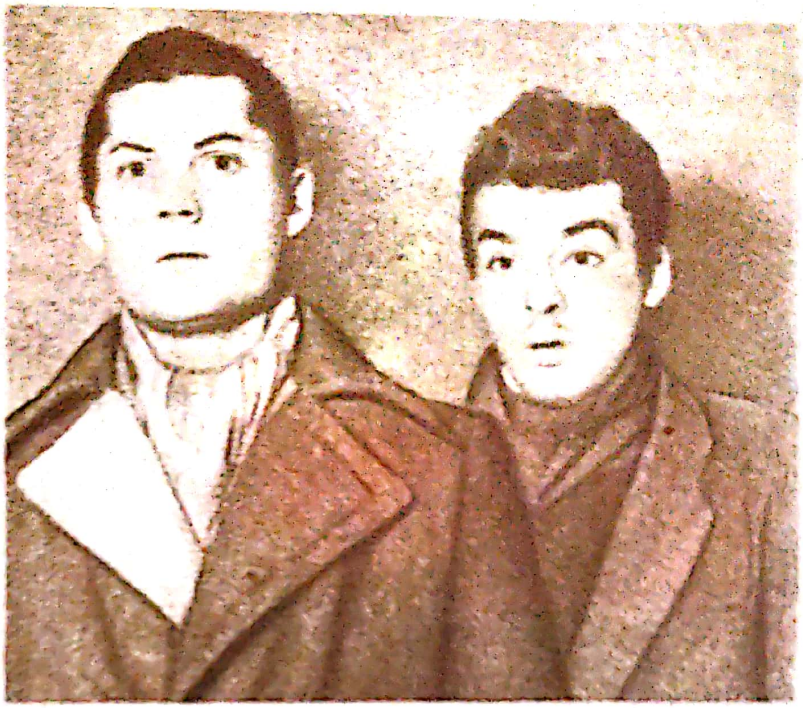

Kohut Béla și Derián János, care se refugiaseră în Occident. Împreună cu un grup de spioni americani au revenit în Ungaria cu un tren de „Cruce Roșie" spre a sprijini contrarevoluția.

Iós și fiul, fiul lui *Gömbös Gyula*. A apărut chiar și numele „moștenitorului tronului" *Otto de Habsburg*, care s-a grăbit să dea un interviu ziarului catolic spaniol „Ya" în care cerea de urgență intervenția puterilor occidentale, deoarece „numai un nebun ar lăsa neexploatat momentul cel mai slab al dușmanului". Au apărut pe scenă și contele *Pál de Eszterházy* care a fost arestat în același timp cu Mindszenty și eliberat apoi o dată cu acesta.

Numeroși contrarevoluționari maghiari și de altă naționalitate au vizitat țara noastră în calitate de ziariști sau altfel deghizați. Falangistul spaniol *José Luis Gomez Tello* face parte dintre ei. În acest volum publicăm o fotografie în care el poate fi văzut în mijlocul unui grup de unguri. În afară de *contesa Széchenyi Beatrix*, de care am vorbit mai sus, a mai sosit în Ungaria cu pașaport german, în calitate de ziarist, și *baronul Collas Tibor*, marele moșier fascist care sub Horthy a fost subsecretar de stat la finanțe și care a fugit din țară încă înainte de 1948. Așa a venit în țară, între mulți alții, și cetățeanul englez *Jackson Graham Stewart*, care, deși a trecut granița cu legitimație de ziarist conform buletinului său de identitate (cu fotografie), el este militar de profesie, avînd gradul de colonel. A vizitat țara noastră consilierul austriac *Franz Strobl* și avocatul *dr. Kurt Werner*, care la întoarcerea în Austria au luat cu ei pe *ducele de Eszterházy și soția acestuia*.

Este extrem de mare numărul ofițerilor horthyști, jandarmi, nyilasiști și alte elemente de același soi care au fost introduși în Ungaria înainte și după ziua de 23 octombrie. În prealabil, acești indivizi au fost prelucrați de organizațiile de spionaj.

Scanned with OKEN Scanner

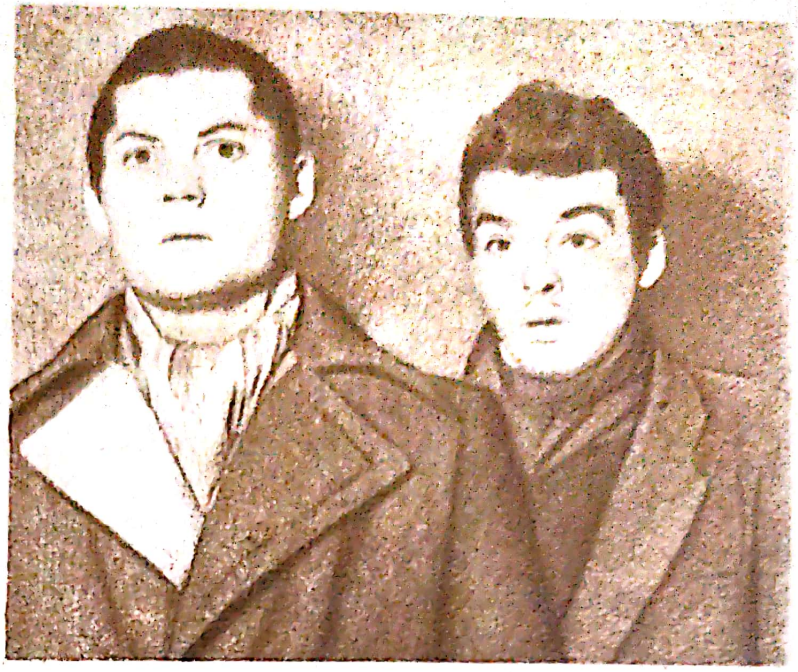

Kohut Béla și Derián János, care se refugiaseră în Occident. Împreună cu un grup de spioni americani au revenit în Ungaria cu un tren de „Cruce Roșie" spre a sprijini contrarevoluția.

Iós și fiul, fiul lui *Gömbös Gyula.* A apărut chiar și numele „moștenitorului tronului" *Otto de Habsburg,* care s-a grăbit să dea un interviu ziarului catolic spaniol „Ya" în care cerea de urgență intervenția puterilor occidentale, deoarece „numai un nebun ar lăsa neexploatat momentul cel mai slab al dușmanului". Au apărut pe scenă și contele *Pál de Eszterházy* care a fost arestat în același timp cu Mindszenty și eliberat apoi o dată cu acesta.

Numeroși contrarevoluționari maghiari și de altă naționalitate au vizitat țara noastră în calitate de ziariști sau altfel deghizați. Falangistul spaniol *José Luis Gomez Tello* face parte dintre ei. În acest volum publicăm o fotografie în care el poate fi văzut în mijlocul unui grup de unguri. În afară de *contesa Széchenyi Beatrix,* de care am vorbit mai sus, a mai sosit în Ungaria cu pașaport german, în calitate de ziarist, și *baronul Collas Tibor,* marele mogiier fascist care sub Horthy a fost subsecretar de stat la finanțe și care a fugit din țară încă înainte de 1948. Așa a venit în țară, între mulți alții, și cetățeanul englez *Jackson Graham Stewart,* care, deși a trecut granița cu legitimație de ziarist conform buletinului său de identitate (cu fotografie), el este militar de profesie, avînd gradul de colonel. A vizitat țara noastră consilierul austriac *Franz Strobl* și avocatul *dr. Kurt Werner,* care la întoarcerea în Austria au luat cu ei pe *ducele de Eszterházy și soția acestuia.*

Este extrem de mare numărul ofițerilor horthyști, jandarmi, nyilasiști și alte elemente de același soi care au fost introduși în Ungaria înainte și după ziua de 23 octombrie. În prealabil, acești indivizi au fost prelucrați de organizațiile de spionaj.

Scanned with OKEN Scanner

care activau deschis sau în mod camuflat; după instructajul necesar, ei au fost expediați în Ungaria. La sfîrșitul lunii octombrie li s-a dat în mod deschis ordinul să se alăture răscoalei înarmate. De exemplu electricienii *Derián János* și *Kohut Béla*, în vîrstă de 20 de ani, împreună cu alți cinci tineri, au fugit la 2 octombrie 1956 în Austria spre a se sustrage de la serviciul militar. Au fost prinși de către jandarmii austrieci în comuna Maschendorf de lîngă graniță. De la 6 la 15 octombrie au stat în închisoarea orașului Güssing. La 15 octombrie au fost puși în libertate, li s-au dat acte și au fost trimiși la „Biroul maghiar" de la Graz, la un oarecare *Szentgyörgyi László*. Acesta le-a făcut legătura cu reprezentanții postului de radio „Europa liberă" din localitate și cu reprezentanții unei „societăți de caritate" romano-catolice. La 19 octombrie au ajuns la Salzburg, unde au luat din nou contact cu mai mulți reprezentanți ai organizației „Europa liberă" și cu un emisar al serviciului secret american (C.I.C.). Li s-a promis că vor căpăta sarcini ușoare și mulți bani, pe urmă, deși nu au putut primi nici măcar „instructajul" adecvat, au fost retrimiși la 27 octombrie în Ungaria, ca să participe la răscoală.

La 28 octombrie emigranții maghiari s-au adunat și au ținut o ședință la hotelul „Park" din Salzburg. La această ședință, între alții, au luat cuvîntul colonelul de jandarmi *Balla* și ofițerul horthyst *Horváth László*, care au calomniat regimul democrat-popular din Ungaria și i-au solicitat pe emigranți să participe la răscoală, făcînd uz de armele americane care urmau să sosească în curînd. Cei care au fost de acord să facă acest lucru au fost duși în ziua de 29 octombrie la granița austro-ungară, unde s-a dat fiecăruia cîte 50 de șilingi. Grănicerii austrieci i-au lăsat să treacă frontiera fără nici o dificultate. Curînd au ajuns la Szentgotthard, de unde — cu un tren de Cruce Roșie — au fost duși la Budapesta. Aici au luat contact cu „Comitetul național revoluționar" al lui Dudás și cu „Garda națională", care i-a înrolat imediat.

Vedem deci că întregul lagăr de emigranți maghiari a intrat activ în acțiune sub semnul ideii pe care o dezvolta prof. dr. Dominikus Glicker O. P. în revista lor „Hungaria nouă", care apare la München:

> „În perioada marilor crize, refugiații în străinătate sînt cei care păstrează adevăratul conținut sufletesc al națiunii!"

După cum reiese limpede din articolul apărut în această revistă, „adevăratul conținut sufletesc al națiunii" s-a dovedit a fi în esență restabilirea Ungariei burghezo-moșierești.

IV

Cum au văzut ei evenimentele

Cercurile politice, militare din Occident au știut foarte bine pe ce pot să mizeze în Ungaria. Au știut tot ceea ce pe atunci în țară nu se putea decît bănui. Tocmai de aceea aprecierile din Occident nu sînt șovăielnice atunci cînd hotărăsc că acțiunile înarmate, date fiind scopurile urmărite, sînt contrarevoluționare, anticomuniste, îndreptate împotriva democrației populare. De la bun început ei au vrut să exploateze mișcarea progresistă și de bunăcredință, bazată pe cerințele juste ale tineretului și ale unei părți a intelectualității. Acest lucru apare foarte limpede din articolul lui *J. Mendelsson,* apărut în „New Statesman and Nation", articol din care am mai citat:

„Revoluția a fost la început opera studenților și a muncitorilor, însă treptat, mai ales după ce Armata Sovietică s-a retras din Budapesta, au apărut pe primul plan alte forțe. A început arderea pe rug a cărților și a ziarelor, acțiuni care nu intră în obiceiurile sindicaliștilor și ale socialiștilor. Manifestanții, la adunările lor, lansau din ce în ce mai multe lozinci extremist-naționaliste. Au apă-

6 — LE MONDE — 2 novembre 1956

APRÈS LA RÉ\

LE GOUVERNEMENT NAGY
pourrait bientôt céder la place
à une formation anticommuniste

De nombreux policiers staliniens sont abattus ou pendus

De notre correspondant particulier JEAN ROMAN

„Guvernul Nagy cedează în curînd locul unui guvern anticomunist. Mulți polițiști stalinișți au fost doborîți sau spînzurați". Acesta este titlul unui articol din „Le Monde". Prima frază din acest articol este fraza citată în text: „Revoluția sau, dacă preferați, contrarevoluția, a cucerit victoria în Ungaria".

rut vechile uniforme ale armatei horthyste. Treptat, puterea guvernului Nagy s-a redus la zero... Conducerea revoluției a alunecat din ce în ce mai mult spre dreapta. După cum s-a transmis de către ziarul conservator german «Die Welt», soldații unguri au împrăștiat la Budapesta manifeste în care cereau să se predea armatei întreaga putere executivă... Gloata condusă de către elemente naționaliste extremiste a atacat Ministerul de Externe, bătîndu-și joc de apelurile guvernului Nagy—Tildy ca să se termine cu vărsările de sînge. La 1 noiem-

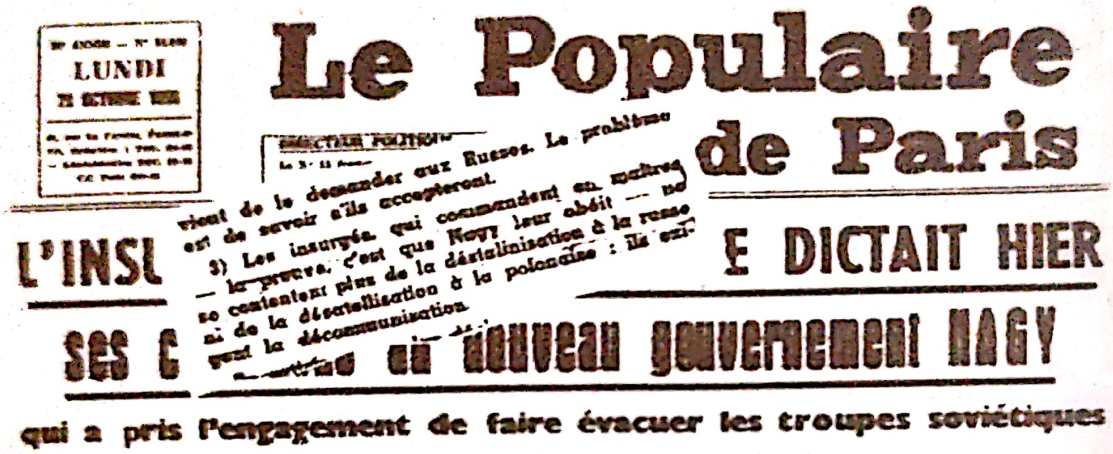
LUNDI

Le Populaire de Paris

L'INSU[illegible] E DICTAIT HIER

SES C[illegible] du nouveau gouvernement NAGY

qui a pris l'engagement de faire évacuer les troupes soviétiques

brie Tildy a făcut un ultim efort desperat pentru a dobîndi sprijinul lui Mindszenty în vederea consolidării situației. Delegația guvernului, compusă din patru persoane sub conducerea lui Tildy, l-a vizitat pe Mindszenty. Mindszenty însă a refuzat să-i primească, și acest refuz — după cum a constatat ziarul bine informat «Der Spiegel» — i-a încurajat pe cei care unelteau în vederea înființării unui partid al cardinalului. Cu aceasta Mindszenty a desăvîrșit izolarea guvernului Nagy, asigurîndu-i căderea".

Pentru presa occidentală nu exista nici un dubiu că mișcarea din Ungaria este sau va fi îndreptată, în ultimă analiză, împotriva regimului. Am putea cita un mănunchi întreg de articole și știri din presa occidentală pentru a dovedi acest lucru. De exemplu, ziarul „Le Peuple" din Bruxelles, în numărul său din 1 noiembrie, scrie următoarele:

„Sub pretextul că Ungaria și Polonia se destalinizează și nu mai vor să joace rolul satelitului docil, anumite persoane — care se sinchisesc prea puțin de mijloacele folosite — încearcă deja să scufunde aceste națiuni în bezna trecutului și să le abată de la calea care duce la socialism".

Ziarul „Le Monde“, care în nici un caz nu ar putea fi acuzat de sentimente de simpatie față de democrațiile populare, într-un articol apărut la 27 octombrie, mai scrie următoarele :

„Este din ce în ce mai limpede că răsculații luptă nu împotriva modului de funcționare a regimului, ci chiar împotriva regimului“.

În legătură cu știrile de la 31 octombrie, apărute în acest ziar la 1 noiembrie, putem cita asemenea fraze :

„Atunci cînd amurgul, învăluit în fumul luptelor, s-a așternut asupra Budapestei, pentru toți era limpede că democrația populară maghiară nu mai există“.

Iar în numărul din 2 noiembrie, *Jean Roman,* reporter al ziarului, își începe articolul cu următoarele cuvinte :

„Revoluția, sau, dacă doriți, contrarevoluția, a cucerit victoria în Ungaria“.

La 29 octombrie ziarul partidului socialist francez „Le Populaire de Paris“ scrie următoarele :

„Răsculații, care comandă ca niște stăpîni — lucru dovedit și de faptul că Nagy Imre se supune lor —, nu se mai mulțumesc cu destalinizarea, după metoda rusească, nici cu desatelitizarea, după metoda polonă ; ei cer renunțarea la comunism“.

„L'Aurore“ din Paris scria la 26 octombrie :

„Răsculații nu sînt numai antistaliniști, ei sînt anticomuniști“.

Majoritatea presei occidentale, la fel ca și stăpînii ei, au considerat democrația populară maghiară ca și lichidată. Au fost discuții în problema tacticii ce urma să se aplice, în ce privește „desfășurarea“. Dar ei considerau de pe acum Ungaria ca aparținînd lor. Înregistrau numai, constatau cu răceală ceea ce se petrecea concomitent în Ungaria, adică dezmățul contrarevoluției dezlănțuite, atmosfera de linșaj și pogromuri, asasinatele.

La începutul lunii noiembrie, ziarul „Westdeutsches Tagblatt“ scrie :

„Orori de neînchipuit — iată consecințele evenimentelor ; vinovați și nevinovați au căzut victime. În dezmățul sîngeros, legea linșajului a pus stăpînire pe țară“.

Scanned with OKEN Scanner

Ziarul „Deutsche Volkszeitung“ din Düsseldorf relatează :

„Din momentul în care tancurile sovietice au părăsit Budapesta s-a dezlănțuit cel mai îngrozitor măcel în masă, a început o adevărată noapte a sfîntului Bartolomeu“.

La începutul terorii albe, presa occidentală, plină de speranța reinstaurării orînduirii burgheze, a definit foarte precis rolul lui Nagy Imre și guvernului său. Iată ce scrie în numărul din 2 noiembrie al ziarului „L'Aurore“ :

„E cert că Nagy mai are un rol de îndeplinit, și pentru aceasta membrii necomuniști din guvern i-au dat mandat în acest scop. Mai degrabă decît ei poate el discuta cu rușii pentru a putea obține plecarea lor“.

Iar ziarul vest-german „Die Welt“ scrie :

„Victorioasa răscoală național-comunistă s-a transformat în răscoală anticomunistă. Nagy Imre a căutat salvarea refugiindu-se spre dreapta.. Nagy Imre și-a contracarat slăbiciunea politicii sale interne cu acțiuni antisovietice din ce în ce mai puternice. El a mers atît de departe, încît nu se mai poate reîntoarce“ (3 noiembrie).

Ziarul „Liberation“ arată că *Streibert,* președintele Oficiului de informații al Statelor Unite, a declarat la 31 octombrie că ei consideră guvernul Nagy Imre ca ceva tranzitoriu. După aceasta, se așteaptă să se alcătuiască un guvern format din politicieni cu mînă de fier, emigranți, un guvern care va rupe în mod radical cu orînduirea comunistă, va curăța aparatul de stat, ca pînă la urmă Ungaria să se poată alătura lagărului occidental. După părerea lui, Mindszenty ar fi persoana potrivită pentru conducerea unui asemenea guvern. După această declarație, vorbărețul președinte a fost repede destituit. În legătură cu declarația lui Streibert, „Liberation“ pune întrebarea : a fost aceasta doar un vis sau o indiscreție ?

Burghezia occidentală era din ce în ce mai sigură că în curînd va putea prelua în mîinile sale întreaga conducere politică. „L'Aurore“ din 2 noiembrie indica chiar și persoanele :

„Ungaria de pe acum caută guvernul de mîine care o o va readuce la viața normală și va instaura ordinea... Cine ar putea face față acestei sarcini urgente ?“ Pomenește numele colonelului Maléter, care este deja „ministru al apărării, însă a cărui capacitate politică nu e încă cunoscută“ ; pomenește de asemenea numele lui Mindszenty, pe care ziarul îl considera capabil pentru a

Scanned with OKEN Scanner

LE CARDINAL MINDSZENTY EST PRÊT A PARTICIPER au gouvernement qui rétablira l'ordre à Budapest

L'AURORE

Articolul citat al ziarului „L'Aurore" din 2 noiembrie a apărut cu următorul titlu: Cardinalul Mindszenty este gata să participe în guvernul care va restabili ordinea la Budapesta.

înmănunchea „o alianță a diferitelor partide care au renăscut acum din cenușa lor".

In general, presa occidentală l-a „desemnat" pe Mindszenty pentru conducerea treburilor țării. Ziarul „New York Herald Tribune" scria în numărul său din 2 noiembrie:

„Revenirea sa este una dintre cele mai strălucitoare succese ale bisericii catolice... în lupta sa dusă împotriva comunismului în ultimii zece ani".

Deutscher scrie următoarele în publicația engleză „Scotsman":

„Punctul culminant și spectaculos al ofensivei anticomuniste a fost intrarea triumfală a lui Mindszenty la Budapesta, în sunetul clopotelor, lucru ce se putea auzi, pe undele de radio, în întreaga lume. Prin forța împrejurărilor, Mindszenty a devenit conducătorul ideologic al rebeliunii. Cuvîntul lui avea mai multă greutate decît toate apelurile lui Nagy Imre".

După cum relata presa, Mindszenty făcuse pregătirile necesare pentru formarea partidului. Iată ce scrie „L'Aurore" din 2 noiembrie:

„Cardinalul vrea ca în Ungaria să se formeze un partid creștin-democrat care să fie asemănător partidelor existente în Italia, Germania, Franța și Belgia. El precizează că partidul creștin-democrat ungar, la fel ca și partidul lui Adenauer din Germania, trebuie să unească toate elementele catolice și protestante din țară".

Scanned with OKEN Scanner

Această fotografie a fost publicată în revista americană „Look". Ea îl arată pe cardinalul Mindszenty în momentul în care a fost eliberat ae la domiciliul forțat și poartă inscripția „Cardinalul Mindszenty este salutat la Budapesta".

Arthur Corvenne, autorul acestui articol, a luat un interviu lui Mindszenty. Iată ce scrie despre acest interviu :

„Mindszenty confirmă că ar dori să se formeze un partid creștin-democrat și se pare că, în ce privește posibilitățile constituirii acestui partid, este optimist...

— Eminența voastră ar ocupa un rol de conducere în viitorul guvern ?

— E posibil.

In orice caz, nu este sigur că guvernul de tranziție va fi condus de însuși cardinalul. Acest post ar putea fi ocupat de un om politic pe care cardinalul, ca ministru de stat, ar fi dispus să-l sprijine moralicește".

Scanned with OKEN Scanner

Ziarul vest-german „Deutsche Woche", în numărul său din 14 noiembrie, relatează următoarele despre interviul acordat de Mindszenty acestui ziar:

„In ziua de 2 noiembrie, cardinalul a adresat în faţa reprezentanţilor presei un apel către Occident, cerîndu-i sprijin politic în această situaţie deosebit de grea.

Înainte de acest interviu, el a vorbit telefonic cu un fost colaborator al său, părintele Jaszowsky, care trăieşte acum la San Francisco. Prin intermediul acestuia, Mindszenty a trimis un mesaj personal preşedintelui Statelor Unite în care l-a rugat să sprijine poporul maghiar în lupta sa pentru libertate şi să intervină pentru deschiderea frontierei austriece în vederea transportării de armament şi materiale".

Dar nu numai această relatare aruncă lumină asupra legăturilor directe ale lui Mindszenty cu americanii. In „Hungaria nouă", ziar citat în repetate rînduri, Beatrix Széchenyi arată că secretarul lui Mindszenty i-a declarat următoarele:

„Legăturile telefonice în oraş sînt slabe, iar cu provincia sînt inexistente; totuşi azi dimineaţă am vorbit de două ori cu Washingtonul".

E clar: legătura cu Washingtonul şi cu Vaticanul însemna pentru Mindszenty acea orientare de care avea încă nevoie atunci, aşa cum arăta în scurta sa declaraţie radiodifuzată. După două zile, Mindszenty a terminat redactarea declaraţiei sale mai ample, pe care a difuzat-o radio Budapesta în ziua de 3 noiembrie.

Insă Mindszenty, chiar din punctul de vedere al Vaticanului, a sărit peste cal. Din acest motiv, însuşi papa i-a caracterizat declaraţia sa de la 3 noiembrie ca „negîndită". In legătură cu aceasta, ziarul elveţian „Journal de Genève" scrie la data de 13 decembrie un articol intitulat „Vaticanul reproşează implacabilitatea lui Mindszenty". In articol se arată:

„Cardinalul a pierdut contactul cu realitatea. Papa a urmărit cu mare nelinişte drama personală a cardinalului Mindszenty... El a stat în ultimii opt ani în închisoare, complet izolat de realitatea actuală. Astfel, imediat după eliberarea sa, credea că în ţara sa regimul roşu a luat sfîrşit. El şi-a exprimat această părere în scrisorile adresate papei, preşedintelui Eisenhower şi lui Spellman, cardinalul de New York. In afară de aceasta, el a ţinut o cuvîntare radiodifuzată în care chema pe compatrioţii

Scanned with OKEN Scanner

săi să părăsească comunismul, să reinstaureze proprietatea particulară, să facă alegeri libere, să se restituie averile bisericești, să se reintroducă libertatea presei și a educației și să se înființeze un partid catolic. El se declara împotriva guvernului Nagy Imre... Apoi a adresat un apel lumii libere, declarînd că orice coexistență cu comunismul este imposibilă și cerînd ca forțele armate ale Vestului să elibereze cît mai curînd Ungaria. În sfîrșit, a declarat cu toată brutalitatea în fața unui ziarist american că un popor care e pe moarte nu are nevoie de mesaje de solidaritate.

*

Presa burgheză a dat — adesea contrar intențiilor sale — o imagine fidelă despre forțele contrarevoluționare care au acționat cu ocazia evenimentelor din Ungaria. Știrile din presa occidentală, și în primul rînd activitatea postului de radio „Europa liberă", demonstrează clar cît de însemnat a fost rolul jucat de capitalismul occidental în evenimentele contrarevoluționare din Ungaria.

Scanned with OKEN Scanner

Pe cine au eliberat din închisori forţele contrarevoluţionare

Una dintre principalele rezerve ale forţelor contrarevoluţionare au fost miile de infractori politici şi de drept comun eliberaţi din închisori. Din diferitele închisori ale ţării au fost eliberaţi peste 13.000 de deţinuţi, dintre care aproape 10.000 de infractori de drept comun. Astfel au fost eliberaţi la Vác 1.080 de deţinuţi, dintr-o închisoare din Budapesta 1.538, de la Márianosztrá 348, de la Sátoraljaújhely 292, de la Oroszlány 1.150, de la Pálhalma 1.631, de la Szombathely 248, de la Kalocsa 123, de la Csolnok 692. Şi aşa mai departe. Majoritatea deţinuţilor eliberaţi au fost înrolaţi în detaşamentele armate contrarevoluţionare.

Iată o scurtă listă, alcătuită aproape la întîmplare, cu numele cîtorva dintre cei care au fost eliberaţi din închisori şi dintre care, cei mai mulţi, au luat apoi parte activă la evenimentele contrarevoluţionare:

Alföldi Béla, fost comerciant angrosist; acesta se obligase pentru bani să ascundă, în 1944, 12 persoane urmărite, pe care le-a predat apoi poliţiei horthyste din cartierul Svábhegy.

Atkári Arisztid, fiul reprezentantului întreprinderii germane „I. G. Farbenindustrie" în Ungaria, condamnat pentru spionaj la 15 ani închisoare; după ce a fost eliberat a condus un grup înarmat la Budapesta.

Bakos József, fost membru în detaşamentul terorist al lui Héjjas, format după 1919, unul dintre participanţii la asasinatele bestiale de la Orgovány.

Balogh Mihály, fost jandarm, membru al odiosului grup de anchetă Juhász, care a filat şi a arestat în perioada lui Horthy multe persoane participante la mişcarea de stînga, printre care pe Dobi István, Veres Péter şi alţii.

Baricz Károly, ofiţer de jandarmi horthyst; el a fost comandantul grupului de jandarmi care a tras asupra mulţimii la Átkár în 1935, împuşcînd opt persoane.

Beél József şi *Bokor Gyula,* detectivi, care au participat la torturarea mai multor conducători ai mişcării muncitoreşti, printre care erau Schönherz Zoltán şi Rózsa Ferenc.

Scanned with OKEN Scanner

Begre Albert, tîlhar condamnat la 13 ani închisoare.

Bertóthy Dezső, care în 1944 expedia cu sutele prizonierii lagărului din județul Szolnok spre lagărele morții din Germania.

Csaszkóczi Emil, fiul unui colonel horthyst, condamnat în 1955 pentru participare la o organizație antistatală.

Dr. Csikvári Ákos, căpitan de jandarmi horthyst, asasin al mai multor oameni.

Dövényi Nagy Lajos, redactor al ziarului „Magyar Futár" organul atîtător al nyilasiștilor.

Duhony Lajos, condamnat la 20 de ani pentru asasinarea unei femei cu numele de Nagy Júlia.

Enyedi Béla, judecător de instrucție sub Horthy.

Contele Eszterházy Pál, unul dintre cei mai mari moșieri din Ungaria, proprietarul mai multor fabrici și mori, participant la o conspirație contrarevoluționară.

Gáldi Dénes, agent al serviciului secret american.

Királyi Gábor, membru al detașamentului Héjjas, care-și executa pedeapsa primită pentru asasinarea bestială a 11 persoane.

Lakhegyi György și *Rimaszécsi Barnabás*, condamnați pentru alcătuirea unei organizații contrarevoluționare ilegale, denumită „Partizanul alb".

Litomericzky Zoltán, colonel, procurorul tribunalului special al clicii lui Horthy.

Meskó Zoltán, renumit conducător nyilasist, fost ministru nyilasist.

Mészáros Lajos, care a dispus executarea la Buchin a 80 de oameni, învinuiți de a fi partizani ; dintre aceștia, el personal a omorît 10.

Nagy János, unul dintre conducătorii groaznicului măcel de la Novisad din 1942.

Ducele Odescalchi Péter, agent al organizației de spionaj american (C.I.C.), arestat în 1956.

Szakvári Emil, unul dintre miniștrii guvernului nyilasist.

Szentoléry (Schiwny) Richárd, fost locotenent-colonel de jandarmi.

Varga Rezső, delapidator ; după eliberare a participat la două asasinate comise de detașamentele lui Dudás care erau cantonate la sediul ziarului „Szabad Nép", și anume la asasinarea procurorului Sarkadi István și a lui Fodor Pál.

Scanned with OKEN Scanner

Date cu privire la pierderile şi pagubele provocate de acţiunile contrarevoluţionare

Date sanitare:

Între 23 octombrie şi 1 decembrie 1956, s-au primit la spitalele, ambulanţele şi punctele provizorii de ajutor ale „Crucii Roşii", *12.971 de răniţi* unii pentru îngrijire medicală, iar alţii pentru prim-ajutor. Numărul răniţilor este însă ceva mai mare, deoarece dintre cei răniţi uşor mulţi au fost îngrijiţi numai acasă. Din numărul total de răniţi îngrijiţi în spitale, ambulanţe şi puncte provizorii de „Cruce Roşie", majoritatea sînt din Budapesta.

Spitalele, ambulanţele şi punctele provizorii de „Cruce Roşie" au îngrijit în perioada de mai sus *11.513 răniţi* în *Budapesta* şi *1.458 de răniţi în provincie.*

Spitalele din capitală au îngrijit în total 6.731 de răniţi internaţi, dintre care au murit 559.

Numărul morţilor din Budapesta:

In urma acţiunilor armate şi a asasinatelor, la Sfaturile raionale din Budapesta au fost anunţate, pînă la 30 noiembrie, *1.191 de decese.* Acest număr cuprinde şi numărul celor decedaţi în spitale. Totuşi numărul morţilor din Budapesta depăşeşte această cifră. Întreprinderea de înmormîntare a înmormîntat în această perioadă în cimitirele publice 1.230 de morţi. Afară de aceasta, în pieţele publice şi lîngă casele de locuit au mai fost înmormîntaţi încă circa 500 de morţi. Dintre aceştia majoritatea provin, probabil, din provincie. Cadavrele multor oameni de la securitate şi activişti de partid au fost înmormîntate în secret, iar descoperirea lor este încă în curs. Ţinînd cont de cele de mai sus, numărul celor omorîţi la Budapesta se cifrează — afară de pierderile suferite de trupele sovietice — la vreo 1.800 de oameni.

Pagube materiale:

In urma luptelor provocate de contrarevoluţie s-au produs mari pagube materiale la construcţii şi instalaţii. Jafurile au

Scanned with OKEN Scanner

luat proporţii, ţara a suferit pagube deosebit de grele în urma dezorganizării producţiei industriale şi a comunicaţiilor.

In urma grevelor şi a dezorganizării industriei şi a comunicaţiilor nu s-au produs mărfuri în valoare de 9 miliarde de forinţi. Această valoare s-a pierdut din venitul naţional pe 1956. Pierderea este totuşi mai mare, deoarece, din cauza lipsei de cărbuni şi de curent, producţia va rămîne şi în anul 1957 timp de cîteva luni sub nivelul atins înaintea datei de 23 octombrie 1956.

Stocurile de mărfuri ale statului, stocurile şi instalaţiile reţelei comerciale şi de comunicaţii, ale multor întreprinderi de ospătărie şi hoteluri, precum şi ale unor întreprinderi industriale, au suferit grele pierderi din cauza *jafurilor* şi devastărilor. Pagubele suferite de reţeaua de magazine şi depozite ale comerţului de stat şi de industria de ospătărie se cifrează la 530.000.000 de forinţi ; paguba provocată în urma devastărilor de instalaţii se ridică la 229.000.000 de forinţi ; pagubele totale reprezintă deci 759.000.000 de forinţi.

Pagubele totale suferite de căile ferate ungare se ridică la suma de 400.000.000 de forinţi.

Pierderile provocate prin jefuirea depozitelor militare însumează o valoare de 100.000.000 de forinţi.

Afară de aceasta au fost provocate pagube considerabile stocurilor de materii prime şi mărfuri ale unor întreprinderi industriale şi mai ales industriei producătoare de mărfuri de consum.

In întreaga ţară valoarea pagubelor provocate în urma jefuirilor şi devastărilor se ridică la aproximativ 1,5 miliarde de forinţi.

Contrarevoluţionarii, batjocorind intenţiile oamenilor cinstiţi care participau la mişcarea populară, s-au străduit în mod conştient să dea jafurilor o amploare cît mai mare. Aceasta a fost tactica criminală pe care au folosit-o şi detaşamentele horthyste în 1919—1921 şi în proporţii şi mai mari nyilasiştii în 1944. In cursul evenimentelor din octombrie, ofensiva de jafuri a contrarevoluţionarilor a urmărit în primul rînd destrămarea şi nimicirea averii obşteşti. Afară de aceasta, au jefuit domiciliile celor de la securitate şi ale activiştilor din aparatul de partid şi de stat ridicaţi de către contrarevoluţionari. La aceste acţiuni au participat însă aproape în mod exclusiv numai detaşamentele contrarevoluţionare, şi mai ales grupurile „speciale" ale acestora. In anumite locuri s-a început persecutarea evreilor, s-au jefuit case evreieşti.

Scanned with OKEN Scanner

Cu ocazia luptelor, la Budapesta s-au produs *avarii grave* unor clădiri; pagube mai puțin importante s-au produs în anumite localități din provincie. Pagubele aduse clădirilor se cifrează la aproximativ 1 miliard de forinți.

Pierderile în producție, pagubele provenite din jafuri și devastări, împreună cu avariile aduse clădirilor, au micșorat în total cu 11,5 miliarde de forinți venitul național în 1956.

Scanned with OKEN Scanner

Cu ocazia luptelor, la Budapesta s-au produs *avarii grave* unor clădiri; pagube mai puţin importante s-au produs în anumite localităţi din provincie. Pagubele aduse clădirilor se cifrează la aproximativ 1 miliard de forinţi.

Pierderile în producţie, pagubele provenite din jafuri şi devastări, împreună cu avariile aduse clădirilor, au micşorat în total cu 11,5 miliarde de forinţi venitul naţional în 1956.

Scanned with OKEN Scanner

15 MARTIRI

Scanned with OKEN Scanner

Teroarea albă s-a soldat cu sute și sute de victime. Se ridică la mai multe sute numărul victimelor care nu au căzut în luptă armată, ci au fost asasinați. Dăm aici, pe scurt, cîteva date despre 15 dintre acești martiri, a căror viață și activitate constituie o dovadă că contrarevoluționarii și-au ales victimele din rîndurile celor mai buni fii ai poporului.

Multe alte victime au căzut în evenimentele din octombrie-noiembrie: simpli oameni ai muncii, militari, polițiști, activiști de partid, oameni care au intrat întîmplător în vîltoarea evenimentelor sau oameni induși în eroare. Poporul nostru este profund îndurerat pentru moartea tragică a fiecărui om cinstit.

Scanned with OKEN Scanner

MEZŐ IMRE

SECRETARUL COMITETULUI DE PARTID AL P.M.U. DIN BUDAPESTA

S-a născut în 1905 la Romacsaháza. Mama sa a rămas văduvă încă de tînără. Ca ţărancă săracă a făcut orice muncă pentru a-şi putea întreţine cei 10 copii. Cei mai mari dintre ei au ajutat cu munca lor pentru a asigura pîinea sărăcăcioasă de zi cu zi.

Mező Imre a plecat devreme din casa părintească şi a devenit ucenic de croitor. Ca ucenic, a învăţat să scrie şi să citească. În 1927 a plecat în străinătate. În 1929, fiind în Belgia, a intrat în partidul comunist şi a devenit curînd unul dintre conducătorii grupului de partid al ungurilor. Între 1936—1939, ca membru al Brigăzii internaţionale, a luat parte la lupta antifascistă pentru libertate a poporului spaniol. A fost de două ori grav rănit. După înfrîngerea forţelor care luptau pentru libertatea poporului spaniol a fost internat în Franţa şi dus la muncă forţată. În 1944 a intrat în mişcarea de rezistenţă franceză.

În primăvara anului 1945 s-a reîntors în patrie. A muncit la Comitetul de partid din Budapesta, mai întîi la secţia de agitaţie şi propagandă, mai tîrziu ca secretar al Comitetului de partid. În 1952 a fost însărcinat cu conducerea resortului producţie din cadrul Consiliului Central al Sindicatelor. El a fost îndepărtat din aparatul Comitetului de partid din Budapesta, fiindcă clica Rákosi—Farkas — care a provocat o atmosferă ruşinoasă de neîncredere împotriva vechilor comunişti, printre care şi împotriva participanţilor la luptele revoluţionare din Spania — l-a calificat ca „suspect" şi pe Mező

Scanned with OKEN Scanner

Imre. Totuşi, mulţi au cunoscut devotamentul tovarăşului Mező faţă de partid şi popor.

Din 1949 pînă în 1953 Mező Imre a fost deputat în parlament. La alegerile din 1953, cei din jurul lui Rákosi nu au mai permis candidatura sa. După iunie 1953 a început reabilitarea celor nedreptăţiţi. In 1954 Mező Imre a revenit în Comitetul de partid din Budapesta, fiind ales cu această ocazie ca secretar. Mező Imre a luptat în mod consecvent pentru reabilitarea fără nici o tergiversare a celor nedreptăţiţi, pentru remedierea greşelilor făcute de conducerea de partid şi de stat. După iulie 1956, adică după schimbarea lui Rákosi, a devenit membru în Comitetul Central.

La 30 octombrie 1956, cînd contrarevoluţionarii au atacat sediul Comitetului de partid din Budapesta, Mező Imre a condus apărarea sediului. Ultimele ore din viaţa sa le-a trăit luptînd pentru apărarea puterii populare. Bestialii asasini fascişti l-au omorît după asediul clădirii partidului, în clipa cînd, însoţit de doi ofiţeri superiori de honvezi, a ieşit pe poarta sediului de partid, cu drapelul alb în mînă, pentru a discuta condiţiile depunerii armelor.

Viaţa şi moartea lui Mező Imre constituie un exemplu de neuitat pentru poporul muncitor maghiar şi un puternic act de acuzare împotriva contrarevoluţiei.

Scanned with OKEN Scanner

KALAMÁR JÓZSEF
PREȘEDINTELE SFATULUI ORĂȘENESC DIN CSEPEL

S-a născut la 16 octombrie 1895 la Seregélyesk. Tatăl său a fost cantonier. După absolvirea celor 6 clase primare, Kalamár József a învățat meseria de tîmplar. În 1913 s-a mutat la Csepel. În 1915 a fost înrolat în armată. Devine corespondent al ziarului „Népszava" și pentru aceasta în 1917 este adus în fața tribunalului de război.

În 1918, o dată cu sfîrșitul războiului, a devenit membru activ al mișcării muncitorești. A fost mai întîi responsabil de secție în fabrica „Weiss Manfréd" și apoi membru al comitetului de întreprindere din fabrică. În 1919 este ales membru al Directoriului comunal. Cînd trupele imperialiste s-au năpustit asupra Republicii Sovietice Ungare, Kalamár s-a înrolat în armata roșie ungară și a luptat pe front ca membru al regimentului roșu de infanterie de la Csepel.

După zdrobirea Republicii Sovietice Ungare este deținut mai întîi în închisoarea din bulevardul Margareta, apoi în lagărul de internare din Zalaegerszeg pînă în 1921, cînd revine la Csepel. În anii 1922 și 1923 participă de patru ori, în calitate de membru în comitetul de organizare, la grevele metalurgiștilor care au durat cîte patru săptămîni.

În 1927 este din nou conducătorul unei greve de patru săptămîni. În 1933 este arestat de către poliția horthystă împreună cu redactorii revistei „Társadalmi Szemle" („Revista de probleme sociale"), Madzsar József, Schönstein Sándor și frații Újvári. După ce a fost pus în libertate, nu a mai putut găsi de lucru în metalurgie, deoarece Federația generală a industriașilor l-a pus pe lista neagră.

Scanned with OKEN Scanner

În 1935 lucrează cîteva luni la schelele petrolifere din Mihály. După o perioadă de șomaj își găsește de lucru în fabrica „Hazai Fésüsfonó". În 1942 este tîrît din nou în închisoarea din cazarma Nádasdy, iar după ce a fost eliberat a rămas sub supravegherea poliției. Chiar atunci cînd reușea să-și găsească undeva de lucru, după o săptămînă, două era concediat.

Eliberarea l-a găsit la Csepel și imediat s-a înrolat în lupta pentru construirea Ungariei noi populare. A devenit primar al comunei Csepel. Din 1948 pînă în 1954 a îndeplinit alte munci, apoi a revenit iar la Csepel. Pînă în ziua morții a fost președintele Sfatului popular din Csepel.

Kalamár József a fost membru al partidului comunist, respectiv al Partidului celor ce muncesc din Ungaria, din 1922. A fost membru al Comisiei centrale de control al Partidului Comunist Ungar și membru în Comitetul de partid de la Csepel.

Mișcarea muncitorească l-a educat pe Kalamár József să devină un om curajos și luptător. El își împărțea viața între mișcarea muncitorească și familia sa, pe care a iubit-o cu căldură.

La 26 octombrie 1956 a fost asasinat de către bandiții contrarevoluționari la Királyerdő. Bandiții i-au călcat în picioare cadavrul, i-au astupat gura cu nisip, gura care în tot timpul vieții a grăit numai adevărul. A fost înmormîntat în secret, iar dintre membrii familiei sale nu a stat lîngă mormînt decît o nepoată, Edit, în vîrstă de 17 ani.

Soția sa, tovarășa credincioasă de viață de la vîrsta de 19 ani, trei copii, care sînt oameni maturi, cinci nepoți, și cu ei împreună marea familie a tovarășilor săi de luptă, blestemă pe mișeii asasini care au pus capăt vieții sale de luptător și iubitor de oameni.

Scanned with OKEN Scanner

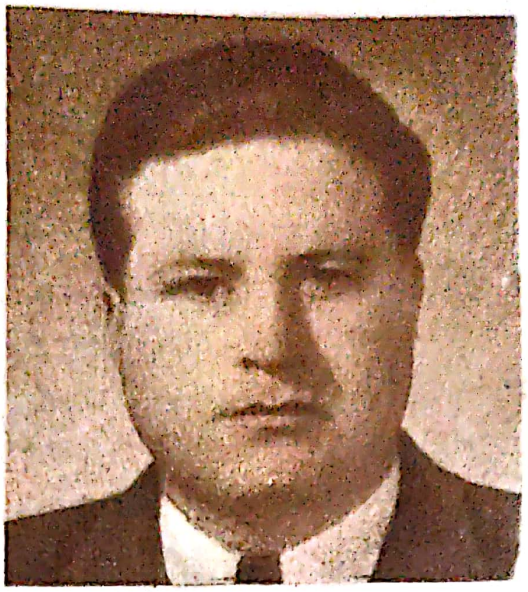

BORDÁS ANDRÁS

STRUNGAR ÎN FIER.
DISTINS CU PREMIUL „KOSSUTH"

S-a născut la 25 aprilie 1921 în comuna Prejmer din Rominia. Tatăl său a fost feroviar. Băiatul, după 7 clase primare, a devenit ucenic strungar. După ce s-a calificat a lucrat la Prejmer. În 1941 a venit în Ungaria şi a început să lucreze la Csepel în fosta fabrică „Weiss Manfréd".

Bordás András a devenit un strungar excepţional, pentru care munca era o problemă de cinste. După eliberare a fost evidenţiat în repetate rînduri, distins cu titlul de stahanovist şi medalia de muncitor fruntaş. În 1954, la 15 martie, guvernul i-a acordat premiul „Kossuth", deoarece a lucrat ani de-a rîndul fără nici un rebut. El nu alerga după procente mari de depăşire, ci se simţea obligat să facă muncă de bună calitate. Guvernul nostru, acordîndu-i înalta distincţie, a recunoscut tocmai acest fapt.

La 26 octombrie s-a dus la fabrică pentru a-şi lua salariul. Înapoindu-se a cumpărat pîine şi struguri. Aproape de locuinţa sa, în faţa bisericii reformate, deodată a fost înconjurat de gloată. Cineva a lansat acuzaţia calomnioasă: „Acesta este cel de la securitate care a împuşcat ieri un copil". În aceeaşi clipă s-a auzit un foc de pistol şi Bordás András, strungar distins cu premiul „Kossuth", a căzut mort pe caldarîm. Din mînă i-au căzut pîinea şi strugurii. Eroul muncii a căzut victima asasinilor.

Bătrînii săi părinţi, care trăiesc departe de aici, soţia îndoliată, copiii săi, Andrei, de 9 ani, şi Iulika, de 1 an, nu vor ierta niciodată acest asasinat. Nu-l va ierta niciodată nici muncitorimea maghiară, fiindcă Bordás András a fost un fiu vrednic al clasei muncitoare maghiare.

Scanned with OKEN Scanner

KOVÁCS LÁSZLO
MAIOR

S-a născut la Karcag la 14 ianuarie 1923. Tatăl său a fost funcţionar. Tatăl îmbolnăvindu-se, mica familie s-a mutat la Budapesta. După cinci ani de boală neîntreruptă, tatăl a murit în 1943. La această dată Kovács László învăţa meseria de lăcătuş la fabrica de vagoane „Ganz". A intrat de tînăr în mişcarea muncitorească ; în 1941 a activat în comitetul tineretului pe întreaga ţară, fiind responsabil pentru învăţămînt al grupului de tineret din circa X. Intre timp a absolvit particular liceul şi a obţinut diploma de bacalaureat. Din 1943 a fost membru al partidului comunist, gata pentru orice sacrificii.

După eliberare devine secretar cu problemele organizatorice al Uniunii Tineretului Democrat din Ungaria din circa X, după aceasta instructor central în Minsz (Asociaţia naţională a tineretului maghiar). Intre timp, în 1946, s-a reîntors la fabrica de cauciuc ca lăcătuş, iar de acolo la fabrica de vagoane „Ganz" ca tehnician.

In 1948 s-a prezentat ca voluntar pentru corpul de ofiţeri ai armatei populare. A fost instructor la Academia „Petőfi". Intre timp s-a înscris la facultatea de mecanică a politehnicii şi, după ce a absolvit doi ani, a devenit student prin corespondenţă al Universităţii de ştiinţe economice.

In ziua de 23 octombrie 1956 a fost de serviciu în clădirea radioului din strada Bródy Sándor. La ora 11,30 gloata care a asediat clădirea a spart poarta. Atunci, Kovács László, împreună cu mai mulţi tovarăşi de-ai lui, ofiţeri, s-au postat, neînarmaţi, în faţa celor care au pătruns în clădire ca să-i oprească. In acest moment persoane înarmate cu pistoale automate, care erau ascunse în mijlocul gloatei, au tras cîteva focuri, şi Kovács László — una dintre primele victime ale rebeliunii contrarevoluţionare — a căzut mort în curtea radioului.

Scanned with OKEN Scanner

SZIKLAI SÁNDOR
DIRECTORUL MUZEULUI DE ISTORIE MILITARĂ

S-a născut la 27 decembrie 1895 la Tornya. Părinţii săi au fost proletari agricoli. La vîrsta de 13 ani copilul a devenit slugă la ferma lui Juszt Gyula, unde a lucrat pînă la izbucnirea primului război mondial. În 1914 a fost înrolat în armata monarhiei austro-ungare şi după un an a căzut prizonier la ruşi. În Rusia, din primele zile ale Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie a intrat în Armata Roşie şi a luptat ca partizan pînă la sfîrşitul războiului civil. A luptat pentru Puterea sovietică în Urali, pe Volga de mijloc, în Asia centrală şi pe frontul din Fergana. Pe frontul din Caspica a fost rănit. Copil de ţărani săraci, în anii de adolescenţă nu a putut frecventa şcoli superioare. În Uniunea Sovietică a absolvit şcoala medie şi universitatea, iar în 1924 este profesor. Cu o energie rară a studiat limbi străine. A învăţat, afară de limba rusă, şi limbile romînă, spaniolă, germană şi franceză.

În 1936 a plecat în Spania pentru a lua parte la războiul de eliberare a poporului spaniol; a luptat în Brigada internaţională pînă în 1939. După această dată a fost internat timp de patru ani în Franţa, pe urmă în Africa. În 1943 s-a reîntors în Uniunea Sovietică, unde a devenit instructor în şcolile antifasciste ale prizonierilor de război maghiari. În 1944 s-a reîntors în patrie şi aici a devenit şeful biroului pentru problemele prizonierilor de război. În 1948 a intrat în armata populară. Ultima sa funcţie a fost cea de director al Muzeului de istorie militară.

Asasinii volks-bundişti l-au asasinat la Budakeszi la 26 octombrie 1956, punînd capăt acestei vieţi bogate în lupte şi succese.

Scanned with OKEN Scanner

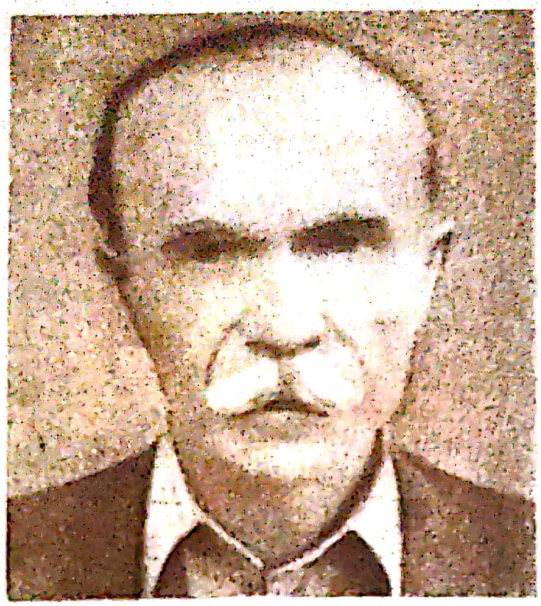

KISS LAJOS

PREȘEDINTELE COMITETULUI FRONTULUI POPULAR PĂTRIOTIC DIN BUDAKESZI

S-a născut în orașul Makó la 4 septembrie 1900. Tatăl său a fost lucrător croitor. Mama sa, rămasă văduvă de timpuriu, s-a trudit din greu ca spălătoreasă pentru a putea crește pe cei 7 copii : două fete și cinci băieți. Dintre cei cinci băieți, patru s-au făcut metalurgiști. Între ei, și Lajos, care a devenit lăcătuș de scule. Toți au fost muncitori organizați. Fratele său Pál a luat parte la revoluția rusă și a luptat pînă la capăt în războiul civil în Siberia. Lajos, împreună cu fratele său Árpád, au luptat în armata roșie ungară și în 1919 au căzut prizonieri la romîni. Kiss Lajos a fost ținut în închisori la Arad, Timișoara și Brăila. A evadat din închisoare și a fugit în Austria, unde a intrat în rîndurile Partidului Comunist Austriac. Mai tîrziu a trecut în Iugoslavia, participînd și acolo la mișcarea muncitorească.

S-a căsătorit la Subotița în 1925. A avut două fete. Pînă în 1944 a locuit la Subotița, iar de acolo s-a mutat la Kistelek. În 1944, la Kistelek, Kiss Lajos a intrat în Partidul Comunist Ungar. În 1945 a participat la împărțirea pămîntului. După aceasta s-a mutat la Seghedin, iar de acolo la Budapesta.

În 1946 s-a mutat la Budakeszi. Acolo a devenit membru al comitetului național. A făcut parte din conducerea comitetului de partid, iar din 1953 devine președintele Comitetului Frontului popular patriotic.

Din 1950 a lucrat la fabrica de produse presate și forjate.

Kiss Lajos a fost un om neobosit în muncă. El își iubea profund partidul și poporul. În acest spirit și-a educat copiii și nepoții. La 26 octombrie 1956 a căzut eroic, împreună cu ginerele său, lovit de topoarele asasinilor contrarevoluționari din Budakeszi.

Scanned with OKEN Scanner

ASZTALOS JÁNOS
COLONEL DE HONVEZI

S-a născut la Bratislava la 6 aprilie 1918. Tatăl său a fost muncitor cizmar pe care contrarevoluţia l-a ţinut întemniţat luni de-a rîndul pentru că a făcut parte din conducerea uzinei în timpul Republicii Sovietice Ungare. În 1932 Asztalos János a devenit ucenic bijutier.

Încă de la vîrsta de 17 ani a intrat în mişcarea muncitorească. În 1935 a intrat în echipa de gimnastică a metalurgiştilor, iar în 1936 a participat la acţiunile Ajutorului roşu. Tot în 1936 a intrat în sindicatul muncitorilor din industria metalelor preţioase, din a cărei conducere face parte începînd din 1937. În mai 1942 a fost arestat pentru că a participat la mişcarea de independenţă. A fost ţinut în închisoare un an şi jumătate. Scurt timp după eliberare a fost internat la Nagykanizsa, de unde a fost eliberat de Armata Sovietică.

Din 1945 şi pînă în 1947 lucrează ca instructor de partid, iar din 1947 devine secretarul comitetului de partid din circa I. De acolo, în 1948, a fost transferat în armata populară, în care a activat ca instructor politic, avînd şi sarcini organizatorice. Oriunde a lucrat, tovarăşii de muncă au găsit în persoana sa un om integru, l-au stimat pentru cunoştinţele sale, l-au îndrăgit pentru caracterul său drept şi simplu.

În ziua de 30 octombrie 1956, după asediul clădirii Comitetului de partid din Budapesta, gloata contrarevoluţionară l-a asasinat în mod barbar în Piaţa Republicii. Soţia sa şi cei patru copii mici, tovarăşii săi de luptă sînt îndoliaţi pentru pierderea acestui părinte bun, pentru pierderea scumpului lor tovarăş de luptă care şi-a consacrat întreaga lui viaţă cauzei poporului.

Scanned with OKEN Scanner

PAPP JÓZSEF
COLONEL DE ARTILERIE

S-a născut în 1917 la Ujpest. Tatăl său şi mama sa participă de mai bine de 40 de ani la mişcarea muncitorească. Tatăl, de meserie strungar, a fost în 1919 comandant de batalion în armata roşie maghiară. Din acest motiv, în timpul terorii albe a fost internat ani de zile. După ce a fost eliberat a fost ţinut sub supraveghere poliţienească. Mama sa este una dintre iniţiatoarele şi organizatoarele mişcării pentru asistenţa copiilor din Ujpest. Soţia sa munceşte la fabrica de becuri electrice „Egyesült Izzó".

Papp József devine ucenic de lăcătuş mecanic la fabrica de vapoare „Ganz". După ce s-a calificat, rămîne doi ani de zile şomer, iar pe urmă îşi găseşte de lucru la fabrica „Egyesült Izzó". Între 1939 şi 1941 face stagiul militar. În 1941 este angajat la poştă ca radiotelegrafist. Pînă în 1949 rămîne în această muncă. După eliberare, din 1946 pînă în 1948, este secretarul Asociaţiei tineretului democrat ungar (M.A.D.I.S.Z.) din Ujpest. În 1950 devine ofiţer în armata populară. Subalternii săi îl iubeau pentru simţul dreptăţii pe care-l avea şi pentru spiritul său de ajutor colegial.

În ziua de 30 octombrie era în sediul partidului din Piaţa Republicii. După asediul clădirii, odioşii asasini contrarevoluţionari l-au ucis în mod mişelesc. Doi copii au rămas orfani în urma crimei odioase care a pus capăt vieţii acestui luptător.

Scanned with OKEN Scanner

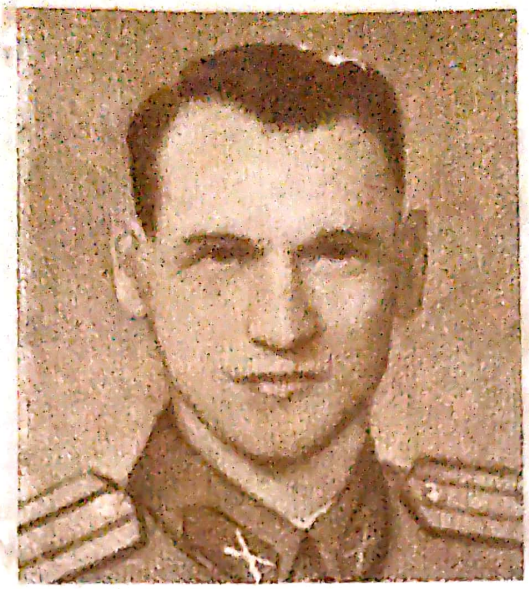

SZABÓ LAJOS
LOCOTENENT-COLONEL DE HONVEZI

S-a născut în orașul Miskolc la 17 decembrie 1913. Mama sa a fost muncitoare necalificată. Micul Szabó Lajos a ajuns în azilul de copii din orașul Kosice, trăind viața amară a copiilor dați din azil în satele din jurul orașului Kosice. La vîrsta de 13 ani devine ucenic brutar. La Praga, calificîndu-se, devine muncitor organizat. In 1929 intră în rîndurile organizației de tineret a Partidului Comunist Cehoslovac și în rîndurile asociației sportive „Proletar". Tot la Praga a terminat, pe cale particulară, 4 clase de liceu.

Șomajul frecvent îl poartă prin Ungaria, Franța și Polonia. In 1937 se reîntoarce definitiv în patrie, unde activează în sindicatul brutarilor din orașul său natal, Miskolc. In 1940 a ajuns, ca funcționar, în comandamentul organizației „Levente" (organizație premilitară). In această funcție se ocupa deseori cu tinerii. In 1944 organizează o formație înarmată și, împreună cu tinerii de care răspundea, a luptat împotriva nyilasiștilor. Szabó Lajos, în fruntea „Gărzii sale patriotice", a împiedicat transportarea a sute și sute de tineri premilitari în vest. După eliberare devine mai întîi polițist, apoi secretarul plășii din Szerencs, iar după aceasta controlor la alimentația publică.

In 1947 cere să fie primit în Academia „Kossuth", pe care o absolvă cu note excepționale. Devine un foarte capabil ofițer al armatei și îndeplinește sarcini importante în cadrul armatei populare. La 30 octombrie 1956 se afla și el în sediul partidului din Piața Republicii. Aici, după terminarea asediului, l-au asasinat bandiții contrarevoluționari. Moartea sa este deplînsă de două fetițe, rămase fără tată.

Scanned with OKEN Scanner

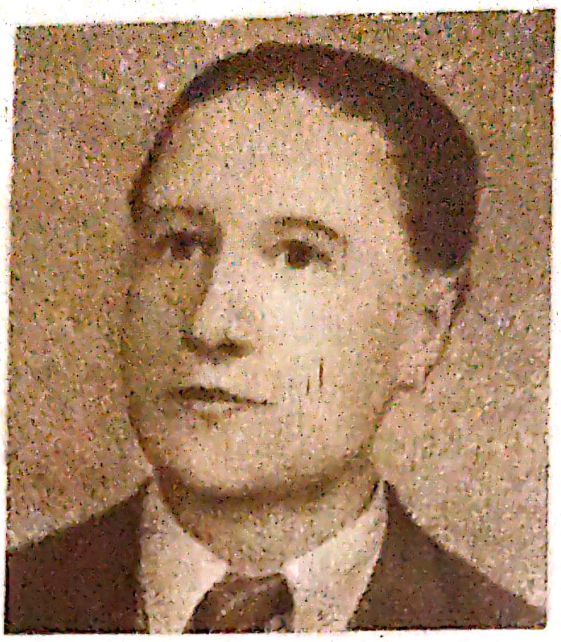

TURNER KÁLMÁN
SUDOR

S-a născut la 5 octombrie 1914 la Székesfenérvár. Tatăl său a fost muncitor zidar, vechi muncitor organizat. După terminarea celor șase clase primare, Turner Kálmán a fost ucenic de hornar, iar după trei ani, devenind muncitor calificat, găsește de lucru la Mór. În 1934 a venit la Budapesta și a lucrat în construcții. În 1935 a participat la marea grevă a muncitorilor din construcție. Din 1937 și pînă în 1939 își face stagiul militar. După lăsarea la vatră intră ca muncitor auxiliar la fabrica „Weiss Manfréd", unde devine mai tîrziu sudor.

În 1945 a intrat în Partidul Comunist Maghiar. Mai întîi a fost membru în comitetul organizației de bază, iar pe urmă secretar în atelierul de sudură. În 1950 a devenit responsabil de cadre la turnătorie. În 1951 a intrat la Ministerul de Interne, la serviciul Sfaturilor populare locale. Acolo, fiindcă critica cu curaj și spunea lucrurile pe față, nu a putut sta multă vreme. În 1952 a cerut să fie transferat la o muncă manuală. Fabrica de pieptănat lînă l-a angajat ca sudor.

În 24 octombrie 1956, cînd comitetul de partid a fost atacat, a participat și el la apărare.

În ziua de 4 noiembrie, după masă, Láng Sándor și Micsinai István, foști polițiști horthyști, au pătruns în domiciliul său și l-au omorît în fața soției și ai celor doi copii ai săi. Așa a murit acest simplu sudor, luptător devotat și fidel al mișcării muncitorești.

Scanned with OKEN Scanner

BENE MIHÁLY
AGRICULTOR

Bene Mihály a fost membru în cooperativa de producţie „Doja" din Szentmártonkáta. S-a născut în 1895, la Szentmártonkáta. În 1916 tînărul ţăran a fost luat prizonier de război în Rusia. A fost eliberat de revoluţia socialistă şi s-a înrolat imediat în rîndurile soldaţilor revoluţiei.

În 1921 a venit acasă ca invalid; ani de-a rîndul a zăcut în pat, dar pînă la urmă s-a refăcut. A fost un tovarăş devotat al ţăranilor săraci. Aceştia au avut totdeauna încredere în el. În 1945 a făcut parte din comitetul pentru împărţirea pămîntului şi a devenit preşedintele cooperativei agricole care se constituise.

A devenit membru de partid în 1945 şi de la această dată pînă la moartea sa a fost membru în comitetul de conducere al organizaţiei de partid din localitate. Bucurîndu-se de încrederea activului de partid, a fost ales şi ca membru în comitetul de partid al plăşii.

În 1949 a intrat în cooperativa de producţie „Doja".

La 26 octombrie 1956 bandiţi contrarevoluţionari au pătruns în casa sa ca să-l omoare pe fiul său, care a fost al treilea secretar al plăşii Nagykáta. Planul atacanţilor nu a avut succes. Membrii familiei, a doua zi după acest atac, au părăsit locuinţa. Bătrînul Bene însă a rămas acasă. Atacanţii, lipsiţi de orice sentiment de omenie, s-au reîntors în noaptea spre 27 octombrie, l-au scos din casă pe acest bătrîn luptător al ţărănimii maghiare şi cu o perversitate diabolică l-au înecat în fîntînă.

Scanned with OKEN Scanner

LAKATOS PÉTER
PROFESOR ÎNTR-O ŞCOALĂ DE PARTID

S-a născut la Pusztaottlak la 3 martie 1924. Tatăl său a fost muncitor agricol fără pămînt, care a primit 3 ha de pămînt, după eliberare, la reforma agrară.

Lakatos Péter a fost din 1938 pînă în 1945 muncitor agricol. Ani de-a rîndul a lucrat ca ziler la cel mai mare chiabur din sat.

În 1945 a intrat în rîndurile Partidului Comunist Maghiar. A devenit preşedintele comitetului de împărţire a pămîntului şi secretarul organizaţiei de partid din comună. În 1946 a activat în comitetul de partid din Mezőkovácsházi, iar în 1948 a devenit activist în aparatul Comitetului Central. După terminarea Universităţii de partid de doi ani, a lucrat mai întîi la secţia agrară a Comitetului Central, iar din martie 1953 în Ministerul Agriculturii. În aprilie 1954 a devenit profesor la şcoala de partid. Între timp Lakatos s-a calificat ca agronom şi şi-a continuat studiile la Facultatea de agronomie a Universităţii.

Cu ocazia asediului comitetului de partid din Piaţa Republicii se afla şi el în clădire. După terminarea asediului a fost tîrît pe stradă şi împuşcat în abdomen. A fost transportat în spitalul Korányi, însă răsculaţii nu au permis să i se dea imediat ajutor medical. Mai tîrziu medicii au reuşit să-i facă intervenţia chirurgicală, însă în urma marii pierderi de sînge nici cea mai calificată intervenţie chirurgicală nu a mai reuşit să-i salveze viaţa sa tînără. Doi orfani plîng moartea tatălui lor.

Scanned with OKEN Scanner

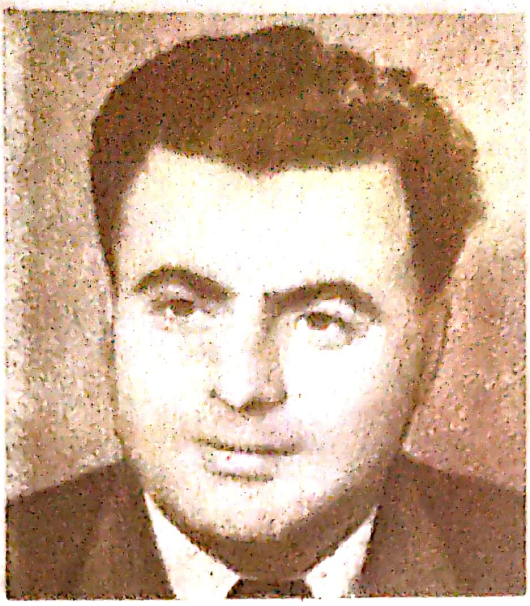

SARKADI ISTVÁN
PROCUROR

S-a născut la Mukácevo în 1922. Tatăl său a fost librar. Familia a avut o viaţă grea. După terminarea a şase clase de liceu, Sarkadi István învaţă meseria de bucătar şi lucrează în diferite restaurante. Din 1939 a participat în mişcarea sindicală. In 1942 a venit la Budapesta. In 1943 a fost dus la detaşamente de muncă. In 1944 a evadat şi a trecut la Armata Sovietică. Ca soldat în Armata Sovietică a luat parte la eliberarea Poloniei şi a Cehoslovaciei. A fost rănit în repetate rînduri şi a devenit invalid 25%. In 1945 a fost demobilizat şi a venit la Budapesta.

In 1945 a devenit membru al partidului comunist. La începutul anului 1946 a lucrat în cadrul comandamentului poliţiei din Budapesta şi mai tîrziu la secţia juridică a Ministerului de Interne.

După eliberare a absolvit cursul seral al liceului şi şi-a continuat studiile. In 1950 a absolvit Facultatea de drept, primind diplomă; ulterior a depus examenul de judecător şi de procuror şi a fost transferat la procuratură.

La 1 noiembrie 1956 a plecat de acasă spre locul său de muncă, la Procuratura generală. Pe drum a fost prins şi contrarevoluţionarii l-au dus în cazarma Kilián. La 4 noiembrie l-au transportat la sediul ziarului „Szabad Nép", unde se afla atunci reşedinţa lui Dudás József. „Detaşamentul special" al lui Dudás l-a împuşcat încă în seara aceleiaşi zile.

In urma sa au rămas soţia şi un copil de şase ani.

Scanned with OKEN Scanner

JAKAB KÁROLY
MAIOR DE POLIȚIE

S-a născut la 21 mai 1924 la Dorog. Tatăl său a fost miner, mama zileră la moșie, pe urmă soră. Mama sa, după ce-i muriseră pe rînd cei doi soți mineri, trudea din greu pentru a-și crește cei șase copii. Deja de mic școlar, Károly a fost nevoit să muncească. A cărat marfă de la o brutărie, apoi a fost ucenic la o grădinărie și pe urmă a lipit afișe. A avut 15 ani cînd și-a pierdut tatăl. Sprijinul ce i s-a dat de către cel mai mare dintre frați i-a făcut posibilă calificarea. Astfel a devenit strungar.

Pînă în 1945 a lucrat la fabrica „Danuvia", de aici a intrat în poliția democrată. Din simplu polițist, timp de 11 ani, a avansat pînă la gradul de maior. Pe lîngă munca sa ca ofițer de poliție, urma anul al III-lea la Facultatea de drept.

S-a căsătorit în 1949. A trăit o viață familiară exemplară, avînd două fetițe.

Cu ocazia evenimentelor din octombrie 1956, Jakab Károly a fost însărcinat cu paza unui depozit de alimente din aleea Gorki. În ziua de 29 octombrie, cînd trupele sovietice au părăsit Budapesta, a vrut să se întoarcă la căminul său. Cum a ieșit pe stradă, a fost împușcat în inimă de bandiți care stăteau la pîndă. Pe cadavru asasinii au pus o coală de hîrtie cu următoarea inscripție: „Așa vor păți toți dușmanii poporului".

Poporul trebuie să se răzbune pe asasinii care au omorît cu gloanțele lor ucigașe fiii devotați ai poporului, calomniindu-i ca dușmani ai poporului.

FODOR PÁL
LOCOTENENT DE SECURITATE

Fodor Pál s-a născut în 1925 în comuna Magheruș din Ardeal. Părinții săi au fost țărani săraci. El a venit la Budapesta în 1942, după ce a terminat 4 clase medii. Aici a devenit ucenic de mecanică fină. După patru ani de ucenicie s-a angajat la fabrica de tutun de la Lágymányos în 1946. A lucrat aici pînă în 1949. După aceasta a devenit colaborator al Comitetului de partid din circa XI. În 1950 a intrat în serviciul Ministerului de Interne.

La 31 octombrie 1956 a fost ridicat de la locuința unui prieten de al său și transportat în cazarma Kilián. De acolo a a fost anchetat și torturat timp de 4 zile. După aceasta, în seara zilei de 4 noiembrie, „Detașamentul special" al lui Dudás l-a scos împreună cu Sarkadi István în stradela din dosul magazinului „Corvin", unde a fost omorît.

Soția sa și băiețelul său de 9 ani așteaptă în zadar reîntoarcerea tatălui și a soțului drag, reîntoarcerea omului cinstit și devotat.

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

	Pag.
Introducere	3
Asediul clădirii radioului în zilele de 23 și 24 octombrie — Locul unde a izbucnit rebeliunea armată —	10
Atacul împotriva centralei telefonice din Józsefváros	30
Cine au fost conducătorii unităților de rebeli din Buda	33
Contrarevoluționarii în spitale	38
Grupele rebele de la hotelul „Continental"	44
Activitatea contrarevoluționară de la universitate	47
„Comitetul național al capitalei" în urmărirea contrarevoluției	51
Date noi cu privire la tentativa albă din Budapesta	57
Date noi cu privire la asediul Comitetului de partid din Budapesta	76
Evenimentele contrarevoluționare din provincie	89
Dudás József și complicii săi	101
Occidentul capitalist și evenimentele din Ungaria — Extrase din presa occidentală —	111
Pe cine au eliberat din închisori forțele contrarevoluționare	139
Date cu privire la pierderile și pagubele provocate de acțiunile contrarevoluționare	141
15 martiri	145

CUPRINS

	Pag.
Introducere	3
Asediul clădirii radioului în zilele de 23 şi 24 octombrie — Locul unde a izbucnit rebeliunea armată —	10
Atacul împotriva centralei telefonice din Józsefváros	30
Cine au fost conducătorii unităţilor de rebeli din Buda	33
Contrarevoluţionarii în spitale	38
Grupele rebele de la hotelul „Continental“	44
Activitatea contrarevoluţionară de la universitate	47
„Comitetul naţional al capitalei“ în serviciul contrarevoluţiei	51
Date noi cu privire la teroarea albă din Budapesta	57
Date noi cu privire la asediul Comitetului de partid din Budapesta	76
Evenimentele contrarevoluţionare din provincie	89
Dudás József şi complicii săi	101
Occidentul capitalist şi evenimentele din Ungaria — Extrase din presa occidentală —	111
Pe cine au eliberat din închisori forţele contrarevoluţionare	139
Date cu privire la pierderile şi pagubele provocate de acţiunile contrarevoluţionare	141
15 martiri	145